

K.K.T.C. MERKEZ BANKASI

ÜÇ AYLIK BÜLTEN

Sayı: 2009 - II

© KKTC Merkez Bankası, 2009 / II

Adres

Bedreddin Demirel Caddesi,
Lefkoşa - KKTC

Yazışma Adresi

P.K. 857, Lefkoşa-KKTC

Telefon

0392 - 228 3216 (10 Hat)

Fax

+0392 - 228 5240

+0392 - 228 2131

Websitesi

<http://www.kkctcmerkezbankasi.org>

E-mail

ileti@kkctcmerkezbankasi.org

Bu Bülten, KKTC Merkez Bankası
Yönetim Kurulu'nun onayı ile
hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

Üç aylık bültende yayımlanan veriler geçici verilerden derlenmiştir. Önceki bültenler ve/veya internet sitemizdeki verilerle karşılaştırıldığında farklılıklar görmek mümkün olup, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu bültendeki veriler kanıt gösterilmek suretiyle KKTC Merkez Bankası'ndan herhangi bir hak veya değişiklik talebinde bulunulamaz.

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Sadece, ticari amaçlı olmayan eğitim, araştırma vb. çalışmalarda kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Ön Kapak Resmi: Soli Harabeleri-Lefke

A. KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB/AB-13	Avrupa Bölgesi
AMB/ECB	Avrupa Merkez Bankası
BoE	İngiltere Merkez Bankası
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
FED	Amerika Merkez Bankası
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	Uluslararası Para Fonu
İAB	İstanbul Altın Borsası
KKTCMB/Banka	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
KOBİ	Küçük ve Orta Boy İşletme
MB	Merkez Bankası
MDC	Menkul Değerler Cüzdanı
MMK	Mevduat Munzam Karşılıkları
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SYSR/SYR/SYSO	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu
TL/TP	Türk Lirası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
YP	Yabancı Para
£	Sterling, GBP
\$/Dolar	Amerikan Doları, ABD Doları
€	Euro, Avro

B. TANIMLAR

Brüt Krediler: Kredi ve Avanslar + Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Likit Aktifler: Nakit Değerler + Merkez Bank. Alacaklar + Bankalardan Alacaklar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Önsöz	i
1 Uluslararası Gelişmeler	1-8
2 İstihdam ve Fiyatlar	9-12
3 Dış Ekonomik İlişkiler	13-21
4 Bütçe Gelişmeleri	23-28
5 Parasal ve Finansal Gelişmeler	29-41
6 Finansal İstikrar Analizi	43-48
7 Araştırma, Anket ve Çalışma Raporları	49-54
Ekonomik Kararlar	55-59
İstatistik Tabloları	61-92
Notlar	93-94

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

1. ULUSLARARASI GELİŞMELER

2009 Yılı İkinci Çeyrek Küresel Görünümü

2009 yılı ikinci çeyreği küresel ekonomideki yavaşlamanın önceki aylara göre hız kesmeye başladığı ve küresel krizin en kötü döneminin geride kaldığına dair görüşlerin ağırlık kazandığı dönem olmuştur. Ancak, ekonomiye ilişkin önceki dönemlere kıyasla olumlu bekleyişlere rağmen ikinci çeyrekte küresel piyasalarda yatırımcıların temkinli davrandıkları gözlenmiştir. Krize karşı alınan önlemler çerçevesinde uygulamaya konulan genişletici maliye politikalarının ülkelerin bütçe ve borç yükü göstergelerine önümüzdeki dönemlerde yapacağı etki ikinci çeyrek içinde ağırlıklı tartışılan konu olmaya başlamıştır. Bu tartışmaların temelinde alınan önlemlerle oluşan bütçe açıkları ve artan kamu borç yüküne bağlı olarak orta vadede karşılaşılabilecek enflasyonist baskılar yer almaktadır.

2009 yılı ikinci çeyreği sonunda açıklanan mali teşvik planları ve açıklanan olumlu bilanço tahminleri yatırımcıların risk iştahını artırmış ve küresel finans piyasalarında hızlı yükselişler yaşanmıştır. Bunun yanında krizin başından itibaren gelişmekte olan ülke ekonomilerine azalan ve hatta geri çekilmeye başlanan sermaye akımları da ikinci çeyrek sonu itibarıyla hız kazanmış ve gelişmekte olan ülke ekonomileri borsa endeksleri de yükselme eğilimine girmiştir.

Küresel İşsizlik

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2009 Mayıs ayında yayınladığı "Küresel İstihdam Eğilimleri Raporu"na göre küresel ekonomik aktivitedeki keskin daralmaya bağlı olarak birçok ekonomide büyük ölçekli iş kayıpları kaydedilmeye başlamıştır. Bu raporda belirlenen üç temel senaryoya bağlı olarak oluşturulan çalışmada yaşanan küresel krizin istihdam üzerindeki etkisi ile ilgili tahminler ortaya konulmuştur. 2009 yılı Ocak ayında yapılan tahminlere göre 2007 ve 2009 yılları

arasında küresel işsiz sayısının 18 milyon ile 51 milyon arasında artacağı verilirken işsizlik oranının yüzde 6,1 ile 7,1 arasında olacağı tahmin edilmiştir. 2009 Mayıs ayında güncellenen tahminlere göre ise küresel işsiz sayısında beklenen artış 29 milyon ile 59 milyon arasında yükseltilirken küresel işsizlik oranı tahmini yüzde 6,5 ile yüzde 7,4 oranına yükseltilmiştir. Aynı rapora göre 1991 yılından sonraki verilere bakıldığı zaman 2009 yılının yeni iş yaratılması bakımından en kötü yıl olacağı tahmin edilmektedir.

Enflasyon

2009 yılı ikinci çeyreği içinde küresel ekonominin zayıflamaya devam etmesine bağlı olarak enflasyon üzerindeki aşağı yönlü baskı devam etmiştir. 2008 yılında yüzde 6 seviyelerinde seyreden küresel yıllık enflasyon seviyesi 2009 Haziran ayına gelindiğinde yüzde 1,7 seviyelerine gerilemiştir. Gelişmiş ülke ekonomilerinde gerçekleşen enflasyon seviyesi, 2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla, özellikle petrol fiyatlarının bir önceki yılın aynı dönemine göre daha düşük seyretmesine bağlı olarak, yüzde sıfır seviyesinin altında gerçekleşmiştir.

IMF'nin 2009 Temmuz ayında güncellediği Dünya Ekonomik Görünümü raporunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri 2009 ve 2010 yılı enflasyon seviyeleri için tahminlere yer verilmektedir. Buna göre gelişmekte olan ülke ekonomileri enflasyon seviyeleri 2009 yılı sonu itibarıyla yüzde 5,3 2010 yılı için yüzde 4,6 olarak tahmin edilmektedir. Yapılan tahminler gelişmiş ülke ekonomilerinde ise 2009 yılı için yüzde 0,1, 2010 yılı için ise yüzde 0,9 seviyelerindedir.

2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla açıklanan verilerle birlikte küresel krizin dip noktasının görülüp görülemediği ile ilgili tartışmaların sürdüğü bir ortamda JP-Morgan PMI endeksi verilerine bakıldığı zaman 2009 yılı birinci çeyreği başından itibaren görece bir toparlanma olduğu değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler yapılırken JP-Morgan PMI

endekslerinin 50 değerinin üzerinde olması bu değişkende artış olduğunu, 50 değerinin altında olması ise düşüş olduğunu gösterirken 50 değeri herhangi bir değişiklik olmadığını ifade ettiği göz önünde bulundurulmalıdır.

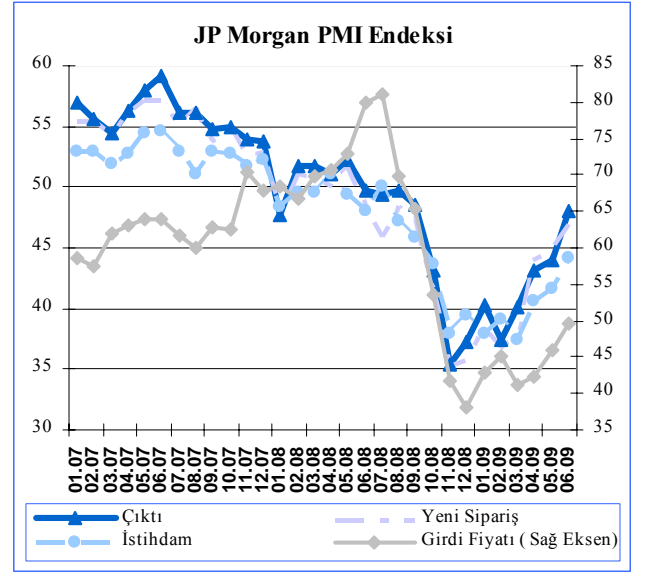
2008 sonu itibarıyla 37,3 seviyesine gerileyen JP-Morgan “Küresel Çıktı Endeksi” 2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla son sekiz ayın en yüksek seviyesi olan 48,10 seviyesine ulaşmıştır.

2009 yılı birinci çeyreği itibarıyla 37,80 seviyesinde gerçekleşen JP-Morgan Küresel Yeni Sipariş endeksin de 2009 yılı ikinci çeyreği içinde bir yükseliş yaşanmış ve Haziran ayı itibarıyla 46,90 seviyesine ulaşmıştır. Buna göre yeni siparişlerde artış olmasa da önceki aylarda yaşanan düşüşlerin hızını azalttığı görülmektedir.

2009 yılının birinci çeyreğine kadar gerilemeye devam eden ve en düşük 37,50 seviyesinde gerçekleşen JP-Morgan küresel istihdam endeksi 2009 yılı ikinci çeyreği içinde artış göstererek 44,10 seviyesine ulaşmıştır. Buna göre küresel istihdamdaki düşüş devam ederken 2009 yılı ikinci çeyreği içinde düşüş hızında bir gerileme yaşanmıştır.

2009 birinci çeyreği sonu itibarıyla 41,30 seviyelerinde gerçekleşen JP-Morgan küresel girdi fiyatları endeksi 2009 yılı Haziran ayında 49,60 seviyesine yükselmiştir. Bu durum girdi fiyatları seviyesinde bir önceki aya göre çok az bir gerilemeye işaret etmektedir.

Grafik 1.1

Kaynak: ISM

Küresel Büyüme

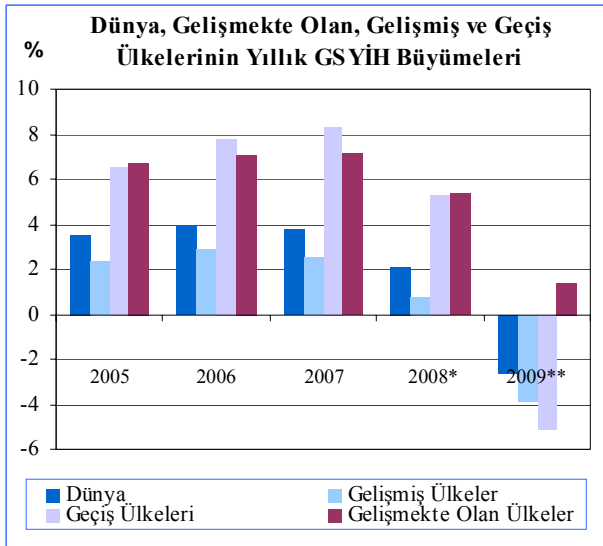
Haziran ayı içerisinde Dünya Bankası 2009 yılı için küresel ekonomi ile ilgili yüzde 1,7 olan daralma tahminini yüzde 2,9'a güncellerken, OECD ise yayımladığı “Ekonomik Görünüm” raporunda ikinci çeyrek sonu itibarıyla bir iyileşme yaşanmaya başlamasına rağmen resesyonun en kötü aşamasının 2009 yılı ikinci yarısında sona erebileceğini belirtmiş ve 2009 yılı küresel daralma tahminlerini yüzde 4,3'ten yüzde 4,1'e güncellemiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) ise Temmuz ayı içerisinde bir önceki Bülten'de yer verdiğimiz 2009 yılı global daralma tahminini yüzde 1,3'ten yüzde 1,4'e revize ederken 2010 yılı için yüzde 1,9 olan büyüme tahminini ise yüzde 2,5'e yükseltmiştir. Bu rapora göre ABD ve Japonya'da tüketici ve reel kesim güven endekslerinde iyileşme olduğu belirtilirken Avrupa Bölgesinde öncü göstergelerde iyileşme yaşandığı ancak yüksek işsizlik oranı nedeniyle toparlanmanın diğer gelişmiş ülke ekonomilerine kıyasla daha yavaş olacağı belirtilmiştir.

Yine aynı raporda gelişmekte olan ülke ekonomileri ile ilgili 2009 yılı ikinci yarısından itibaren toparlanmanın belirginleşeceği öngörülmektedir. Özellikle merkez bankalarının koordineli müdahaleleri ile mali teşvik politikalarının makroekonomik riskleri azalttığı ve yatırımcıların risk algılamasının daha normal seviyelere gelmesiyle gelişmekte olan ülke ekonomilerine sermaye akımlarının hızlandığı belirtilmiştir.

Uluslararası kuruluşların küresel ekonomik krizin ortaya çıkması ile birlikte sürekli olarak aşağı yönlü güncelleme yaptıkları 2010 yılı ile ilgili ekonomik büyüme tahminlerinde ilk kez ikinci çeyrek içerisinde yukarı yönlü güncelleme yapılması 2010 yılı ortalarına doğru ekonomik aktivitede toparlanmanın başlayacağı yönünde değerlendirilmektedir.

Grafik 1.2

Not: * Kısmi tahmin rakamlarıdır.

** Kestirim rakamlarıdır.

Kaynak: 2009 ortasında WESP tarafından güncellenmiştir.

Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye'deki Ekonomik ve Finansal Gelişmeler

Büyüme

2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla gelişmiş ülke ekonomilerinde uygulanan kapsamlı ve uyumlu maliye ve para politikalarına bağlı olarak küresel durgunluk döneminde en kötünün geride kaldığı yönündeki görüşler ağırlık kazanmaya başlamıştır. Ancak küresel ekonomik toparlanmanın ne zaman başlayacağı ile ilgili belirsizliklerin ortadan kalkmamasına ve alınan önlemler dolayısı ile oluşan kamu borç yüklerine bağlı olarak uzun vadede faiz oranlarında yaşanacak yükselişin tüketim ve yatırım kararlarını olumsuz yönde etkileme potansiyeli ekonomik toparlanmanın geciktirici etkileri olarak değerlendirilmektedir.

Mali teşvik paketleri ve genişletici para politikası önlemlerinin etkisiyle ikinci çeyrek içinde konut sektöründeki ve hane halkının tüketim harcamalarındaki daralmanın hız kesmesi ile birinci çeyrekte yüzde 6,4 olan **ABD** ekonomisindeki daralma, 2009 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 1,0 olarak gerçekleşmiştir.

Avrupa Bölgesi GSYİH'sı 2009 yılı birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 2,50 daralma göstermesinin ardından ikinci çeyrekte de bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,1 daralma göstermiştir. Bölgenin en büyük ekonomilerinden Almanya ve Fransa'nın GSYİH'nin ikinci çeyrek içerisinde büyüme göstermesi Avrupa Bölgesinin 2010 üçüncü çeyreğinden önce resesyondan çıkabileceği ile ilgili beklentileri güçlendirmiştir.

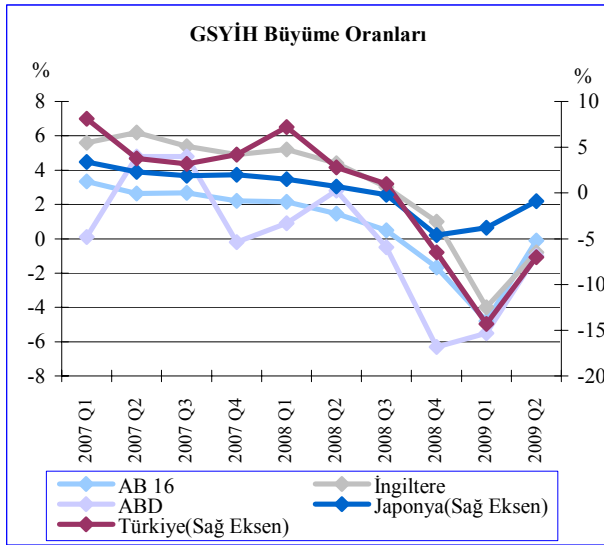
1992 yılından sonra ilk kez 2008 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla daralma trendine giren **İngiltere** ekonomisi üst üste dördüncü çeyrekte de daralmayı sürdürmüş ve 2009 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,8 oranında daralmıştır. İngiltere ekonomisindeki bu daralmanın beklentilerin üzerinde olması, ayrıca finansal kurumların bilançolarındaki zayıflığa bağlı olarak kredi

koşullarındaki sıkışıklığın devam etmesi ile kısa vadede bir toparlanma beklenilmektedir.

Japonya ekonomisi 2009 yılı ikinci çeyreği içinde ihracatta yaşanan yüzde 6,3, özel tüketimde yaşanan yüzde 0,8 ve kamu yatırımlarında yaşanan yüzde 8,1'lik artışlara bağlı olarak bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,9 oranında artış kaydetmiştir.

Türkiye ekonomisi 2009 yılı birinci çeyreği itibarıyla yüzde 14,3 oranında gerçekleşen daralmanın ardından ikinci çeyrekte de bir önceki çeyreğe göre yüzde 7,0 oranında daralma göstermiştir. Birinci çeyrekte yüzde 20,2 küçülen imalat sanayi kalemi ikinci çeyrekte yüzde 8,7 oranında gerilemiştir. İmalat sanayinin daralma hızında yaşanan gerileme, ihracattaki daralma hızındaki yavaşlama ve vergi indirimlerinin sağladığı tüketim artışından kaynaklanmaktadır.

Grafik 1.3

Not: Bir önceki çeyreğe göre yüzde değişim oranları.

Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

Enflasyon

2009 yılı ikinci çeyreğinde küresel ekonomik krizden çıkmak için uygulanan genişletici maliye ve para politikası uygulamalarının önümüzdeki dönemde yaratacağı bütçe açıkları ve artan kamu borç yüklerine bağlı olarak uzun vadede enflasyonist baskı yaratabileceği vurgulanmaya başlanmıştır.

ABD'de, Temmuz 2008'de yüzde 5,50 seviyesine yükselerek tepe noktasına ulaşan enflasyon 2009 yılı birinci çeyreğinde sıfırın altında gerçekleşmesinin ardından, ikinci çeyrek sonu itibarıyla da yüzde -1,4 seviyesine gerilemiştir.

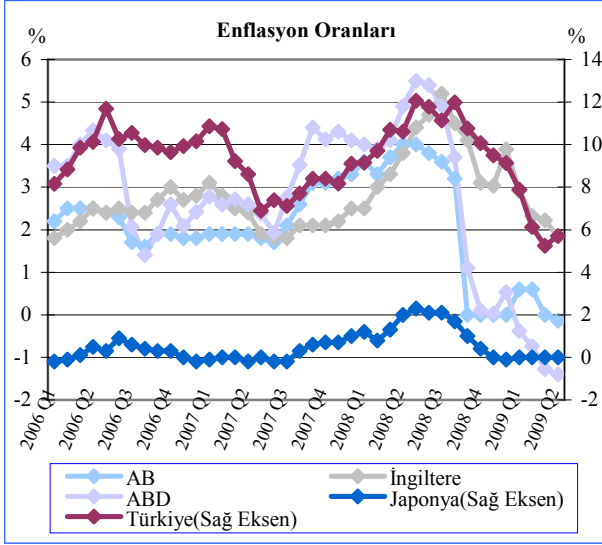
Avrupa Bölgesi'nde 2009 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla yüzde 0,6 olarak gerçekleşen enflasyon seviyesi 2009 yılı ikinci çeyreğinde düşüşe devam etmiş ve Haziran ayı itibarıyla yüzde -0,1'e düşmüştür.

İngiltere'de Eylül 2008 itibarıyla yüzde 5,20 seviyesi ile tepe noktasına ulaştıktan sonra düşüş trendine giren enflasyon seviyesi vergi kesintilerine ve ekonomik aktivitedeki gerilemeye rağmen 2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla Amerika ve Avrupa Bölgesinde görülen düzeyde gerileme kaydetmemiş ve yüzde 1,8 seviyesine gerilemiştir.

Japonya'daki enflasyon seviyesi de ABD'ye benzer bir seyir izlemiş ve 2009 yılı Haziran sonu itibarıyla yüzde -1,76 seviyesine inmiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği içerisinde ekonomik faaliyetteki yavaşlamanın ve talepte yaşanan gerilemenin devam etmesine bağlı olarak tüm dünyada görülen enflasyon oranlarının hızla gerilemesi **Türkiye'de** de yaşanmış ve Haziran ayı itibarıyla yıllık enflasyon yüzde 5,7 seviyesine ulaşmıştır. TCMB'nin yayınladığı Enflasyon Raporuna göre toplam talepteki daralmanın beklenenden daha keskin olması ve iç talebi canlandırıcı mali tedbirler çerçevesinde yapılan geçici vergi indirimleri temel mal ve hizmet gruplarında enflasyonun öngörülenden hızlı düşmesine neden olmuştur.

Grafik 1.4

Not: Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyat Endeksi, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde değişim.

Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

Politika Faiz Oranları

2008 yılı son çeyreği içinde küresel krizin belirginleşmesi ile birlikte faiz indirimlerine başlayan gelişmiş ve gelişmekte olan ülke merkez bankaları 2009 yılı birinci çeyreğinde de faiz indirimlerine devam etmişlerdir. İkinci çeyrek içinde faiz indirimleri gelişmiş ülke ekonomilerinde faiz oranlarının sıfır seviyesine yaklaşmasına bağlı olarak hız keserken, gelişmekte olan ülke ekonomilerinde indirimler son iki çeyreğe göre daha yavaş da olsa devam etmiştir.

Politika faiz oranları sıfır seviyesine yaklaşan gelişmiş ülke merkez bankaları 2009 yılı ikinci çeyreği içinde likidite sağlayıcı operasyonlara ağırlık vererek piyasa faiz oranlarını daha düşük seviyelere çekmek için önlemler almaya devam etmişlerdir.

Amerika Merkez Bankası (FED) ikinci çeyrekte 2008 yılı sonu itibarıyla yüzde 0,25 seviyesine çektiği politika faiz oranını değiştirmemiştir. FED bu çeyrek içerisinde yavaşlama sürecinin hız kaybetmesine rağmen devam ettiğini ayrıca işgücü piyasasındaki zayıflığın, konut fiyatlarındaki düşüşün ve sıkı

kredi koşullarının tüketim harcamalarındaki artışı sınırlayabileceğini belirterek kısa vadeli faiz oranlarının bir süre daha düşük seviyelerde tutacağını açıklamıştır.

2009 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla faiz oranlarını yüzde 1,50 seviyesine çeken **Avrupa Merkez Bankası (ECB)** 2009 yılı ikinci çeyreği içinde de faiz indirimlerine devam etmiş ve Mayıs ayı itibarıyla faiz oranlarını yüzde 1 seviyesine indirmiştir. ECB ikinci çeyrek sonunda yaptığı açıklamada gelecek dönemde ekonomik aktivitedeki gerilemenin süreceğini ve iş gücü piyasasındaki gelişmelerin ekonomiyi olumsuz şekilde etkileyebileceğini vurgulamış ve politika faiz oranlarının makul seviyelerde olduğunu belirtmiştir.

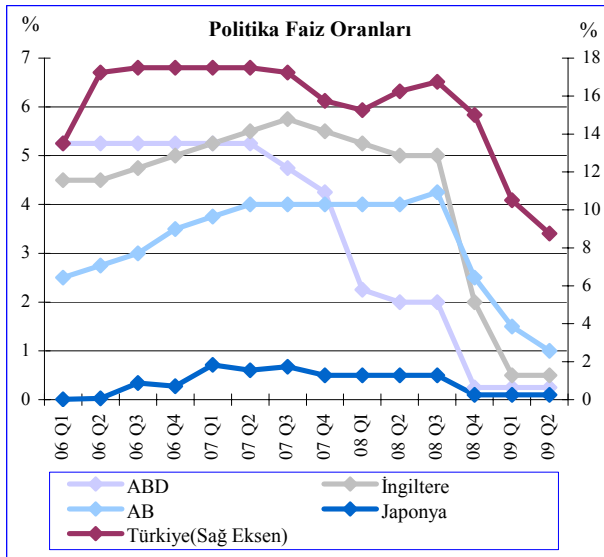
2009 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla politika faiz oranlarını yüzde 0,5 seviyesine çeken **İngiltere Merkez Bankası (BOE)**, küresel ekonomide iyileşme işaretlerinin görüldüğünü ancak önümüzdeki dönemle ilgili belirsizliklerin sürdüğünü belirtmiş ve faiz oranlarında ikinci çeyrek içinde herhangi bir değişikliğe gitmemiştir. Ayrıca vergi kesintilerine ve ekonomik aktivitedeki yavaşlamaya rağmen enflasyonun Amerika ve Avrupa'daki gibi sıfır seviyelerine gelmemesi BOE'nin faiz oranlarını artırma olasılığının diğer gelişmiş ülke merkez bankalarına kıyasla daha fazla olduğu değerlendirilmiştir.

2008 yılı son çeyreğinde iki seferde 20'şer baz puan indirime giderek politika faiz oranlarını yüzde 0,10 seviyesine çeken **Japonya Merkez Bankası (BOJ)** 2009 yılı ikinci çeyreği içinde faiz oranında herhangi bir değişikliğe gitmemiş ve Japon ekonomisindeki kötüleşmenin sona erdiğini, kamu yatırımlarının arttığı ve ihracat ile üretimin hız kazandığı, ancak özel tüketim harcamalarının istihdamdaki ve gelir seviyesindeki kötüleşmenin etkisiyle zayıfladığını belirtmiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 2008 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla yüzde 16,75 seviyesinde olan politika faiz oranlarını üç çeyrek üst üste toplamda 800 baz puan indirime giderek 2009 yılı ikinci çeyrek sonu itibarıyla yüzde 8,75 seviyesine çekmiştir. Üç çeyrekte gerçekleştirilen bu indirimlerle TCMB gelişmekte olan ve enflasyon hedeflemesi uygulayan ülkeler içinde politika faizlerini en fazla düşüren merkez bankası olmuştur. TCMB'nin gerçekleştirdiği faiz indirimlerine ek olarak, azalan risk primi ve düşen enflasyonun da etkisiyle bu çeyrek içerisinde piyasa faiz oranları tarihin en düşük seviyelerine gerilemiştir.

2009 yılı Eylül ayı itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası politika faiz oranlarını yüzde 7,25 seviyesine indirmiştir.

Grafik 1.5

Kaynak: İlgili Ülke Merkez Bankaları

Türkiye uzun yıllar boyunca gelişmekte olan ülkeler arasında yaşadığı yüksek enflasyona bağlı olarak en yüksek politika faiz oranına sahip ülke konumunda olmuştur. Ancak 2008'in son çeyreği ile başlayan politika faiz oranları indirim sürecinin 2009 yılında da devam etmesine bağlı olarak, faiz oranlarını Ekim 2008'den Eylül 2009'a kadar toplamda

850 baz puan indirmiş ve yüzde 7,25 seviyesine çekilmiştir.

Brezilya Merkez Bankası da faiz indirimlerine devam ederek Temmuz ayında gerçekleşen son indirimin ardından politika faiz oranını 8,75 seviyesine çekmiştir. Mısır, Güney Afrika ve Macaristan'da faiz indirimlerine devam etmişler ve faiz oranlarını sırasıyla yüzde 9,75, yüzde 7,00 ve yüzde 7,00 seviyelerine çekmişlerdir. Çin ise bu dönem içerisinde faiz oranlarını değiştirmemiş ve yüzde 5,31 seviyesinde tutmuştur. Hindistan, Nisan ayında gerçekleştirdiği indirimle faiz oranını yüzde 4,75 seviyesine çekmiştir.

07 Nisan 2009 - 07 Ekim 2009 arasındaki altı aylık dönem içerisinde seçilmiş gelişmekte olan ülke para birimlerinin Avro karşısındaki performansları aşağıdaki tabloda verilmektedir. Bu dönem içerisinde Brezilya, Güney Afrika ve Macaristan dışındaki seçilmiş diğer ülke para birimleri Avro'ya karşı değer kazanmışlardır. Aynı dönem içerisinde Macaristan para birimi Avro'ya karşı yüzde 9,11 Güney Afrika Para birimi ise yüzde 9,85 değer kaybetmiştir. Aynı Dönem içerisinde Mısır para birimi Avro'ya karşı yüzde 7,91 Türk Lirası ise yüzde 1,76 artış göstermiştir.

Tablo 1.1

Seçilmiş Ülkelerin Politika Faiz Oranları ve Para Birimlerinin Avro'ya Karşı Yüzde Değişimi			
	Faiz Oranı (%)	Yapılan Son Faiz Değişikliği	07/04/09-07/10/09 Avro'ya Karşı Değişim (%)
Brezilya	8,75	Temmuz 2009	-11,95
Türkiye	7,25	Eylül 2009	1,76
Mısır	9,75	Eylül 2009	7,91
KKTC	7,00	Eylül 2009	1,76
Güney Afrika	7,00	Ağustos 2009	-9,85
Macaristan	7,00	Eylül 2009	-9,11
Hindistan	4,75	Nisan 2009	3,4
Çin	5,31	Aralık 2008	10,61

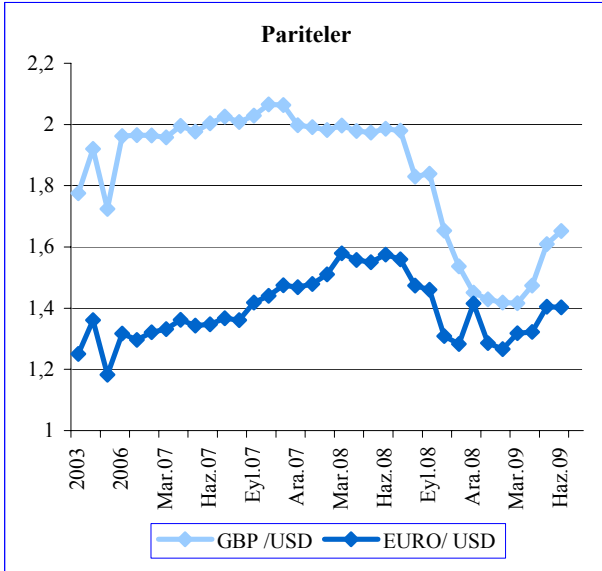
Kaynak: Ülke Merkez Bankaları

Kur ve Pariteler

2009 yılı Mart ayı içerisinde ABD'nin uygulayacağı para politikası önlemlerinin açıklanması ile bu önlemlerin para arzını önemli ölçüde artıracığı yönündeki beklentilerle Dolar, Avro ve Sterlin'e karşı değer kaybetmeye başlamıştır.

2009 Mart sonu itibarıyla Avro/Dolar paritesi 1,3186 olarak gerçekleşirken Haziran ayı sonu itibarıyla yüzde 6,4 artış kaydederek 1,4031 seviyesine yükselmiştir. Sterlin/Dolar paritesi de Mart sonu itibarıyla 1,4164 seviyesinde gerçekleşirken ikinci çeyrek içinde yüzde 16,7 artış göstererek 1,6523 seviyesine ulaşmıştır.

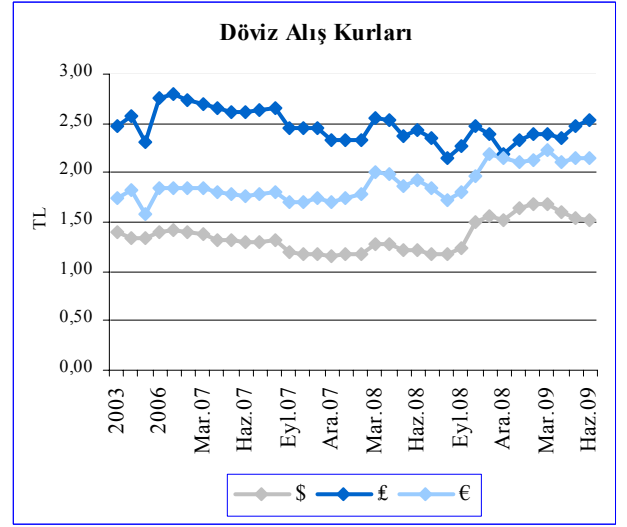
Grafik 1.6

Kaynak: KKTCCMB

2009 yılı Mart ayı sonu itibarıyla Dolar, Avro ve Sterlin karşısında sırasıyla 1,6880, 2,2258 ve 2,3899 seviyelerinde işlem gören Türk Lirası 2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla Dolar ve Avro'ya karşı değer kazanırken Sterline karşı değer kaybederek sırasıyla 1,5310 2,1469 ve 2,5272 seviyelerinden gerçekleşmiştir. Gerçekleşen bu rakamlarla Türk Lirası ikinci çeyrek içerisinde Dolar ve Avro'ya karşı sırasıyla yüzde 9,35 ve yüzde 3,54 değer kazanırken, Sterlin'e karşı yüzde 5,75 oranında değer kaybına uğramıştır.

Grafik 1.7

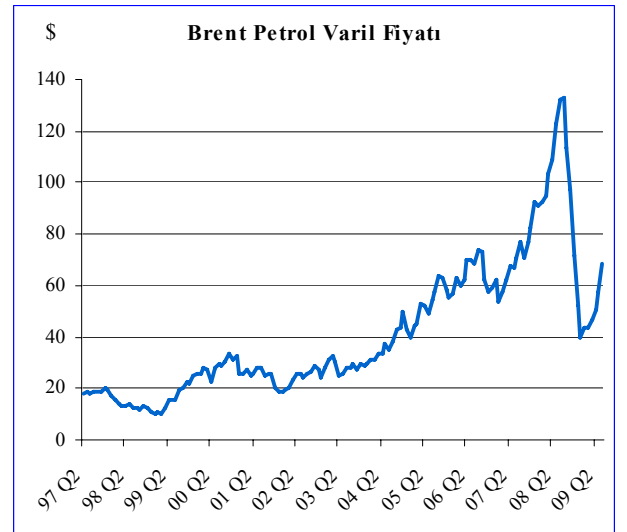

Kaynak: KKTCCMB

Petrol

2009 yılı birinci çeyreği sonu itibarıyla 46,54 Dolar seviyesinde bulunan Brent petrol varil fiyatı ikinci çeyrek içinde küresel ekonomik durgunluğun dip noktasına ulaştığı yönünde yapılan tahminlerin güçlenmesi ve OPEC ülkelerinin arz sıkıntısı yönündeki uygulamalarına bağlı olarak artış eğilimine girmiş ve ikinci çeyreği 68,61 seviyesinde kapatmıştır.

Grafik 1.8

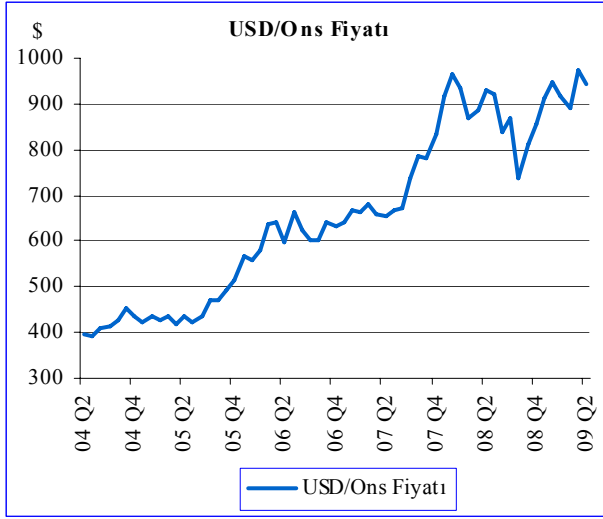
Not: Avrupa Brent Petrol Spot Varil Başına Dolar Fiyatı (FOB)

Kaynak: ABD Resmi Enerji İstatistikleri Kurumu

Altın

2009 yılı Mart ayında 917,07 \$/ons seviyesinde bulunan altın fiyatı Mayıs ayında gösterdiği artışın ardından küresel talebin zayıf seyretmesi ve dünya genelinde artan stoklara bağlı olarak Haziran ayında gerileme göstermiş ve ikinci çeyreği 941,67 \$/ons seviyesinde kapatmıştır.

Grafik 1.9

Kaynak: İAB

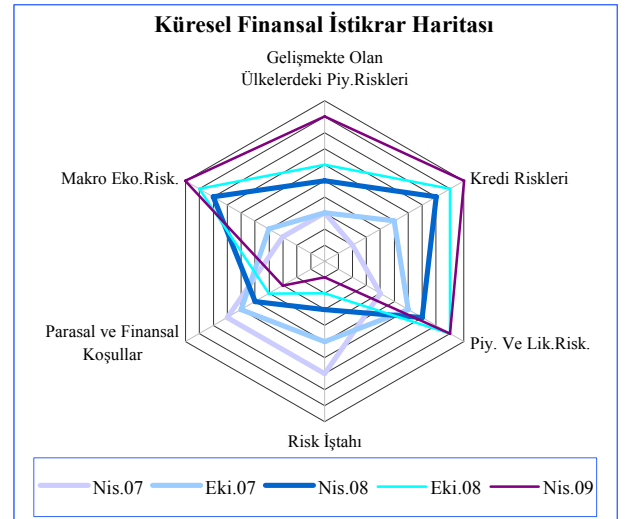
Küresel Risk Görünümü

Ekim 2008'ten bu yana gelişmekte olan piyasaların taşıdığı risklerdeki artışla küresel finansal istikrarda bozulmanın arttığı gözlemlenmiştir. Bir takım gelişmelere rağmen kısa vadeli likidite, vadeli yatırım piyasaları, vadeli yatırım fonları ve diğer ölçümlerin istikrarsızlığından dolayı küresel finansal istikrarındaki bozulmanın alınan tedbirlere rağmen yeterli derecede iyileşmediği gözlenmektedir.

Küresel Finansal İstikrar Haritası'ndan da görüleceği üzere temel risklerdeki artış eğilimi devam etmektedir. Nitekim gelişmekte olan ülkelerdeki piyasa riski, kredi riski, piyasa ve likidite riskleri ile makroekonomik risklerde Ekim 2008 sonuna göre Mart 2009'da artış meydana gelmiştir.

Kredi görünümündeki bozulmanın devam etmesiyle, kullanılan kredilerden kaynaklanan zarar beklentisi yükselmiştir. Bu zararların telafisine yönelik olarak finansal kurumların sermaye artırmaya devam etmesi beklenmektedir.

Grafik 1.10

Not: Merkeze yakınlık düşük risk veya zorlaşan/daralan koşulları ifade etmektedir.

Kaynak: IMF

2. İSTİHDAM VE FİYATLAR

İstihdam

İşsizlik verilerine göre 2008 yılının ikinci çeyreğinde toplamda 1.789 kişi olan aktif kayıtlı işsiz sayısı, erkek işsiz sayısındaki artışın etkisiyle yüzde 12,69 oranında artarak 2.016 kişiye ulaşmıştır. 2009 yılı Nisan-Haziran dönemi cinsiyet kompozisyonuna göre incelendiğinde aktif kayıtlı işsiz sayısının yüzde 45,88'inin erkeklerden, yüzde 55,12'sinin ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oranlar sırasıyla yüzde 38,79 ve yüzde 61,21 idi. 2008 yılının ikinci çeyreğinde 694 olan erkek kayıtlı işsiz sayısı yıllık bazda yüzde 33,29 oranında artarak 925 kişiye ulaşmıştır. Diğer taraftan kadınlarda kayıtlı işsiz sayısı aynı dönem içerisinde yüzde 0,37 oranında azalarak 1.091 kişiye gerilemiştir.

Tablo 2.1

	İş İsteği İle Bekleyen Aktif Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı						
	2008				2009		Yüzde değişim (%)
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
Erkek	688	694	569	814	861	925	33,29
Kadın	782	1.095	1.049	895	888	1091	-0,37
Toplam	1.470	1.789	1.618	1.709	1.749	2.016	12,69

Kaynak: Çalışma Dairesi

Mayıs 2009'da 858'i erkek ve 972'si kadın olmak üzere toplam 1.830 kişiden oluşan iş isteğiyle bekleyenlerin sayısı, ay içinde iş isteğiyle müracaat eden toplam 774 kişi ile birlikte 2.604 kişiye yükselmiştir. Ay içinde kayıttan düşen 534 kişi ve bir işe yerleştirilen 54 kişi ile birlikte Haziran sonu itibarıyla iş isteğiyle bekleyenlerin sayısı 2.016 kişiye ulaşmıştır. Haziran 2009 sonunda iş isteğiyle bekleyenler, cinsiyet olarak ayrıştırıldığı zaman, erkeklerin 925, kadınların ise 1.091 kişi olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 2.2

Aktif İşsizlik Kayıtlarının Genel Görünümü			
	Erkek	Kadın	Toplam
Mayıs Sonu İtibarıyla İş İsteğiyle Bekleyenler	858	972	1.830
Ay İçinde İş İsteğiyle Müracaat Edenler	325	449	774
Ay İçinde İşe Yerleştirilenler	34	20	54
Ay İçinde Kayıttan Düşenler	224	310	534
Haziran sonu İtibarıyla İş İsteğiyle Bekleyenler	925	1.091	2.016

Kaynak: Çalışma Dairesi

Haziran 2009 sonuna göre kayıtlı aktif işsizlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiği zaman en yüksek paya, yüzde 45,14 ile 910 kişiden oluşan 20-29 yaş grubunun sahip olduğu gözlenmektedir. İkinci sırada yüzde 24,75 pay ile 499 kişiden oluşan 30-39 yaş grubu yer almaktadır. Üçüncü sırayı, yüzde 17,61 pay ile 355 kişiden oluşan 40-49 yaş grubu alırken dördüncü sırada yüzde 7,34 pay ve 148 kişiden oluşan 50-59 yaş grubu bulunmaktadır. Beşinci sıradaki yüzde 3,92 paya sahip 79 kişinin bulunduğu 19 yaş ve aşağısı grubunu 25 kişiden oluşan yüzde 1,24 paya sahip 60 yaş ve üzeri grup takip etmektedir.

Tablo 2.3

Haziran Sonu İtibarıyla Kayıtlı Aktif İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı				
Yaş Grupları	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde Pay (%)
19 Yaş ve Aşağı	48	31	79	3,92
20 - 29 Yaş Arası	408	502	910	45,14
30 - 39 Yaş Arası	227	272	499	24,75
40 - 49 Yaş Arası	153	202	355	17,61
50 - 59 Yaş Arası	74	74	148	7,34
60 Yaş ve Yukarı	15	10	25	1,24
Toplam	925	1.091	2.016	100,00

Kaynak: Çalışma Dairesi

Kayıtlı aktif işsizlerin öğrenim durumuna göre dağılımı incelendiğinde toplam 2016 kişinin 19'u okur-yazar olmayan, 12'si diplomasız okur/yazar, 564'ü ilkokul mezunu, 333'ü ortaokul mezunu, 650'si lise veya dengi bir okul mezunu, 395'i fakülte-akademi ve 35'nin ise yüksek lisans diplomasına sahip olduğu görülmektedir.

Kayıtlı aktif işsizlerden okur/yazar olmayanların sayısının toplam içindeki payı yüzde 0,94, diplomasız okur/yazarların yüzde 0,60, ilkokul mezunlarının yüzde 27,98, ortaokul mezunlarının yüzde 16,52, lise veya dengi bir okul mezunu olanların yüzde 32,63, fakülte-akademi mezunu olanların yüzde 19,59 ve yüksek lisans diplomasına sahip olanların ise yüzde 1,74'dür. Tüm öğrenim durumları kapsamında kayıtlı aktif işsizlerden erkek olanların sayısı 925, kadın olanların sayısı ise 1.091 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 2.4

Kayıtlı Aktif İşsizlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Yüzde Pay (%)
Okur / Yazar Değil	3	16	19	0,94
Diplomasız Okur Yazar	0	12	12	0,60
İlkokul Mezunu	284	280	564	27,98
Ortaokul Mezunu	176	157	333	16,52
Lise / Kolej Mezunu	149	208	357	17,71
Meslek Lisesi Mezunu	146	134	280	13,89
Pratik Sanat Okulu Mezunu	8	5	13	0,64
Meslek Yüksek Okulu Mezunu	4	4	8	0,40
Fakülte Akademi Mezunu	146	249	395	19,59
Yüksek Lisans	9	26	35	1,74
Genel Toplam	925	1.091	2.016	100,00

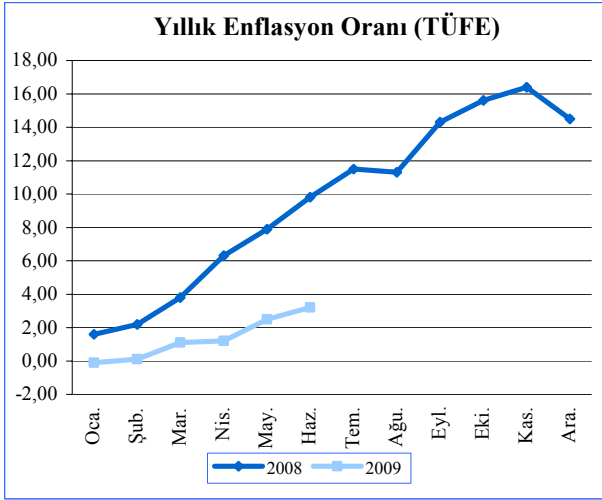
Kaynak: Çalışma Dairesi

Enflasyon

KKTC'de Haziran ayı sonunda bir önceki yıla göre yıllık enflasyon oranı yüzde 7,7'ye gerilemiştir. 2009 yılı başından itibaren çok düşük bir hızda ilerleyen, (Hatta bazı aylarda gerileyen) enflasyon rakamlarının 2008'in aynı dönemine göre oldukça gerilediği dikkat çekmektedir. Her ne kadar da enflasyonun dönemsel olarak ilkbahar aylarında yukarı doğru bir seyir izlediği bilinse de, 2009 ilk yarısındaki artış hızı, 2008'in aynı dönemine göre oldukça düşük düzeyde gerçekleşmektedir. Grafik 2.1'den de görülebileceği gibi 2008 yılında ilk 6 aylık enflasyon oranı yüzde 9,8 olurken, 2009 yılı aynı dönemi içerisinde yüzde 3,2 olarak gerçekleşmiştir.

Enflasyonun 2009 yılı boyunca bu denli düşük seyretmesinin başlıca nedeni yaşanan ekonomik kriz olarak değerlendirilmektedir. 2008 yılının sonunda ABD'de başlayan ve 2009 yılında ağırlıklı olarak tüm dünyayı etkiler hale gelen krizin KKTC'yi dolaylı yollardan etkilerken, tüketiciler üzerinde oluşan psikolojik baskı sonucu tüketimde gerilemelere dolayısıyla da talepte bir daralmanın yaşanması fiyatlarda da gerilemelere neden olmuştur. Ayrıca krize yönelik Mayıs-Haziran aylarında uygulamaya konulan KDV ve harç indirimlerinin de fiyatlar üzerinde düşüş etkisi yaptığı söylenebilir. Tüketici fiyatları endeksinde yaşanan bu gerilemenin temel sebebi ise küresel krizle birlikte ortaya çıkan talep yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Grafik 2.1

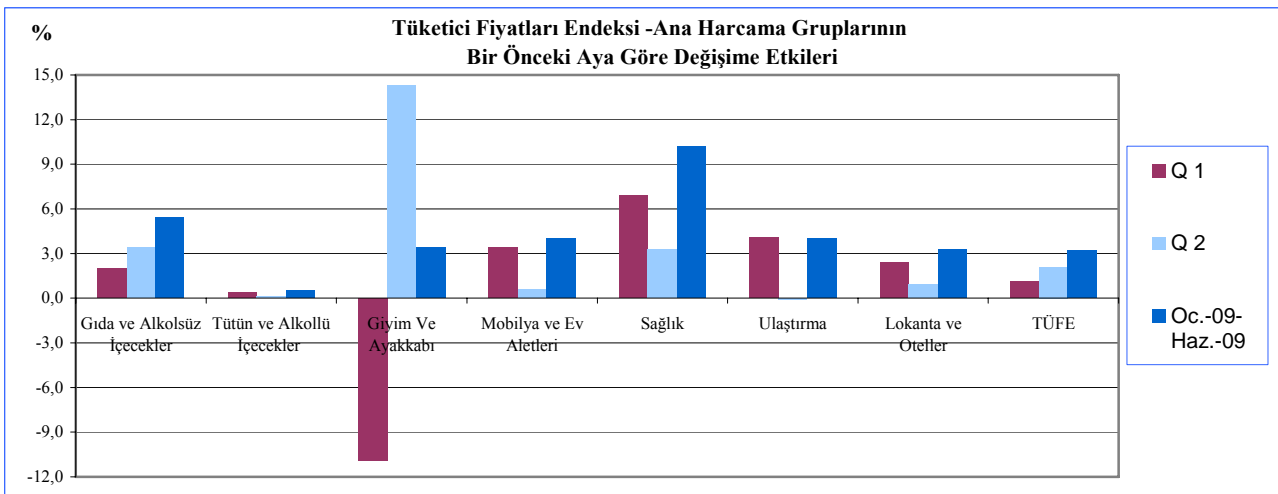
Kaynak: DPÖ

Enflasyonun mal grupları bazındaki oluşumuna bakıldığında zaman düşük seviyelerde gerçekleşen fiyat artışlarının Nisan-Haziran 2009 döneminde ağırlıklı olarak giyim ve ayakkabı alt grubu ile sepet içerisinde ağırlığı yüksek olan gıda ve alkolsüz içecekler ile tütün alt grubundan kaynaklandığı görülmektedir. Yılın ilk üç aylık döneminde yüzde -10,9 gibi ciddi bir gerileme gösteren giyecek alt grubunun ikinci çeyrek dönemde yüzde 14,3 oranında artış göstermesi, genel fiyatlar seviyesini bu dönemde yüzde 2,1 oranında artırmıştır. Yine ikinci çeyrek dönem içerisinde sağlık alt grup fiyatlarında da yüzde 3,3'lük bir fiyat artışı dikkat çekmektedir.

Ağırlıklı olarak doktor muayene ücretlerinde yapılan düzenleme sonucu bu artışın olduğu değerlendirilmektedir. Yukarıda konu edilen alt gruplar dışında kalan alanlarda ise 2009 ikinci çeyreğinde önemli bir değişiklik gözlenmezken sıfır ve sıfıra yakın fiyat değişiklikleri kaydedilmiştir.

Genel olarak enflasyonun 2008 yılına göre ciddi bir düşüş eğiliminde olduğu söylenebilir. Özellikle Türkiye ekonomisinde gözlenen enflasyondaki gerilemenin kaçınılmaz olarak KKTC ekonomisinde de etkili olduğu görülmektedir. Gerek TL kullanımı ve buna bağlı faiz ve ilgili politika uygulamalarının da sonucu olarak bu eğilimin bir süre daha devam etmesi beklenmektedir. Dünya emtia fiyatlarında, global talep daralmasına bağlı olarak yaşanan gerileme KKTC fiyatlarını da olumlu yönde etkilemektedir. Yine bu dönem içerisinde TL'nin yabancı para birimleri karşısında değer kaybetmemiş olması da ithalat kanalıyla yaşanabilecek fiyat artışlarının önüne geçmiştir. Ayrıca KKTC'de yaşanan erken seçim ve hükümet kurma çalışmaları nedeniyle kamu mal ve hizmetlerinde herhangi bir fiyat ayarlaması yapılmaması da enflasyonu rahatlatıcı nedenler olarak gösterilebilir. İkinci çeyrek sonunda yaz mevsimine girilmesi, gıda fiyatlarında da fiyat gerilemeleri yaratabileceğinden enflasyondaki düşüşün bir sonraki dönemde de devam etmesi muhtemeldir.

Grafik 2.2

Kaynak: DPÖ

2008 yılının Ocak ayından 2009 yılının Haziran ayına dek olan süreç içerisinde Tüketici Fiyat Endeksi değerleri ve değişim oranları aşağıdaki tabloda verilmektedir. Buna göre 2008 yılının ilk iki çeyreğinde gözlenen yükseliş eğilimi 2009'un aynı döneminde gerilemeye dönüşerek yıllık enflasyonun 2008 yılına göre gerilemesini doğurmuştur. 2009 ikinci çeyrek sonunda elde edilen yıllık yüzde 7,7 enflasyon değeri uzun yıllardır ekonomide ulaşılamayan bir oranı ifade etmektedir.

Tablo 2.5

Tüketici Fiyat Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı) Endeks Değerleri ve Değişim Oranları				
Yıllar	Aylar	Aylık	Yıl Sonuna Göre	Yıllık
2008	Ocak	1,6	1,6	9,7
	Şubat	0,6	2,2	9,6
	Mart	1,6	3,8	9,7
	Nisan	2,4	6,3	11,6
	Mayıs	1,5	7,9	13,3
	Haziran	1,7	9,8	16,2
	Temmuz	1,6	11,5	17,8
	Ağustos	-0,2	11,3	14,9
	Eylül	2,7	14,3	16,1
	Ekim	1,2	15,6	15,8
	Kasım	0,7	16,4	16,9
	Aralık	-1,6	14,5	14,5
2009	Ocak	-0,1	-0,1	12,7
	Şubat	0,1	0,1	12,2
	Mart	1,0	1,1	11,6
	Nisan	0,1	1,2	9,1
	Mayıs	1,3	2,5	8,8
	Haziran	0,7	3,2	7,7

Kaynak: DPÖ

3. DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

İthalat

2008 yılının Mart-Haziran dönemini kapsayan ikinci çeyrekte 591,8 milyon TL olan toplam ithalat tutarı TL bazında yüzde 15,9 oranında gerileme yaşamış ve 2009 yılı ikinci çeyreği içinde 497,7 milyon TL olmuştur. Aynı dönemler içerisinde dolar cinsinden ithalat tutarlarına bakılacak olursa ise 2008 yılı ikinci

çeyreğinde 468,1 milyon dolar iken 2009 yılı aynı döneminde yüzde 32,4 gerileyerek 316,5 milyon dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Dolar'daki ithalat yüzde değişim oranının TL'den daha hızlı bir artış göstermesindeki en önemli etken dolar kurunun 2009 yılı ikinci çeyreği içinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 25 civarında değer kaybetmesi de etkili olmuştur.

Tablo 3.1

	Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İthalat									
	TL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	449,8	504,2	508,0	535,7	1.997,7	319,1	376,3	394,4	449,4	1.539,2
2008	501,1	591,8	522,8	447,9	2.063,6	416,4	468,1	432,3	290,7	1.607,5
2009	396,5	497,7	-	-	894,2	239,6	316,5	-	-	556,1

Not: Elektrik üretiminde kullanılan yakıt ithalatı hariçtir.

Kaynak: Ticaret Dairesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 2009 yılının ikinci çeyreğinde toplam ithalat içerisinde en fazla paya sahip ilk beş mal grubunu sırasıyla taşıt araçları, yakıt, konfeksiyon, inşaat demiri ve ilaç grupları oluşturmaktadır. İlk sırada yer alan taşıt araçlarının ithalat tutarı 2008 yılı dördüncü ve 2009 yılı birinci çeyreklerinde düşüşler yaşamasının ardından 2009 yılı ikinci çeyreğinde artış göstermiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre gerileme yaşansa da 2009 yılı ikinci çeyreğinde taşıt araçları ithalatı bir önceki çeyreğe göre yüzde 116,5 artış göstererek 39,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

İkinci sırada yer alan yakıt kaleminin ithalat tutarı 2008'in ikinci çeyreğinde 35,8 milyon dolar iken, 2009 yılının ikinci çeyreğinde 17,9 milyon dolar'a gerilemiştir.

Üçüncü sırada yer alan konfeksiyon kalemi ise, birinci çeyrek sonuna göre 4,4 milyon dolar artarak ikinci çeyrek sonunda 8,7 milyon dolara ulaşmıştır. İthal edilen mallar içerisinde dördüncü sırada yer alan inşaat demiri tutarı bir önceki yılın ikinci çeyreğine göre yüzde 47,1 oranında gerileyerek 2009 yılı ikinci çeyreği içinde 6,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği içinde en çok ithal edilen mallar arasında beşinci sırada yer alan ilaçlar kalemi ithalat tutarı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 57,7 gerileyerek 6,0 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.2

ABD \$ (Milyon)	İthalatta Tutar Bazında En Fazla Paya Sahip İlk Beş Mal Grubu								
	2008					2009			
Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Toplam
Taşıt Araçları	39,5	42,9	43,6	20,9	146,9	Taşıt Araçları	18,2	39,4	57,6
Yakıt	36,2	35,8	40,2	21,1	133,3	Yakıt	12,7	17,9	30,6
Arpa	10,4	20,2	14,5	8,6	53,7	Konfeksiyon	4,3	8,7	13,0
İlaçlar	11,9	14,2	14,6	3,6	44,3	İnşaat Demiri	6,4	6,4	12,8
İnşaat Demiri	12,6	12,1	8,6	8,8	42,1	İlaçlar	6,8	6,0	12,8

Kaynak: Ticaret Dairesi

İthalat'ın 2008 yılındaki dönemler itibarıyla gelişimine bakıldığı zaman, ikinci çeyrekte sonra giderek düşen bir seyir izlediği ve bu trendin 2009 yılının ikinci çeyreğinde kırılarak artış gösterdiği görülmektedir. 2008 yılının ikinci çeyreğinden 2009 yılının ilk çeyreğine kadar olan dönemler arasında ithalat miktarında hem TL hem de dolar bazında düşüş yaşanmış ve bu düşüşler ithalat vergilerine de yansımıştır. 2009 yılı ikinci çeyreğinde yaşanan artış ise ithalat vergileri kalemini artırmıştır.

İthalat miktarlarındaki yukarı ve aşağı yönlü değişimler, kamu maliyesinin en önemli gelir kaynaklarından olan vergi gelirlerinin alt kalemlerinden birini oluşturan ithalat vergisi gelirleri üzerinde etki yapmaktadır. KKTC'de artan ve azalan ithalat oranlarına paralel olarak ithalat vergisi gelirleri de değişmekte ve bu gelir farklılıkları devlet bütçesinin ithalat vergisi gelirleri kaleminde dönemsel farklılıkların meydana gelmesine sebep olmaktadır.

İthalat vergisi gelirleri bir önceki çeyreğe göre 2008 yılının sadece ikinci çeyreğinde artış gösterirken takip eden dönemlerde düşüş göstermiştir. 2009 yılının ikinci çeyreğinde ise bir önceki çeyreğe göre yüzde 30 artarken bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 16,06 gerileme kaydetmiştir. Buna göre 2008'in ikinci çeyreğinde 70,8 milyon TL olan ithalat vergileri toplamı, 2009'un aynı döneminde yüzde 16,06 oranında gerileyerek 59,43 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.3

TL (Milyon)	İthalat Vergisi Gelirlerinin Dönemsel Dağılımı ve Yüzde Değişimi (%)			
	Q1	Q2	Q3	Q4
2008	53,5	70,8	68,1	64,3
2009	45,7	59,43	-	-
Yüzde Değişim (%)	-14,60	-16,06	-	-

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

İthalat vergisi gelirlerinde 2009 yılı ikinci çeyreğinde meydana gelen artış dışında 2008'in birinci çeyreğinden 2009'un üçüncü çeyreğine kadar sürekli olarak gerileme yaşandığı görülmektedir.

Tablo 3.4

İthalat Vergisi Gelirlerindeki Yüzde Değişimlerin Çeyrek Dönemler Bazında Karşılaştırılması			
(Yüzde Değişim %)			
08-Q3:08-Q2	08-Q4:08-Q3	09-Q1:08-Q4	09-Q2:09-Q1
-3,81	-5,58	-28,93	30,00

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Seçilmiş ithal ürünlerinin miktarlara göre dağılımının gösterildiği tabloda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 2008 yılı ile 2009 yılının ikinci çeyreğini kapsayan dönemdeki ithalatında yer alan sigara, yakıt, meşrubat-

meyve suyu, LPG, ve hayvan yemleri ithal miktarları incelenmiştir. Fakat kalemler arasında karşılaştırma yapmak, her birinin farklı ağırlık birimleri ve sayısal değerlerle ölçülmesinden dolayı mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu seçilmiş kalemlerin gelişimi kendi içerisinde değerlendirilmiştir.

Sigara kaleminin ithal miktarı 2008 yılı ikinci çeyreğinde 150,8 milyon adet iken bu toplam 2009 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 6,3 artış kaydederek 160,3 milyon adet olmuştur.

Yakıt kaleminin ithalat miktarları, 2008 yılının ikinci çeyreğinde 62,0 milyon litre iken, 2009 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 2,6 oranında artarak 63,6 milyon litre'ye ulaşmıştır.

Özellikle ilkbahar ve yaz aylarında artış gösteren meşrubat-meyve suyu kalemi ele alındığı zaman, 2008 yılının ikinci çeyreğinde 5,0 milyon litre olan ithalat tutarının 2009 yılı aynı döneminde 4,6 milyon litre'ye gerilediği görülmektedir.

Genelde kış aylarında yüksek miktarlarda ithal edilen LPG ithalatının 2008 yılı ikinci çeyreğinde 3,5 milyon kg iken 2009 yılının aynı döneminde değişim göstermeyerek 3,6 milyon kg olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Hayvan yemleri ithalatı incelendiği zaman, 2008 yılının ilk iki çeyreğinde 4.5 milyon ton olan ithalat miktarı, 2009 yılının ilk iki çeyreğinde 1.4 milyon ton gerileyerek 3.1 milyon ton olmuştur.

Tablo 3.5

Seçilmiş İthal Ürünlerinin Miktarlara Göre Dağılımı

Mal Grubu	2008					2009			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Toplam
Sigara (Milyon Adet)	128,0	150,8	140,4	151,3	570,5	Sigara (Milyon Adet)	137,9		137,9
Yakıt (Milyon Lt)	60,6	62,0	57,2	56,3	236,1	Yakıt (Milyon Lt)	55,3		55,3
Meşrubat-M.Suyu (Milyon Lt)	3,6	5,0	6,3	4,0	18,9	Meşrubat-M.Suyu (Milyon Lt)	18,6		18,6
LPG Gazı (Milyon Kg)	7,3	3,5	3,0	4,9	18,7	LPG Gazı (Milyon Kg)	7,9		7,9
Hayvan Yemleri (Milyon Ton)	0,8	3,7	7,7	2,2	14,4	Hayvan Yemleri (Milyon Ton)	2,2		2,2

Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracat

KKTC’de 2008 yılı ikinci çeyreğinde 36,3 milyon TL olan toplam ihracat tutarı, 2009 yılı aynı döneminde yüzde 2,5 oranında artış göstererek 37,2 milyon TL olmuştur. Dolar bazında karşılaştırıldığında, 2008 yılının ikinci çeyreğinde 28,7 milyon dolar olan toplam

ihracat tutarı, 2009 yılının aynı döneminde 5,0 milyon dolar tutarında ve yüzde 17,42 oranında düşüş yaşayarak 23,7 milyon dolar’a gerilediği gözlenmektedir. İhracatta TL bazında bir önceki yılın aynı dönemine göre artış yaşanırken, dolar bazında düşüş yaşanması, dolar’ın TL karşısında değer kazanmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3.6

Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İhracat

Dönem	TL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	41,3	28,9	18,0	16,6	104,8	29,5	21,5	14,0	14,0	79,0
2008	27,6	36,3	16,7	13,8	94,4	23,0	28,7	13,8	9,00	74,5
2009	27,7	37,2	-	-	64,9	16,7	23,7	-	-	40,4

Kaynak: Ticaret Dairesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde 2009 yılının Mart-Haziran dönemi boyunca yapılan ihracatın tutar bazında değerleri göz önünde bulundurulduğu zaman, en fazla paya sahip ilk beş mal grubu 2009 yılında sırasıyla narenciye, süt ürünleri, rakı, hurda ve döküntüleri ve konfeksiyon kalemlerinden oluşmaktadır.

İlk sırada yer alan narenciye kaleminin ihracat tutarı, 2008’in aynı çeyreğine göre yüzde 25,9 oranında düşüş kaydederek 11,2 milyon dolar’dan 8,3 milyon dolar’a gerilemiştir.

İkinci sırada yer alan süt ürünleri kaleminin ihracatı, 2009 yılının ikinci çeyreğinde 6,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiş ve 2008 yılının aynı dönemine göre yüzde 15,79 oranında düşüş yaşamıştır.

Üçüncü sırada yer alan rakı, 2008’in ikinci çeyreğinde 1,7 milyon dolar tutarında ihraç edilmişken, 2009 yılının aynı döneminde ihracat toplamı 0,7 milyon dolar artarak 2,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dördüncü sırada yer alan hurda ve döküntüleri kaleminin ihracatı, 2008 yılının ikinci çeyreğine göre yüzde 69,6 oranında ve 1,6 milyon dolar tutarında gerilemiş ve 2009 yılı ikinci çeyreğinde 0,7 milyon dolar olmuştur.

Son sırada yer alan konfeksiyon kaleminin 2009 yılının ikinci çeyreğinde toplam ihracat tutarı 0,6 milyon dolar seviyesindedir.

Tablo 3.7

ABD \$ (Milyon)	İhracatta Tutar Bazında En Fazla Paya Sahip İlk Beş Mal Grubu								
	2008					2009			
Mal Grubu	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Toplam
Süt Ürünleri	6,4	7,6	4,1	3,5	21,6	Narenciye	5,2	8,3	13,5
Narenciye	9,2	11,2	0	0,1	20,5	Süt Ürünleri	4,1	6,4	10,5
Hurda ve Döküntüleri	2,6	2,3	1,6	0,8	7,3	Rakı	1,5	2,4	3,9
Rakı	1,4	1,7	2,5	1,1	6,7	Hurda ve Döküntüleri	1,4	0,7	2,1
Alçı Taşı	0	1,3	1,9	0,7	3,9	Konfeksiyon	0,5	0,6	1,1

Kaynak: Ticaret Dairesi

Seçilmiş ihraç ürünlerinin miktarlara göre dağılımının gösterildiği (Tablo 3.8) KKTC'de 2009 yılının Mart-Haziran arası dönemini kapsayan ikinci çeyrekteki ihracatında yer alan beş farklı kalem olarak narenciye, hurda ve döküntüleri, süt ürünleri, patates ve rakı kalemlerinin dönemsel ihraç miktarları, her birinin farklı ağırlık birimleri ile ölçülmesinden dolayı kendi içerisinde değerlendirilmiştir.

Narenciye ihracatının 2009 yılının ikinci çeyreğinde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,9 milyon kg ve yüzde 6,87 oranında gerileyerek 39,3 milyon kg olmuştur.

Başka bir önemli ürün olan hurda ve döküntüleri kaleminin ihracat miktarı, 2008 yılı ikinci çeyreğinde 8,7 milyon kg tutarında gerçekleşmişken, ilgili miktar 2009 yılının aynı döneminde 3,0 milyon kg olarak kaydedilmiştir.

Süt ürünleri kaleminin ihracat miktarı, 2009 yılının ikinci çeyreğinde, geçen yılın ikinci çeyreğine göre yüzde 54,55 oranında artış göstererek 1,7 milyon kg olmuştur.

Patates kaleminin ihracatı, 2009 yılının ikinci çeyreğinde 3,6 milyon kg seviyesindedir. Bu tutar 2008 yılı ikinci çeyreğinde 2,9 milyon kg olarak gerçekleşmiştir.

Rakı kaleminin ihracat miktarı ise 2009 yılı ikinci çeyreği içerisinde birinci çeyreğe göre 0,1 milyon litre artarak, 0,3 milyon litreye ulaşmıştır.

Tablo 3.8

Seçilmiş İhraç Ürünlerinin Miktarlara Göre Dağılımı									
Mal Grubu	2008					2009			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Mal Grubu	Q1	Q2	Toplam
Narenciye (Milyon Kg)	32,0	42,2	0	0,7	74,9	Narenciye (Milyon Kg)	22,0	39,3	61,3
Sigara (Milyon Adet)	5,0	10,0	13,9	0	28,9	Hurda ve Döküntüleri (Milyon Kg)	6,7	3,0	9,7
Hurda ve Döküntüleri (Milyon Kg)	8,9	8,7	3,3	4,9	25,8	Süt Ürünleri (Milyon Kg)	1,2	1,7	2,9
Patates (Milyon Kg)	1,2	2,9	1,1	1,5	6,7	Patates (Milyon Kg)	0,7	3,6	4,3
Süt Ürünleri (Milyon Lt)	1,0	1,1	0,7	0,8	3,6	Rakı (Milyon Lt)	0,2	0,3	0,5

Kaynak: Ticaret Dairesi

Dış Ticaret Dengesi

KKTC dış ticaret dengesindeki açık 2009 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre dolar bazında yüzde 33,38 oranında azalmıştır. Buna göre 2009 yılının ikinci çeyreğinde toplam ithalat 316,5 milyon dolar, ihracat ise 23,7 milyon dolar olarak

gerçekleşmiştir. Söz konusu rakamlarla 2009 yılı ikinci çeyreği dış ticaret açığı -439,5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu açığın azalmasında ithalattaki değişim oranının ihracattaki değişim oranından daha hızlı olması etkili olmuştur.

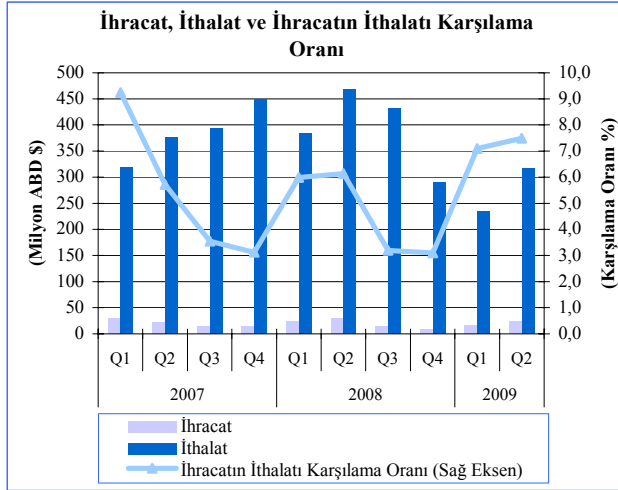
Tablo 3.9

ABD \$ (Milyon)	İthalat, İhracat ve Dış Ticaret Dengesi ile Değişim Oranları						
	2008				2009		Yüzde Değişim (%)
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	2008-Q2 - 2009-Q2
İthalat	384,6	468,1	432,3	290,7	239,6	316,5	-32,39
İhracat	22,9	28,6	14,0	9,0	16,7	23,7	-17,13
Dış Ticaret Açığı	-361,7	-439,5	-418,3	-281,7	-218,2	-292,8	-33,38

Kaynak: Ticaret Dairesi

2009 yılı ikinci çeyreği içinde ithalattaki gerileme hızının ihracatın gerileme hızından daha fazla olmasına bağlı olarak toplam ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 7,49'a yükselmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 6,13 olarak gerçekleşmişti.

Grafik 3.1

Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracat yapılan ülkeler ele alındığında, ihracatın büyük bir kısmının Türkiye ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, 2005 yılında Yeşil Hat Tüzüğü'nün devreye girmesiyle Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat zaman içinde artmıştır. Tüzüğün bütünü uygulanmamasından dolayı Güney ile yapılan ihracat, toplam KKTC ihracatının yüzde 10'uyla sınırlı kalmıştır. Bu oran, düşük bir oran olmakla birlikte, ticaretin başladığı döneme göre artan bir eğilim izlemektedir.

Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat tutarları dönemler bazında incelendiği zaman, Mart-Haziran 2009 dönemindeki ihracat miktarı, 2008 yılının ikinci çeyreğine göre yüzde 23,53 oranında artış göstererek 2,1 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılının aynı döneminde gerçekleşen ithalat toplamının 0,9 milyon Euro seviyesindeydi.

Tablo 3.10

Euro (€) Milyon	Yeşil Hat Tüzüğü Kapsamında Güney Kıbrıs ile Yapılan İhracat				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2007	1.0	0.9	1.0	1.3	4.2
2008	1.4	1.7	2.0	2.0	7.1
2009	1,4	2,1			3,5

Kaynak: Kıbrıs Türk Ticaret Odası

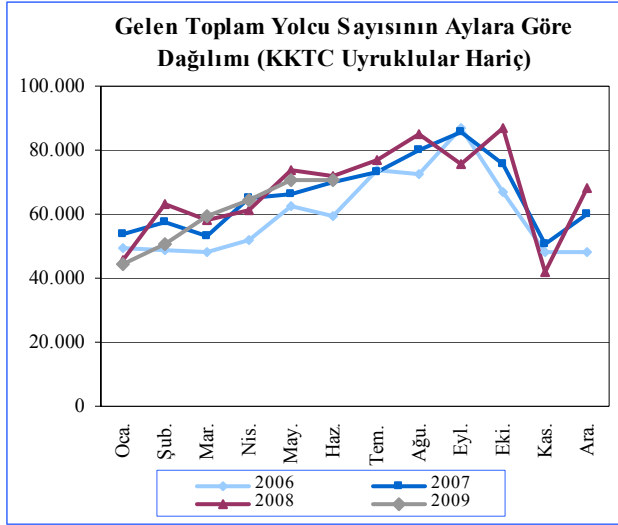
Turizm

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gelen yabancı yolcu sayısının 2009 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre çok düşük bir gerileme yaşadığı görülmektedir. Buna göre 2009 yılı ikinci çeyreği içinde KKTC'ye gelen toplam yolcu sayısı 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 0,73 gerileyerek 205.394 olarak gerçekleşmiştir.

KKTC'ne 2009 yılı ilk altı ayı itibarıyla gelen yolcu sayısına bakılacak olursa 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 3,81 oranında gerileme yaşandığı ve toplamda 259.833 yolcu geldiği görülmektedir.

Aylık dönemler bazında karşılaştırma yapmak gerekirse, 2008 yılının Nisan ayında 61.548 olan yabancı yolcu sayısı, 2009 yılının aynı ayında yüzde 4,22 oranında artış gösterirken, bir önceki yılın aynı dönemine göre Mayıs ayında 3,82, Haziran ayında ise 1,81 düşüş göstermiştir. 2009 yılı Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında gelen yabancı yolcu sayıları sırasıyla 64.146, 70.747 ve 70.501 kişi olmuştur.

Grafik 3.2

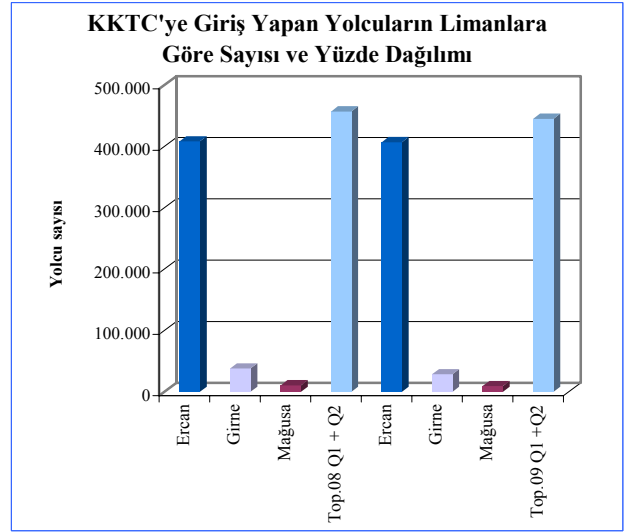

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

2009 yılının ilk yarısında, ülkemizde mevcut tek havalimanı ve iki deniz kapısından giriş yapan kişilerin toplam sayısı, 2008 yılının aynı dönemine göre yüzde 2,63 oranında düşüş kaydederek 455.057 kişiye gerilemiştir. Ülkeye girişlerde tek havalimanı olan Ercan toplam girişlerin yüzde 92,0'sinin yapıldığı kapı olurken Girne limanından giriş yapanlar yüzde 6,0, Mağusa limanından giriş yapanlar ise yüzde 2,0'sini oluşturmaktadır.

2009 yılının ilk yarıyılı esas alındığı zaman, toplam içerisinde en çok tercih edilen kapı olan Ercan Havalimanı'ndan giriş yapanların sayısı 407.099 olurken, girişlerde Girne Limanı ve Mağusa Limanı'nı tercih eden kişilerin toplam sayısı sırasıyla 28.647 ve 39.311 olarak kaydedilmiştir.

Grafik 3.3

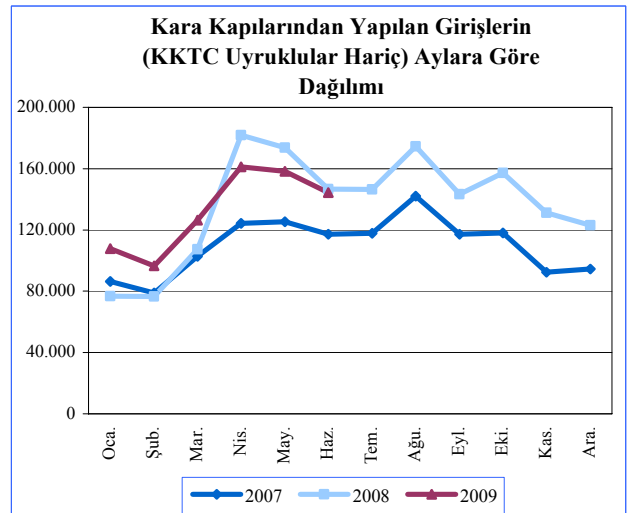

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne kara kapularından giriş yapan yabancıların sayısı 2009 yılı ikinci çeyreğinde 2008 yılı aynı dönemine göre yüzde 7,72 gerileme göstererek 463.633 olarak gerçekleşmiştir.

Özellikle 2009 yılı Nisan ve Mayıs aylarında bir önceki yılın aynı dönemlerine göre sırasıyla yüzde 11,43 ve yüzde 8,92 gerileyen kara kapularından girişler, ikinci çeyrek içinde yaşanan gerilemenin büyük kısmını oluşturmaktadır.

Grafik 3.4

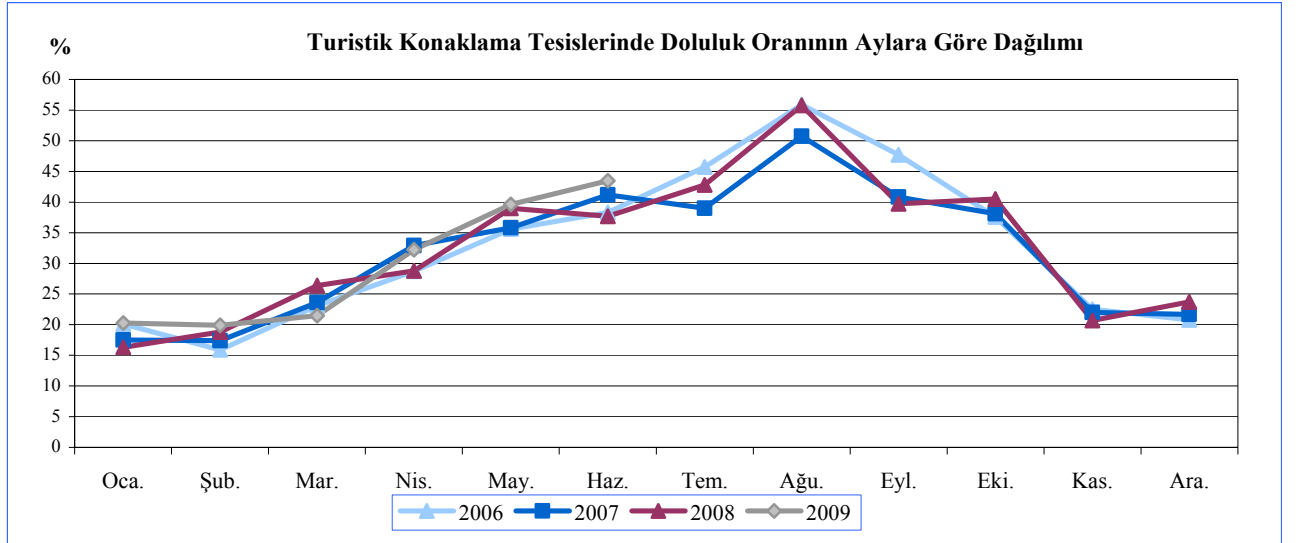
Kaynak: DPÖ

Turistik konaklama tesislerinde 2009 yılının ikinci çeyreğinde gerçekleşen ortalama doluluk oranı son dört yılda sürdürdüğü yükseliş trendine devam etmiş ve yüzde 38,43'e ulaşmıştır. 2006 yılı ikinci çeyreğinden itibaren 2007 ve 2008 ikinci çeyreklerinde doluluk oranları sırasıyla yüzde 34,20, yüzde 36,63 ve 35,17 olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı ikinci çeyreğinde KKTC'ye gelen yabancı yolcu sayısında bir önceki yılın aynı dönemine göre gerileme yaşanmasına rağmen turistik konaklama tesislerindeki doluluk oranlarının artış göstermesi göz önünde bulundurulduğu zaman, KKTC'ye gelen yabancı yolcuların geçmiş yılın aynı dönemine göre konaklamak için turistik tesisleri daha yüksek oranla tercih ettikleri şeklinde değerlendirilmektedir.

Mevsimsel değişimlere yüksek derecede bağımlı olan KKTC turizmi ve buna bağlı olarak turistik tesislerin doluluk oranı, ilkbahar ve yaz aylarında yılın diğer aylarına göre artış yaşamaktadır. 2008 ve 2009 yıllarındaki doluluk oranları aylar bazında karşılaştırıldığı zaman, 2008 yılının Nisan ayında yüzde 28,80 olan doluluk oranının, 2009 Nisan ayında yüzde 32,20'ye yükseldiği görülmektedir. Mayıs 2009 bir önceki yılın aynı dönemine göre belirgin bir değişim yaşanmazken, 2009 yılı Haziran ayında bir önceki yıl yüzde 37,70 olan doluluk oranı yüzde 43,50 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3.5

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

4. BÜTÇE GELİŞMELERİ

2008-2009 Birinci Yarı Yıl ve İkinci Çeyrek Karşılaştırmaları

KKTC 2009 mali yılı bütçesi yılın ilk yarısında 1.115,60 milyon TL giderine karşılık 1.142,08 milyon TL gelir elde ederek 26,48 milyon TL bütçe fazlası vermiştir. Bu dönem içerisinde bütçe giderleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 12,14 artış gösterirken, bütçe gelirlerindeki artış yüzde 7,89 seviyesinde kalmıştır. 2009 yılı ilk yarısında yılsonu itibarıyla gerçekleşmesi öngörülen toplam bütçe gelirlerinin yüzde 44,76'sı tahsil edilirken, bütçe giderlerinin yüzde 40,74'ü kullanılmıştır.

Tablo 4.1

2008-2009 Birinci Yarıyıl Karşılaştırmaları

Milyon TL	2008		2009		Yüzde Değişim (%)
	Yıllık Gerçekleşme	Birinci Yarıyıl Gerçekleşme	Tadil Ödenek	Birinci Yarıyıl Gerçekleşme	
Bütçe Gelirleri	2.361,53	1.058,58	2.551,84	1.142,08	7,89
Bütçe Giderler	2.364,72	994,82	2.738,03	1.115,60	12,14
Bütçe Dengesi	-3,19	63,76	-186,19	26,48	-58,47

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2009 yılı ikinci çeyrek gerçekleşme rakamları incelendiği zaman geçen yılın aynı dönemine göre bütçe giderlerinde yüzde 1,26 oranındaki artışa karşın bütçe gelirlerinde yüzde 7,86 oranında azalış meydana gelmiş ve sırasıyla 560,90 milyon TL ve 543,46 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Buna göre 2009 yılı ikinci çeyreği KKTC mali bütçesi 17,44 milyon TL açık vermiştir.

Bu rakamlara göre 2009 yılı toplam bütçe giderleri hedefinin yüzde 20,49'u ikinci

çeyrekte kullanılmış olurken, 2009 yılı içinde gerçekleşmesi beklenen toplam gelirlerin yüzde 21,30'u bu dönem içerisinde tahsil edilmiştir.

Tablo 4.2

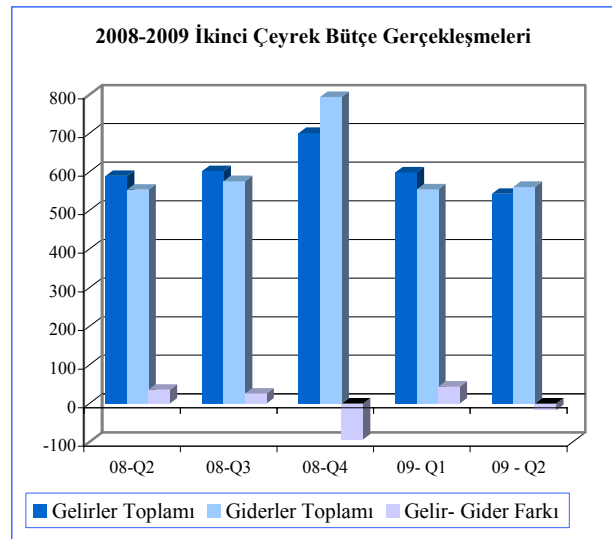
2008-2009 İkinci Çeyrek Karşılaştırmaları

Milyon TL	2008		2009		Yüzde Değişim (%)
	Yıllık Gerçekleşme	Q2 Gerçekleşme	Tadil Ödenek	Q2 Gerçekleşme	
Bütçe Gelirleri	2.361,53	589,82	2.551,84	543,46	-7,86
Bütçe Giderleri	2.364,72	553,94	2.738,03	560,90	1,26
Bütçe Dengesi	-3,19	35,88	-186,19	-17,44	-148,61

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 yılı ve 2009 yılı ikinci çeyreği arası bütçe gelir ve gider gelişmeleri aşağıdaki grafikte çeyrekler itibarıyla verilmiştir. Grafikten görüldüğü gibi 2009 ikinci çeyreği içerisinde tahsil edilen bütçe gelirleri toplamı son beş çeyrek içerisinde tahsil edilen en düşük miktar olmuştur.

Grafik 4.1

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Gelirler

2009 mali yılı ikinci çeyreği itibarıyla bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 7,86 düşüş kaydederek 589,82 milyon TL'den 543,46 milyon TL'ye gerilemiştir. Bu çeyrek içerisinde en büyük değişim, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 21,06 oranında gerileyerek 170,41 milyon TL olarak gerçekleşen alınan bağış yardım ve krediler kaleminde olmuştur. İkinci çeyrek içerisinde vergi gelirleri kalemi bir önceki yılın aynı dönemine göre 3,36 gerilerken, vergi dışı gelirler kalemi yüzde 8,57 artış göstermiştir. Bu değişimler sonucunda vergi gelirleri 266,97 milyon TL, vergi dışı gelirler kalemi de 105,00 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği içinde alınan bağış, yardım ve kredi kaleminin dışarıda tutulması ile hesaplanan bütçe gelirleri toplamında bir önceki yılın aynı dönemine göre artış gerçekleşmemesi bütçe gelirleri kalemindeki gerilemenin alınan bağış yardım ve krediler kalemine bağlı olduğunu daha net göstermektedir.

Tablo 4.3

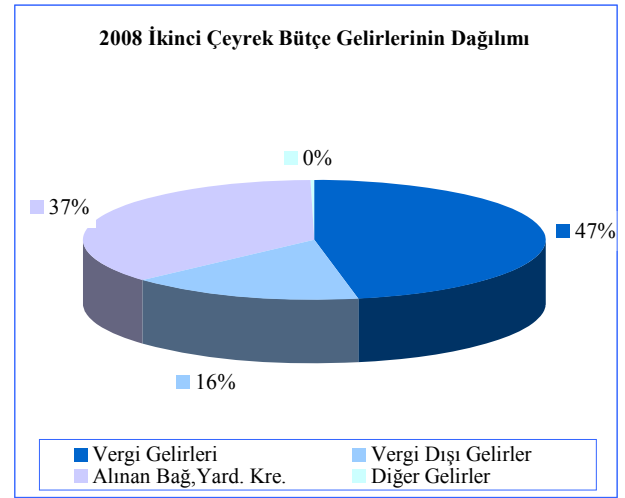
Milyon TL	Bütçe Gelirleri		Yüzde Değişim (%)
	2008 Q2	2009 Q2	
Vergi Gelirleri	276,25	266,97	-3,36
Vergi Dışı Gelirler	96,71	105,00	8,57
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	215,88	170,41	-21,06
Diğer Gelirler	0,98	1,08	10,10
Toplam	589,82	543,46	-7,86

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Alınan bağış, yardım ve krediler kalemindeki gerilemeye ve vergi dışı gelirler kalemindeki artışa bağlı olarak toplam bütçe gelirleri içindeki kalemlerin dağılımlarında da değişiklikler yaşanmıştır. 2008 yılı ikinci çeyreği içerisinde alınan bağış, yardım ve

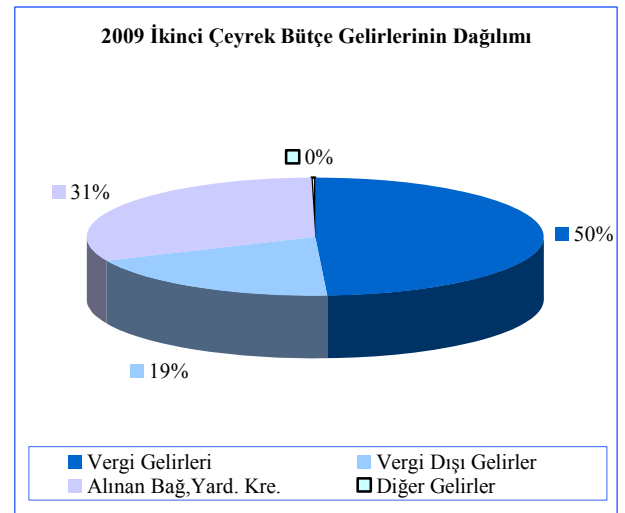
krediler kaleminin toplam bütçe gelirleri içindeki payı yüzde 37,00 iken bu rakam 2009 yılı ikinci çeyreği içinde yüzde 31,00'e gerilemiştir. Alınan bağış, yardım ve kredi kalemlerindeki azalışa bağlı olarak vergi gelirleri ile vergi dışı gelirler kalemlerinin ise yüzde 47,00 ve yüzde 16,00 olan payları sırasıyla yüzde 50,00 ve yüzde 19,00 seviyelerine yükselmiştir.

Grafik 4.2

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.3

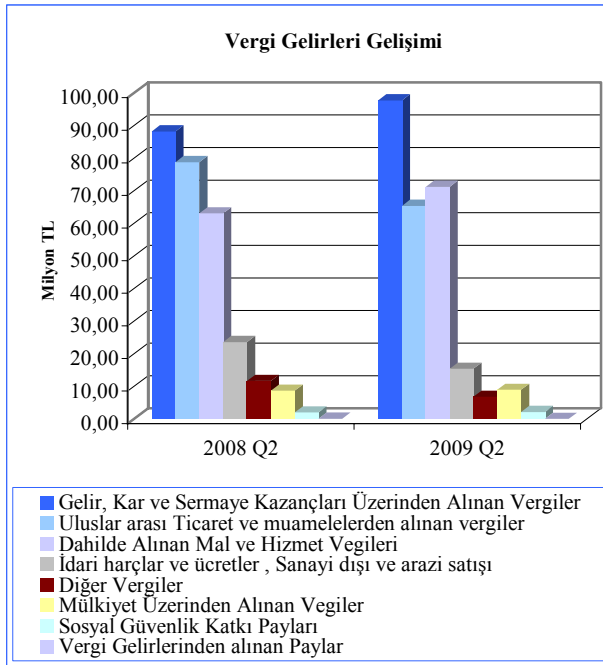

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Bütçe gelirleri içerisinde en yüksek paya sahip vergi gelirleri toplamını oluşturan kalemlere bakıldığı zaman gelir, kar ve sermaye kazançları üzerinden alınan vergiler kalemi,

uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergiler kalemi ve dahilde alınan mal ve hizmet vergileri kaleminin birlikte 2009 yılı ikinci çeyreği içinde de vergi gelirleri toplamının yüzde 88'e yakın kısmını teşkil ettikleri görülmektedir. Vergi gelirleri içinde en büyük paya sahip gelir, kar ve sermaye kazançları üzerinden alınan vergiler kalemi, 2009 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10,76 artış göstererek 97,75 milyon TL'ye yükselmiştir. Aynı dönem içinde dahilde alınan mal ve hizmet vergi gelirleri kalemi de yüzde 13,02 artış göstererek 71,28 milyon TL'ye ulaşmıştır. Gerçekleşen bu artışlara karşın ikinci çeyrek içerisinde uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergiler ile idari harçlar ve ücretler, sanayi dışı arazi satışı kalemlerinde sırasıyla yaşanan yüzde 17,06 ve yüzde 34,66 oranında gerilemeler vergi gelirleri kaleminde gerçekleşen yüzde 3,08'lik düşüşe katkıda bulunmuştur. Buna göre 2009 yılı ikinci çeyreği içinde vergi gelirleri toplamı 267,74 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4.4

Kaynak: DPÖ

Gerçekleşen bu rakamlara göre 2009 yılı içinde tahsil edilmesi öngörülen 2.520,11 milyon

TL'nin yüzde 23,75'i birinci çeyrek içinde tahsil edilmiştir. Bir önceki yıl aynı dönemi için bu oran yüzde 21,03 olarak gerçekleşmişti.

Giderler

2009 yılı ikinci çeyreği itibarıyla bütçe giderleri toplamı bir önceki yılın aynı dönemine göre çok az artış göstererek 560,90 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu çeyrek içerisinde gider kalemleri içinde büyük paya sahip personel giderleri kalemi bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10,73 artış göstererek 225,13 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde cari transferler kaleminde bir önceki yılın aynı dönemine göre kayda değer bir değişiklik yaşanmamış ve ikinci çeyrek içinde 242,49 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem içerisinde sermaye giderleri ve transferleri kalemi ise yüzde 22,89'luk gerileme yaşamış ve 34,69 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kalemdeki gerilemenin nedeni 2008 yılı ikinci çeyreği içinde 15,79 milyon TL olan elektrik altyapı giderleri kaleminin 2009 yılı aynı döneminde 1,05 milyon TL olarak gerçekleşmesidir. Mal hizmet alım giderleri kalemi ikinci çeyrek içinde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,00 oranında artış göstererek 46,97 milyon TL seviyesine ulaşmıştır.

2009 yılı birinci yarıyılı içinde gerçekleşen rakamlara göre toplam bütçe gelirlerinin yüzde 44,31'i cari transferler kalemine harcanırken yüzde 38,92'si personel giderleri kalemine harcanmıştır.

Tablo 4.4

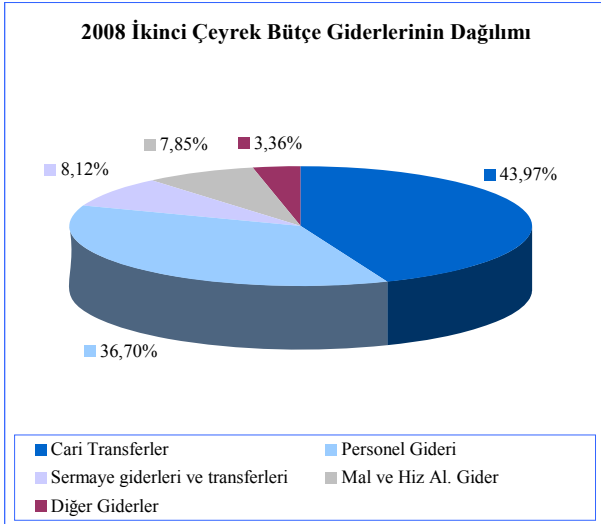
Bütçe Giderleri			
Milyon TL	2008 Q2 Gerçekleşme	2009 Q2 Gerçekleşme	Yüzde Değişim (%)
Cari Transferler	243,55	242,49	-0,44
Personel Giderleri	203,32	225,13	10,73
Sermaye Giderleri ve Transferler	44,99	34,69	-22,89
Mal Hizmet Alım Giderleri	43,49	46,97	8,00
Diğer Giderler	18,59	11,62	-37,50
Toplam	553,94	560,90	1,26

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 yılı ikinci çeyreğinde bütçe giderleri toplamı içinde yüzde 43,97 olan cari transferler kaleminin payı 2009 yılı ikinci çeyreği içerisinde çok düşük bir miktar gerileyerek yüzde 43,23 olarak gerçekleşmiştir. Personel giderleri kaleminin toplam içindeki payı ise aynı dönem içerisinde yüzde 36,70'den yüzde 40,14'e yükselmiştir. Bu değişikliklerle birlikte personel giderleri ve cari transferler kalemlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payı yüzde 80,67'den yüzde 83,37'ye yükselmiştir. Bu iki kalemin toplamında meydana gelen artışı, sermaye giderleri ve transferleri kaleminin toplam giderler içindeki ağırlığının yüzde 8,12'den yüzde 6,18'e gerilemesi karşılamıştır.

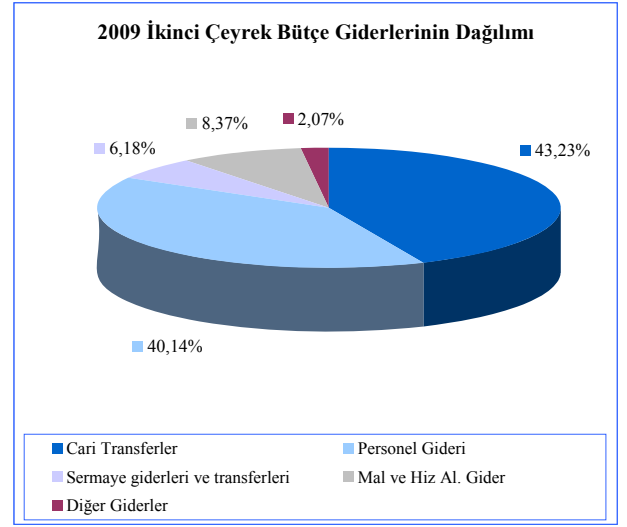
Gerçekleşen bu rakamlara göre 2009 yılı içinde saptanan hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılmak üzere öngörülen 2.738,03 milyon TL'nin yüzde 20,48'i ikinci çeyrek içinde kullanılmıştır. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 23,83 olarak gerçekleşmişti.

Grafik 4.5

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.6

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Finansman Dengesi

Bütçe gelirlerinden TC kredileri ve iç borçlanma kalemlerinin çıkarılması suretiyle elde edilen gelir rakamı ile bütçe giderleri arasındaki farka eşit olan finansman dengesi, 2009 yılı ikinci çeyreğinde 2008 yılı aynı dönemine göre 23,48 milyon TL artış göstererek -136,04 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. İkinci çeyrek içinde gerçekleşen bu açığın kapatılması için finansman kaynağı olan 118,60 milyon TL tutarındaki TC kredi kalemi ise açığın kapatılmasında yeterli olmamıştır.

Yerel gelirler kaleminde bir önceki yılın aynı dönemine göre kayda değer bir değişim yaşanmazken, dış yardımlarda yaşanan yüzde 23,18'lik düşüşle birlikte krediler kalemi dışarıda bırakılarak elde edilen bütçe gelirlerinde yüzde 3,74 gerileme meydana gelmiştir.

Personel giderleri 2008 yılı ikinci çeyreğinde yerel gelirlerin yüzde 54,37'si iken 2009 yılı ikinci çeyreği içerisinde bu rakam yüzde 60,34'e yükselmiştir. 2008 yılı ikinci çeyreği içerisinde cari transferler kalemi ise yerel gelirlerin yüzde 65,13'ü iken 2009 yılı ikinci çeyreğinde de bu oran değişmemiştir. 2008 yılı ikinci çeyreğinde yerel gelirlerimizle bütçe giderlerini karşılama oranı yüzde 67,51 iken 2009 yılı ikinci çeyreğinde bu oran yüzde 66,51'e gerilemiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği içinde oluşan 136,06 milyon TL tutarındaki finansman dengesi, kredi kalemi dışarıda bırakılarak elde edilen bütçe gelirleri toplamının yüzde 32,02'si iken, yerel gelirler toplamının yüzde 36,47'si olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı ilk yarısı incelendiği zaman bir önceki yılın aynı dönemine göre personel gideri ve cari transferler kalemlerinde sırasıyla meydana gelen yüzde 13,50 ve 21,14'lük artışlara bağlı olarak bütçe giderleri kalemi yüzde 12,14 artmıştır. Bütçe giderlerinde yaşanan bu artışa karşılık yerel gelirlerimizde artış meydana gelmemesi finansman dengesinin bir önceki yılın aynı dönemine göre iki katına çıkmasına sebep olmuştur. Buna göre 2009 yılı birinci yarısında finansman dengesi 231,22 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4.5

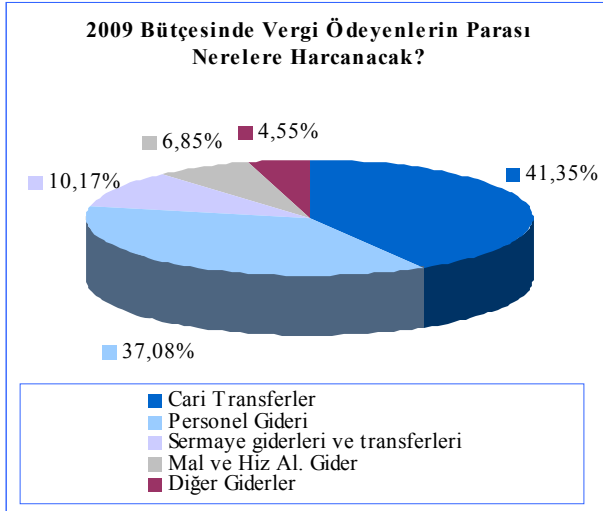
Finansman Dengesi		
Milyon TL	2008 Q2	2009 Q2
Bütçe Gelirleri	441,38	424,86
1. Yerel Gelirler	373,94	373,05
Vergi Gelirleri	276,25	266,97
Vergi Dışı Gelirler	96,71	105,00
Sermaye Gelirleri ve Alacaklardan Tahsilat	0,98	1,08
2. Dış Yardımlar	67,44	51,81
TC Yardımları	67,44	51,81
Diğer	0,00	0,00
Bütçe Giderleri	553,94	560,90
Personel Giderleri	203,32	225,13
Cari Transferler	243,55	242,49
Sermaye Giderleri	44,99	34,69
Diğer Giderler	62,08	58,59
Finansman Dengesi	-112,56	-136,04
Finansman	148,25	118,60
TC Kredileri	148,25	118,60
İç Borçlanma	0,00	0,00

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2009 Mali Yılı Bütçesi

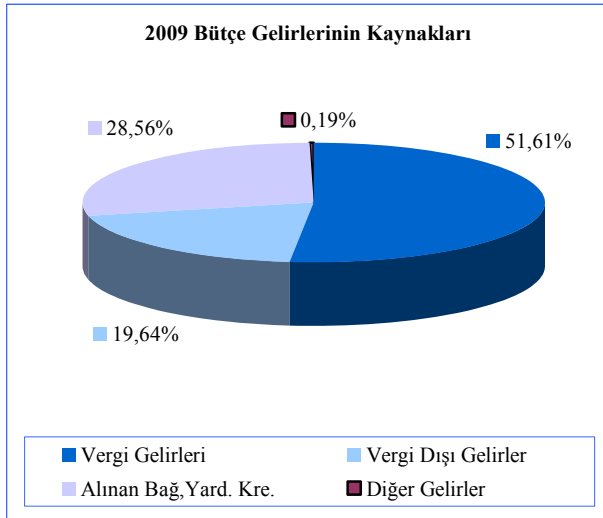
2009 yılı içerisinde saptanan hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılmak üzere bütçe giderleri için yılbaşında 2.566,75 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir. Tahsis edilen bu ödenek 2009 yılı ikinci çeyreği içinde tadil edilerek 2.738,03 milyon TL'ye yükseltilmiştir. Bu ödeneklerin ana kalemler itibarıyla dağılımı incelendiğinde yüzde 41,35'inin cari transferlere, yüzde 37,08'inin ise personel harcamalarına ayrıldığı görülmektedir.

Grafik 4.7

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.8

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Tablo 4.6

Genel Bütçe Dengesi Yıllık Karşılaştırma (Milyon TL)

Milyon TL	2008	2009	Yüzde Değişim
Gelirler	2.361,53	2.533,04	7,26
Vergi Gelirleri	1.153,91	1.313,49	
Vergi Dışı Gelirler	472,14	485,90	
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	726,53	728,85	
Diğer Gelirler	8,95	4,80	
Giderler	2.364,72	2.738,03	15,79
Cari Transferler	945,76	1.132,16	
Personel Giderleri	932,06	1.015,17	
Sermaye Gider ve Transferleri	215,48	278,51	
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	164,87	187,67	
Diğer Giderler	106,55	124,52	

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

5. PARASAL VE FİNANSAL GELİŞMELER

Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı

Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı 2009 yılının birinci çeyreğinde olduğu gibi ikinci çeyrek sonunda da 24'dür. Sektördeki 24 bankanın 2'si kamu eliyle yönetilen mevduat bankası, 15'i özel sermayeli

banka ve 7'si şube bankasıdır. Haziran 2009 sonunda 15 adet özel sermayeli bankaların toplam banka sayısı içindeki payı yüzde 62,50'dir. Özel sermayeli bankaları sırasıyla yüzde 29,17'lik payla şube bankalar ve yüzde 8,33'lük payla kamu mevduat bankaları izlemektedir.

Tablo 5.1

	Banka Sayısındaki Gelişmeler							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mart 2009	Haziran 2009
Kamu Mevduat Bankalar	3	3	2	2	2	2	2	2
Özel Sermayeli Bankalar	16	16	15	15	15	15	15	15
Şube Bankalar	5	6	6	6	7	7	7	7
Toplam	24	25	23	23	24	24	24	24

Kaynak: KKTCCMB

Bankacılık sektöründe şube sayısı ikinci çeyrek sonunda, birinci çeyreğe göre 2 adet artarak 175 adete yükselmiştir. Şube sayısının banka gruplarına göre dağılımına bakıldığında, özel sermayeli bankaların toplam şube sayısı içindeki payı birinci çeyrek sonunda yüzde 65,32 iken, 2009 yılı

ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 65,14'e, kamu mevduat bankalarının payı yüzde 16,18'den yüzde 16,00'ya gerilemiş, şube bankalarının toplam şube sayısı içindeki payı ise yüzde 18,50'den yüzde 18,86'ya yükselmiştir.

Tablo 5.2

	Şube Sayısının Gelişimi ve Yüzde Dağılımı (%)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mart 2009	Haziran 2009
Kamu Mevduat Bankalar	29	29	23	23	24	27	28	28
Özel Sermayeli Bankalar	87	88	83	83	95	111	113	114
Şube Bankalar	18	21	25	28	30	32	32	33
Toplam	134	138	131	134	149	170	173	175
Yüzde Dağılım (%)								
Kamu Mevduat Bankalar	21,64	21,01	17,56	17,16	16,11	15,88	16,18	16,00
Özel Sermayeli Bankalar	64,93	63,77	63,36	61,94	63,76	65,30	65,32	65,14
Şube Bankalar	13,43	15,22	19,08	20,90	20,13	18,82	18,50	18,86

Kaynak: KKTCCMB

Sektörde 2006 yılından itibaren artış gösteren personel sayısı, 2009 yılının ilk çeyreğinde 4 kişi azalırken, ikinci çeyrek içerisinde 22 kişi artmıştır. Bu gelişmeler sonucunda Haziran 2009 sonuna göre sektörün personel sayısı 2.390 kişiye ulaşmıştır. Mart 2009’da sektörün toplam personel sayısının içinde yüzde 59,42’sine sahip olan özel sermayeli

bankalarının payı 2009 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 59,83’e, yükselmiştir. Aynı dönemde kamu mevduat bankaları, toplam personel sayısı içindeki payı yüzde 23,82’den 23,52’ye ve şube bankaları personel sayısı yüzde 16,77’den yüzde 16,65’e gerilemiştir.

Tablo 5.3

	Personel Sayısı Dağılımı (%)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mart 2009	Haziran 2009
Kamu Mevduat Bankalar	866	941	857	491	518	558	564	562
Özel Sermayeli Bankalar	1.018	1.086	1.171	1.257	1.386	1.432	1.407	1.430
Şube Bankalar	209	249	269	296	345	382	397	398
Toplam	2.093	2.276	2.297	2.044	2.249	2.372	2.368	2.390
Yüzde Dağılım (%)								
Kamu Mevduat Bankalar	41,37	41,34	37,31	24,02	23,03	23,52	23,82	23,52
Özel Sermayeli Bankalar	48,64	47,72	50,98	61,50	61,63	60,37	59,42	59,83
Şube Bankalar	9,99	10,94	11,71	14,48	15,34	16,11	16,77	16,65

Kaynak: KKTCMB

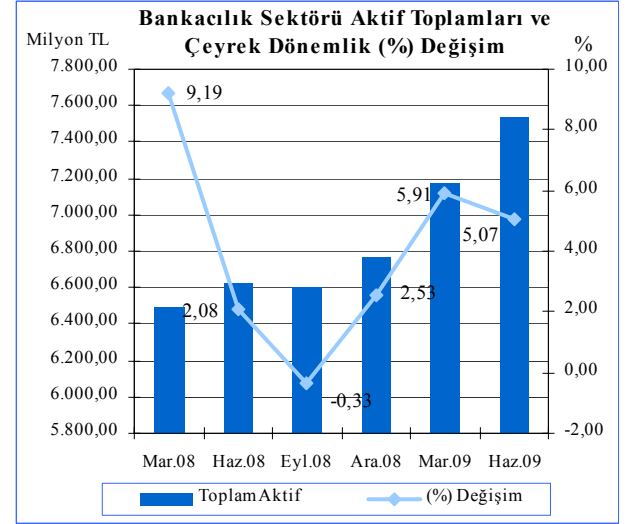
Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu

Haziran 2009 itibarıyla, sektörün toplam aktifleri Aralık 2008 sonuna göre 763,7 milyon TL artarak 7.534,0 milyon TL seviyesine yükselmiştir. Yılın ilk altı ayında, menkul değerler cüzdanı yüzde 42,76, brüt krediler yüzde 6,07 ve likit aktifler yüzde 8,34 oranında artış göstermiştir. Bir yıllık dönem incelendiğinde ise (Haziran 2008 - Haziran 2009), bankacılık sektörü toplam aktiflerinin yüzde 13,72 oranında arttığı, miktar olarak ise 908,9 milyon TL artarak 6.625,1 milyon TL'den 7.534,0 milyon TL'ye ulaştığı görülmektedir. Bir yıllık dönemde en büyük artış, yüzde 53,57'lik oranla menkul değerler cüzdanında olmuştur.

Bankacılık sektörü kaynak yapısı incelediğinde, yılın ilk çeyreğinde olduğu gibi ikinci çeyrekte de trendin artış yönünde olduğu görülmektedir. Buna göre mevduatta 205,9, özkaynaklarda 72,1 ve diğer pasifler kaleminde 85,7 milyon TL artış olmuştur. Bir yıllık dönemde ise mevduata yüzde 15,16, özkaynaklarda yüzde 25,45 oranında artış olmuştur.

Sektör toplam aktiflerinin çeyrek dönemlik yüzde değişimlerine bakıldığında, 2009 yılının birinci çeyreğinde yüzde 5,91, ikinci çeyrekte ise yüzde 5,07 oranında genişleme olmuştur. Bir önceki yılın ilk iki çeyreğinde bu oranlar sırasıyla yüzde 9,19 ve 2,08'dir.

Grafik 5.1

Kaynak: KKTCMB

Tablo 5.4

Milyon TL	Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu							
	2008				2009		Yüzde Değişim (%)	
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	12/08-06/09	06/08-06/09
Likit Aktifler	2.263,2	2.126,5	1.951,5	2.159,5	2.276,5	2.339,7	8,34	10,03
MDC	299,8	372,4	421,3	400,6	531,8	571,9	42,76	53,57
Krediler (Brüt)	3.014,7	3.035,1	3.050,5	3.402,3	3.485,4	3.608,7	6,07	18,90
Diğer Aktifler	912,5	1.091,1	1.179,9	807,9	876,6	1.013,7	25,47	-7,09
Toplam Aktif-Pasif	6.490,2	6.625,1	6.603,2	6.770,3	7.170,3	7.534,0	11,28	13,72
Mevduat	5.433,7	5.429,0	5.319,2	5.563,2	6.046,2	6.252,1	12,38	15,16
Diğer Pasifler	477,0	587,0	654,8	550,4	432,1	517,8	-5,92	-11,79
Özkaynaklar	579,5	609,1	629,2	656,7	692,0	764,1	16,35	25,45

Kaynak: KKTCMB

Haziran 2009 itibarıyla sektörün toplam aktifleri içerisindeki en büyük payı geçmiş dönemlerde olduğu gibi yine yüzde 47,90 oranı ile brüt krediler kalemi almaktadır. Brüt kredileri sırasıyla yüzde 31,06 payla likit aktifler, yüzde 13,46'lık payla diğer aktifler ve yüzde 7,59'luk payla menkul değerler cüzdanı takip etmektedir.

Bankacılık sektörünün bir yıllık (Haziran 2008-Haziran 2009) varlıkları yapısal dağılım yönünden incelendiğinde likit aktiflerde ve diğer aktiflerde daralmaya karşın, MDC'de ve brüt kredilerde genişleme olduğu görülmektedir. İncelenen dönemde brüt kredilerin aktif toplamı içerisinde payı 2,09 puan artarak yüzde 47,90'a, menkul değerler cüzdanı 1,97 puan artarak yüzde 7,59'a yükselmiş, buna karşın likit aktifler aynı

dönemde 1,04 puan gerileyerek yüzde 31,06 seviyesine inmiştir.

Sektörün pasif yapısı incelendiğinde, mevduatın geçmiş dönemlerde olduğu gibi sektörün ana fon kaynağı olmaya devam ettiği görülmektedir. 2009 yılının ikinci çeyreğinde, bir önceki çeyreğe göre toplam mevduatın kaynak içindeki payı yüzde 84,32'den yüzde 82,99'a gerilemiştir. Aynı dönemde özkaynakların payı ise yüzde 9,65'ten yüzde 10,14'e yükselmiştir.

Mevduatın kaynak içindeki payı Haziran 2008'de yüzde 81,95 iken, 2009 Haziran sonunda artarak yüzde 82,99'a yükselmiştir. Aynı dönemde özkaynaklar yüzde 9,19'dan yüzde 10,14'e ulaşmıştır.

Tablo 5.5

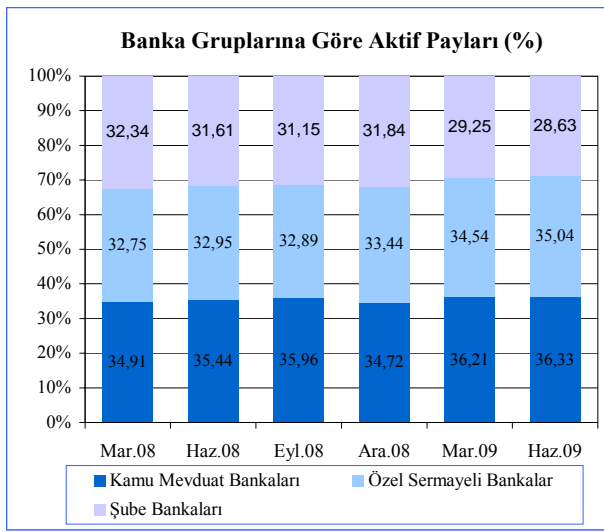
Aktif	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Yapısal Dağılımı (%)					
	2008				2009	
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran
Likit Aktifler	34,87	32,10	29,55	31,90	31,75	31,06
MDC	4,62	5,62	6,38	5,92	7,42	7,59
Krediler (Brüt)	46,45	45,81	46,20	50,25	48,61	47,90
Diğer Aktifler	14,06	16,47	17,87	11,93	12,23	13,46
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pasif						
Mevduat	83,72	81,95	80,55	82,17	84,32	82,99
Diğer Pasifler	7,35	8,86	9,92	8,13	6,03	6,87
Özkaynaklar	8,93	9,19	9,53	9,70	9,65	10,14
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak:KKTCMB

Haziran 2009 itibarıyla kamu mevduat bankalarının sektör aktiflerinin yüzde 36,33'ünü oluştururken, özel sermayeli ve şube bankaların payları sırasıyla yüzde 35,04 ve yüzde 28,63'tür.

Bir yıllık dönemde (Haziran 2008-Haziran 2009) sektörün aktif yapısı banka grup paylarına göre incelendiğinde, kamu mevduat ve özel sermayeli bankaların payında artış, şube bankalarının payında ise azalış olmuştur.

Grafik 5.2

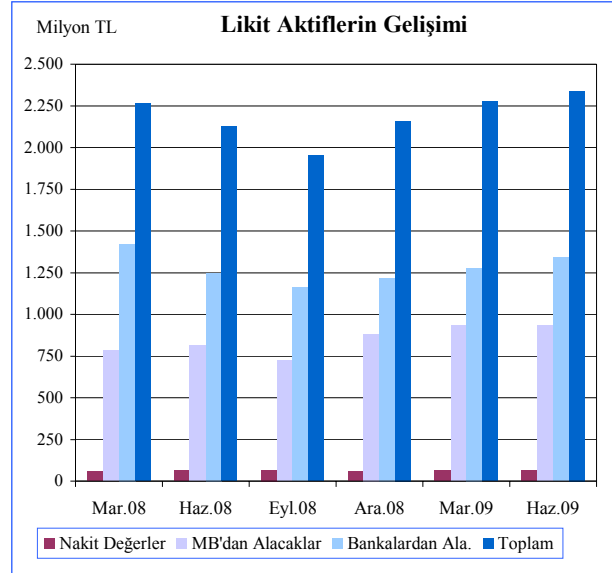
Kaynak: KKTCMB

Likit Varlıklar

Bankacılık sektörü likit aktiflerini oluşturan nakit değerler, bankalardan alacaklar ve Merkez Bankası'ndan alacaklar kalemlerinin toplamı, yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 63,2 milyon TL artarak 2.276,5 milyon TL'den 2.339,7 milyon TL'ye ulaşmıştır. İncelenen dönemde, nakit değerler seviyesini koruyarak 64,4 milyon TL olmuştur. Merkez Bankası'ndan alacaklar kalemi 935,2 milyon TL'den 932,0 milyon TL'ye gerilemiş ve bankalardan alacaklar kalemi ise 1.277,1 milyon TL'den 1.343,3 milyon TL'ye yükselmiştir. Haziran 2008 döneminde 2.126,5 milyon TL olan likit aktifler, Haziran 2009 itibarıyla, 213,2 milyon TL artarak 2.339,7 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde nakit değerler kalemi 65,2 milyon TL'den 64,4

milyon TL'ye gerilemesine karşın, Merkez Bankası'ndan alacaklar 811,4 milyon TL'den 932,0 milyon TL'ye, bankalardan alacaklar kalemi 1.249,9 milyon TL'den 1.343,3 milyon TL'ye yükselmiştir.

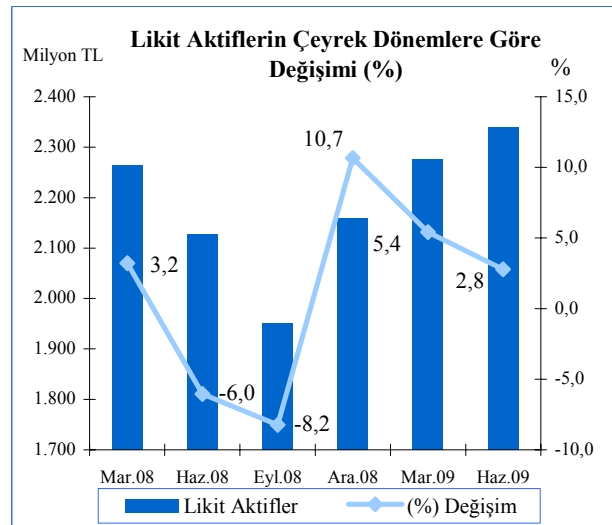
Grafik 5.3

Kaynak: KKTCMB

Likit aktifler çeyrek dönemler bazında incelendiği zaman, 2008 yılının birinci çeyreğinden itibaren gözlenen azalış trendi, Eylül 2009 sonundan itibaren artış ivmesi kazanmıştır.

Grafik 5.4

Kaynak: KKTCMB

Brüt Krediler

Haziran 2009 itibarıyla, kredilerin sektörlere göre dağılımında, geçmiş dönemlerde olduğu gibi şahsi ve mesleki borçlar, Mart 2009'a göre 88,7 milyon TL artarak 1.667,2 milyon TL ile birinci sırada yer almaktadır. Bunu 1.181,5 milyon TL ile kamu kurum ve kuruluşları, 600,4 milyon TL ile ticaret sektörü izlemektedir.

Bir yıllık dönemde (Haziran 2008 - Haziran 2009) şahsi ve mesleki borçlar 1.339,7 milyon TL'den 1.667,2 milyon TL'ye, kamu kurum ve kuruluşları 917,1 milyon TL'den 1.181,5 milyon TL'ye yükselmiştir. Ticaret kredileri aynı dönemde 8,1 milyon TL azalarak 608,5 milyon TL'den 600,4 milyon TL'ye gerilemiştir.

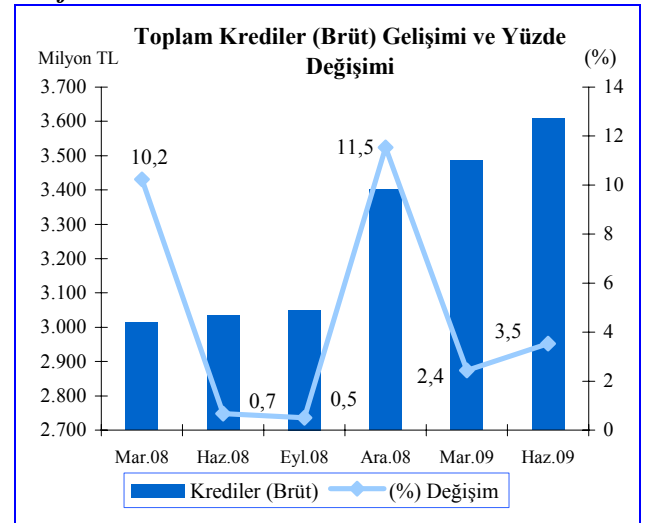
Tablo 5.6

Milyon TL	Kredilerin (Brüt) Sektörel Dağılımı					
	2008				2009	
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran
Kamu Kurum ve Kuruluşları	944,3	917,1	875,7	1.134,6	1.152,3	1.181,5
Tarım	13,7	14,3	11,9	15,0	17,4	16,1
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sanayi	8,2	8,9	8,2	9,3	28,5	33,3
Nakliye ve Ulaşım	31,3	14,4	15,1	16,5	16,9	15,6
Ticaret	716,5	608,5	630,5	571,9	587,3	600,4
İhracat	2,3	1,6	5,1	1,5	1,8	2,3
Turizm	20,7	19,5	15,6	16,2	17,3	5,3
Bina ve İnşaat	131,9	137,0	113,1	112,8	112,3	116,2
Küçük Esnaf ve Zanaatkar	7,6	6,9	6,0	5,8	5,8	11,6
Şahsi ve Mesleki Borçlar / Diğer	1.138,2	1.339,7	1.404,1	1.547,4	1.578,5	1.667,2
Toplam Krediler (Brüt)	3.014,7	3.067,9	3.085,3	3.431,0	3.518,1	3.649,5

Not: Kredilerin (Brüt) sektörel dağılımına iskonto senetleri dahil edilmiştir.
Kaynak: KKTCMB

Sektör kredilerinin 2008 yılındaki artış trendi, grafikten de görüleceği gibi, 2009 yılının ilk altı ayında da devam etmiştir. 2009 yılı ilk çeyreğinde yüzde 2,4 olan artış hızı, ikinci çeyrek sonunda 1,10 puan artarak yüzde 3,5 oranına ulaşmıştır.

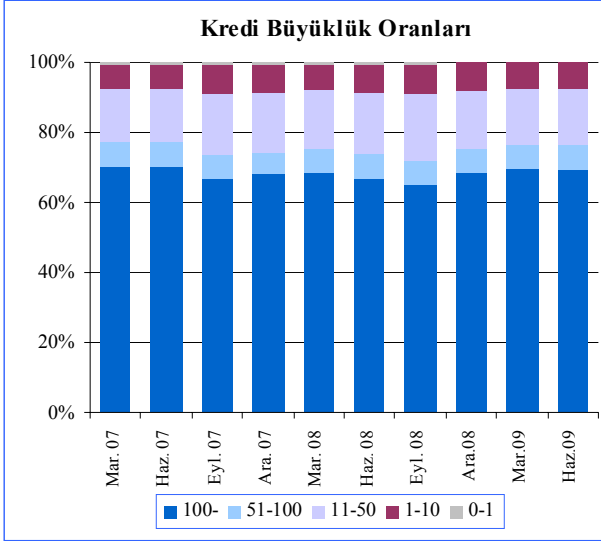
Grafik 5.5

Kaynak: KKTCMB

Haziran 2009 sonuna göre bankacılık sektörü kredilerine bakıldığı zaman 100 bin TL'den büyük kredilerin toplam kredilerin yüzde 69,18'ini teşkil ettiği görülmektedir. Kredi büyüklüklerinde ikinci büyük dilimi yüzde 16,26 paya sahip 11-50 bin TL dilimi almaktadır. 51-100 bin TL ve 1-10 bin TL tutarlarındaki krediler ise toplam kredilerin sırasıyla yüzde 7,21 ve yüzde 7,10'unu oluşturmaktadır. Haziran 2009 da en düşük kredi kullanım dilimi 0- bin TL ise yüzde 0,25 paya sahiptir.

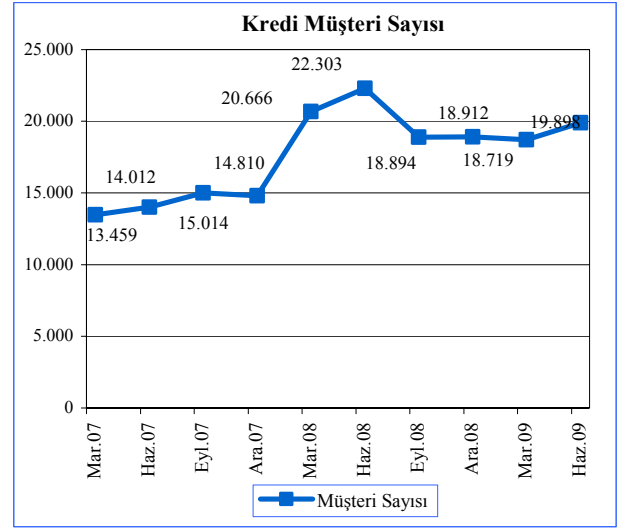
Grafik 5.6

Kaynak: KKTCMB

Kredi müşteri sayıları incelendiği zaman 2009 yılı Haziran ayı itibarıyla Mart 2009'a göre yüzde 6,30 artış göstererek 19.898'e ulaştığı görülmektedir. Bir önceki yılın Haziran ayına göre ise bu sayı yüzde 10,78 gerileme göstermiştir.

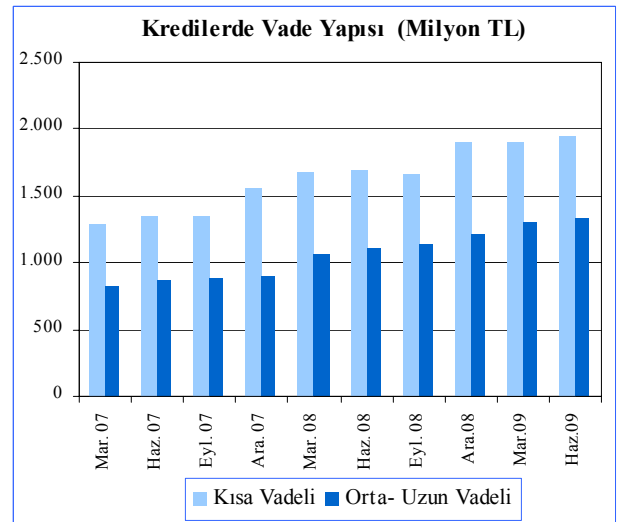
Grafik 5.7

Kaynak: KKTCMB

Haziran 2009 sonu itibarıyla kısa vadeli kredilerin toplam krediler içerisindeki payı yüzde 59,34, orta ve uzun vadeli kredilerin payı ise yüzde 40,66'dır. Bu paylar Mart 2009'da sırasıyla 59,22 ve 40,78 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılı Haziran ayında önceki yılın aynı ayına göre kısa vadeli kredilerin payında 1,05 puan gerileme yaşanırken orta ve uzun vadeli kredilerde aynı miktarda artış gerçekleşmiştir.

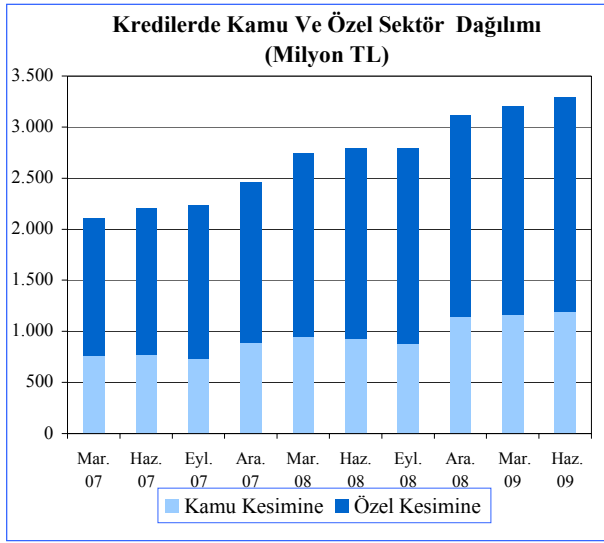
Grafik 5.8

Kaynak: KKTCMB

Haziran 2009 sonu itibarıyla kredilerde kamu ve özel sektör dağılımı incelendiğinde, kamu kesimine verilen krediler toplamında 2009 yılı Mart ayına göre yüzde 2,86 artış yaşanırken, özel kesime verilen krediler toplamı aynı döneme göre yüzde 2,44 artış göstermiştir. Buna göre Haziran 2009 sonu itibarıyla kamu kesimi ve özel kesime kullanılan kredi toplamları sırasıyla 1.192,4 ve 2.093,4 milyon TL olmuştur.

Grafik 5.9

Kaynak: KKTCMB

Mevduatlar

Sektörün en önemli fon kaynağı olan mevduat 2009 yılı ilk altı ayında Aralık 2008 dönemine göre 688,9 milyon TL artarak 6.252,1 milyon TL düzeyine yükselmiştir. Sektör mevduat toplamı bir yıllık dönemde ise, yüzde 15,16 oranında artış göstermektedir.

Mevduatın türlerine göre gelişimi incelendiğinde, en büyük payın geçmiş dönemlerde olduğu gibi Haziran 2009 sonunda da 4.902,5 milyon TL'lik meblağ ve yüzde 78,41'lik payla tasarruf mevduatında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bunu sırasıyla 582,2 milyon TL ve yüzde 9,31'lik payla resmi mevduat, 370,3 milyon TL ve 5,92 payla ticari mevduat izlemektedir.

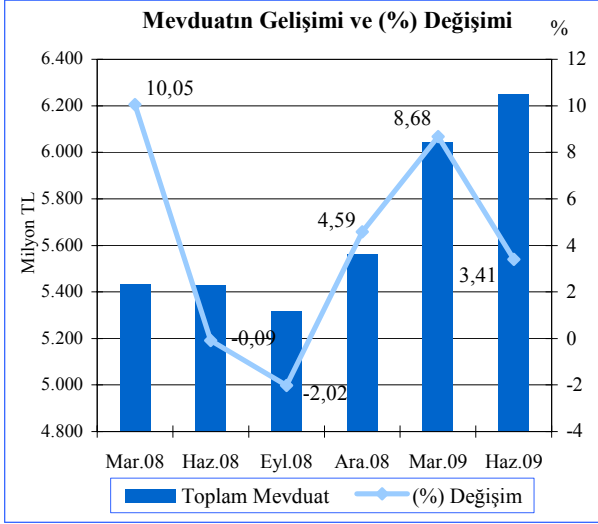
Tablo 5.7

Milyon TL	Mevduatın Türlerine Göre Gelişimi					
	2008				2009	
	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran
Resmi	485,6	506,6	503,0	572,9	561,8	582,2
Ticari	373,5	350,0	336,4	321,3	374,2	370,3
Tasarruf	4.153,7	4.236,5	4.160,7	4.367,1	4.689,3	4.902,5
Diğer	268,5	253,4	257,4	252,2	359,5	341,6
Bankalararası	152,4	82,5	61,7	49,7	61,4	55,5
Toplam Mevduat	5.433,7	5.429,0	5.319,2	5.563,2	6.046,2	6.252,1

Kaynak: KKTCMB

Sektör mevduatının gelişimi grafikten de görüleceği gibi, 2008 yılı üçüncü çeyreğindeki azalma dışında 2008 dördüncü çeyreğinden itibaren miktar olarak sürekli bir artış trendine girmiş ve Haziran 2009 itibarıyla yüzde 3,41 oranında genişleme göstermiştir.

Grafik 5.10

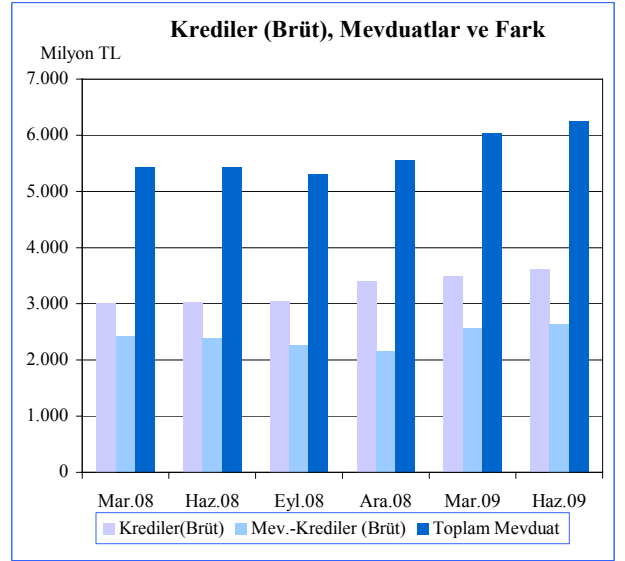

Kaynak: KKTCMB

Toplam mevduat ile brüt krediler arasındaki fark miktar yönünden karşılaştırıldığı zaman, Mart 2009 sonunda 2.560,8 milyon TL olan fark, Haziran 2009 sonunda 82,6 milyon TL artarak 2.643,4 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Haziran 2008 sonunda toplam mevduat ve brüt krediler arasındaki fark 2.393,9 milyon TL iken, 2009 yılının aynı döneminde 249,5 milyon TL artarak 2.643,4 milyon TL olmuştur.

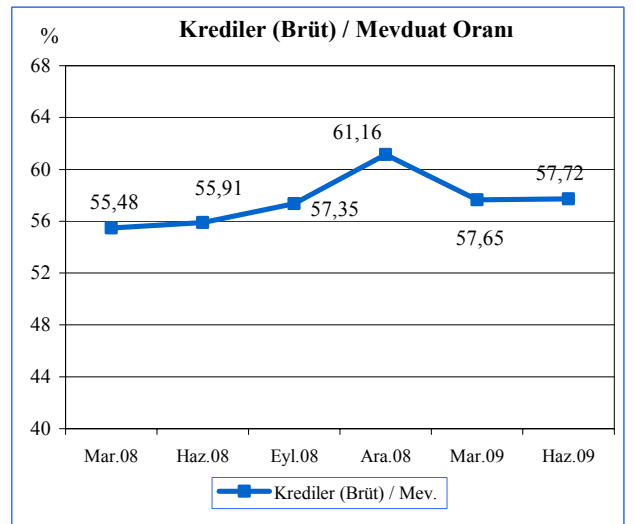
Grafik 5.11

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık sektörünün derinliği ile aracılık fonksiyonunun göstergelerinden biri olan kredi/mevduat oranı, Haziran 2009 itibarıyla, Mart 2009 sonuna göre seviyesini koruyarak yüzde 57,72 oranında gerçekleşmiştir. Bir yıllık dönemde bu oran 1,81 puan artış göstermiştir.

Grafik 5.12

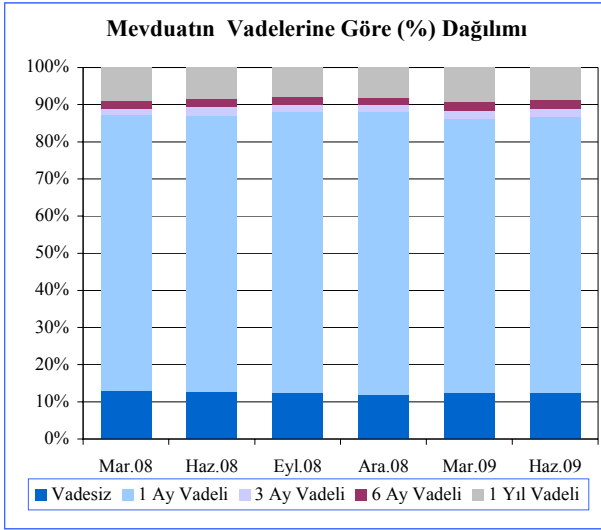

Kaynak: KKTCMB

Sektör mevduatının vade yoğunluğu önceki dönemlerde olduğu gibi, Haziran 2009 sonunda Mart 2009'a göre 2,36 puan artarak yüzde 71,66 oranla bir ay vadeli mevduatta olduğu görülmektedir. Bir ay vadeli mevduatı yüzde 12,00 oranla vadesiz mevduat, yüzde 8,49 oranla bir yıl vadeli mevduat, yüzde 5,70 oranla üç ay vadeli mevduat ve yüzde 2,16'lık oranla 6 ay vadeli mevduat izlemektedir.

Haziran 2008 sonunda bir ay vadeli mevduatın sektör toplamı içindeki payı yüzde 72,23 iken, Haziran 2009 bu oran yüzde 71,66'ya, inmiştir.

Grafik 5.13

Kaynak: KKTCCMB

Özkaynaklar

Bankacılık sektörünün istikrarı ve gelişmesi açısından büyük önem taşıyan özkaynakların, Haziran 2009 itibarıyla, Mart 2009 sonuna göre, ödenmiş sermaye ve ihtiyatlardaki artışa bağlı olarak 72,1 milyon TL artarak 764,1 milyon TL'ye çıkmıştır. İncelenen dönemde sektörün ödenmiş sermayesi 78,4 milyon TL, ihtiyatları 2,8 milyon TL artışa karşın, sektör karında yüzde 9,1 milyon TL azalma olmuştur.

Bankacılık sektörü özkaynakları 2008 yılsonuna göre yılın ilk altı ayında yüzde 16,35 oranında artmıştır.

2008 yılı Haziran döneminde 609,1 milyon TL seviyesinde olan sektör özkaynak toplamı, bir yıllık dönemde 155,0 milyon TL artarak 764,1 milyon seviyesine çıkmıştır. İncelenen dönemde sektörün ödenmiş sermaye toplamında 101,9 milyon TL, ihtiyatlarda 61,9 milyon TL artışa karşın, kar/zarar kaleminde 8,8 milyon TL düşüş olmuştur.

Tablo 5.8

Milyon TL	Özkaynakların Gelişimi					
	2008				2009	
	Mar.	Haz.	Eyl.	Ara.	Mar.	Haz.
Ödenmiş Sermaye	386,1	392,2	395,5	403,2	415,7	494,1
İhtiyatlar	129,4	146,3	162,1	160,3	205,4	208,2
Kar/Zarar	64,0	70,6	71,6	93,2	70,9	61,8
Toplam	579,5	609,1	629,2	656,7	692,0	764,1

Kaynak: KKTCCMB

Bankacılık Dışı Finans Sektörü

Bültenin bu bölümünde sigorta şirketleri, uluslararası bankacılık birimleri, 39/2001 sayılı Bankalar Yasası altında faaliyet göstermeyen diğer kooperatifler ile döviz bürolarına ait verilere yer verilmiştir.

Sigorta Şirketleri

Sigorta sektörünün 2007 sonu itibarı ile 113,79 milyon TL olan aktif büyüklüğü 2008 sonu itibarıyla önceki yıla göre yüzde 11,78 daralma göstermiş ve 100,39 milyon TL'ye gerilemiştir.

2008 yıl sonu itibarıyla KKTC sigortacılık sektörü kıyaslamalı bilanço kalemlerine ayrıntılı bakıldığında, 2007 yılına göre aktif kalemlerinden olan likit aktiflerde yüzde 20,08, alacaklar kaleminde ise yüzde 37,36'lık artış görülmektedir. Aynı dönem içinde diğer aktifler kalemi ise yüzde 80,99 oranında gerilemiştir.

2008 yılsonu itibarıyla pasif kalemlerinden borçlar ve özkaynaklar kalemleri önceki yıla göre sırasıyla yüzde 63,84 ve 19,46 artış gösterirken, karşılıklar kalemi yüzde 51,68 düşüş göstermiştir.

Tablo 5.9

Sigorta Şirketleri Konsolide Bilançosu			
Milyon TL	2007	2008	Yüzde Değişim (%)
Likit Aktifler	39,75	47,73	20,08
Alacaklar	32,60	44,78	37,36
Diğer Aktifler	41,44	7,88	-80,99
Toplam Aktifler	113,79	100,39	-11,78
Borçlar	15,94	26,12	63,84
Karşılıklar	59,97	28,98	-51,68
Diğer Pasifler	-0,01	0,02	-270,00
Öz kaynaklar	37,90	45,28	19,46
Toplam Pasifler	113,79	100,39	-11,78

Kaynak: KKTC Sigortalar ve Reasürans Şirketler Birliği

Kooperatifler

Kooperatifler konsolide bilançosu Haziran 2009'da 36 adet kooperatif şirketini, 2009 Mart sonu itibarıyla oluşturulan veriler ise 35 adet kooperatif şirketini kapsamaktadır.

2009 Mart sonu itibarıyla aktif toplamı 382,27 milyon TL olan kooperatiflerin, Haziran 2009 sonu itibarıyla aktif toplamı bir önceki çeyreğe göre yüzde 6,42 artış göstererek 406,83 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Haziran 2009 sonuna göre toplam aktifler içindeki en yüksek payı yüzde 56,28 ile krediler kalemi oluşturmaktadır. Haziran sonu itibarıyla likit aktifler toplamı 162,51 milyon TL olmuş ve toplam aktifler içindeki payı yüzde 39,95 olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılı birinci çeyreği itibarıyla 309,21 milyon TL olan mevduat toplamı 2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla 330,27 milyon TL olmuştur. Bu artışla birlikte birinci çeyrek sonuna göre pasifler toplamının yüzde 80,89'una sahip olan mevduat kaleminin payı yüzde 81,18'e yükselirken, yüzde 13,25 paya sahip özkaynaklar yüzde 12,54'e gerilemiştir.

Tablo 5.10

Kooperatifler Konsolide Bilançosu					
Milyon TL	Mar. 2009	Haz. 2009	Yüzde Değ. (%)	Yüzde Pay. (%)	
				Mar. 2009	Haz. 2009
Likit Aktifler	152,90	162,51	6,29	40,00	39,95
Krediler	214,19	228,98	6,90	56,03	56,28
Diğer Aktifler	15,18	15,35	1,10	3,97	3,77
Toplam Aktifler	382,27	406,83	6,42	100,00	100,00
Mevduat	309,21	330,27	6,81	80,89	81,18
Diğer Pasifler	22,40	25,56	14,11	5,86	6,28
Özkaynaklar	50,66	51,00	0,66	13,25	12,54
Toplam Pasifler	382,27	406,83	6,42	100,00	100,00

Not: Mart 2009'da 35 ve Haziran 2009'da ise 36 adet Kooperatif Şirketini kapsamaktadır.

Kaynak: Kooperatif Şirketler Mukayyitliği

Döviz Büroları

Döviz büroları konsolide bilançoları incelendiği zaman sektörün aktif büyüklüğünün 2007 yılında 5,88 milyon TL, 2008 yılında ise önceki yıla göre yüzde 32,21 artarak 7,77 milyona yükseldiği görülmektedir.

Karşılaştırmalı konsolide bilanço incelendiği zaman 2008 yılı için 2007'ye göre likit aktiflerde yüzde 19,94, stoklarda yüzde 30,32 ve duran varlıklar kaleminde ise yüzde 32,00 oranında artış olmuştur. Aynı dönem içinde sektör özkaynakları artış oranı yüzde 34,36'dır.

Tablo 5.11

Döviz Büroları Konsolide Bilançosu			
Milyon TL	2007	2008	Yüzde Değişim (%)
Likit Aktifler	3,30	3,96	19,94
Alacaklar	0,00	0,45	-
Stoklar	2,48	3,23	30,32
Duran Varlıklar	0,10	0,13	32,00
Toplam Aktifler	5,88	7,77	32,21
Yabancı Kaynaklar	1,33	1,67	25,86
Kısa	1,17	1,60	37,00
Uzun	0,16	0,07	56,00
Özkaynaklar	4,54	6,10	34,36
Toplam Pasifler	5,88	7,77	32,21

Not: 20 adet döviz bürosunu kapsamaktadır.

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı Para Kambiyo ve İnkişaf Sandığı İşleri Dairesi

Para Arzı

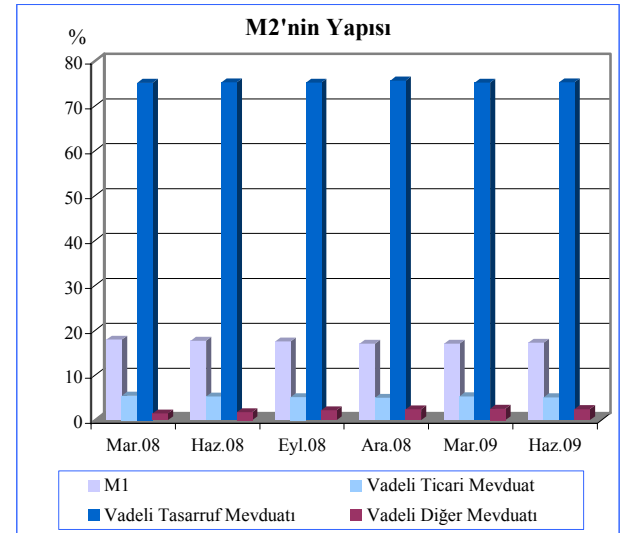
Haziran 2009 itibarıyla, M1 para arzı Mart 2009 sonuna göre yüzde 5,0 oranında artarak 977,3 milyon TL'den 1.025,8 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bir yıllık dönemde (Haziran 2008 - Haziran 2009) ise M1 para arzı 118,6 milyon TL artarak 907,2 milyon TL'den 1.025,8 milyon TL'ye ulaşmıştır.

2008 yılı Aralık döneminde 5.295,4 milyon TL seviyesinde olan M2 tanımlı para arzı, 2009 yılının ilk altı ayında yüzde 12,47 oranında artarak 5.955,8 milyon TL'ye çıkmıştır. M2 para arzı bir yıllık dönemde ise, yüzde 16,17 oranında artış göstermiştir.

M2 para arzına resmi mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki diğer mevduatın ilave edilmesiyle bulunan en geniş tanımlı para arzı M3, 2009 yılının ikinci çeyreğinde Aralık 2008 sonuna göre 664,4 milyon TL artarak 6.567,5 milyon TL olmuştur. Haziran 2009 itibarıyla, bir önceki yılın aynı dönemine göre M3'te meydana gelen büyüme yüzde 15,72'dir.

M2 para arzının yapısı incelendiğinde, en büyük payın önceki dönemlerde olduğu gibi 2009 yılı ikinci çeyreği sonunda da yüzde 75,23 oranla vadeli tasarruf mevduatında olduğu gözlenmektedir. Bunu sırasıyla yüzde 17,22'lik payla M1, yüzde 5,08'lik payla vadeli ticari mevduat ve yüzde 2,47 oranla vadeli diğer mevduat izlemektedir.

Grafik 5.14

Kaynak: KKTCCMB

Tablo 5.12

Yıllar	Para Arzı Verileri (Milyon TL)						
	Devre	M1	Yüzde Değişim (%)	M2	Yüzde Değişim (%)	M3	Yüzde Değişim (%)
2003		424,1		2.317,5		2.608,2	
2004		618,4	45,8	3.017,7	30,2	3.382,7	29,7
2005		695,9	12,5	3.382,8	12,1	3.848,9	13,8
2006		828,6	19,1	4.367,4	29,1	4.907,8	27,5
2007	I	838,3	1,2	4.489,2	2,8	5.012,2	2,1
	II	857,2	2,3	4.551,0	1,4	5.168,3	3,1
	III	861,0	0,4	4.555,0	0,1	5.125,1	-0,8
	IV	859,5	-0,2	4.620,4	1,4	5.138,7	0,3
2008	I	904,5	5,2	5.047,5	9,2	5.613,0	9,2
	II	907,2	0,3	5.127,0	1,6	5.675,5	1,1
	III	887,8	-2,1	5.066,6	-1,2	5.599,8	-1,3
	IV	899,9	1,4	5.295,4	4,5	5.903,1	5,4
2009	I	977,3	8,6	5.746,8	8,5	6.366,2	7,8
	II	1.025,8	5,0	5.955,8	3,6	6.567,5	3,2

Kaynak: KKTCCMB

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

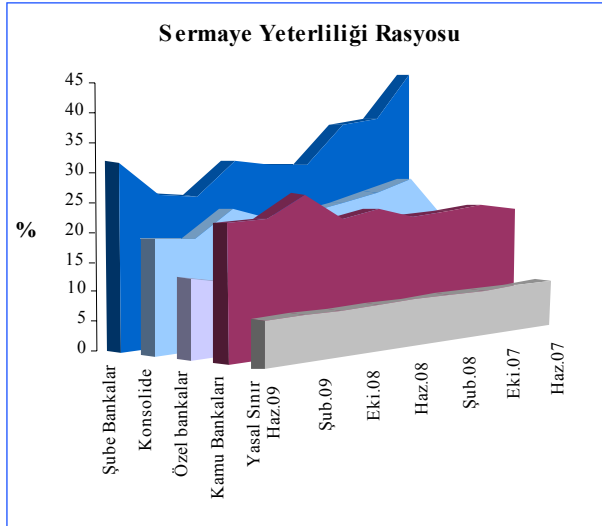
6. FİNANSAL İSTİKRAR ANALİZİ

Sermaye Yeterliliği

Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu'nun (SYSR) konsolide bazda gelişimi incelendiğinde 2009 yılı ikinci çeyreğinde de asgari yasal oran olan yüzde 8,00'in üzerinde seyretmeye devam ettiği gözlenmektedir. Haziran 2009'da gerçekleşen konsolide Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu Mart 2009'a göre 1,23 puan artmıştır. Mart 2009 ve Haziran 2009 sonu itibarıyla gerçekleşen SYSR sırasıyla yüzde 19,64 ve 20,87'dir.

Kamu, özel ve şube bankalar itibarıyla SYSR oranlarına bakıldığında ise Haziran 2009 itibarıyla sırasıyla 22,47, 13,30 ve 31,98 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu oranlar Mart 2009 dönemi için sırasıyla yüzde 23,25, 13,61 ve 26,09 olmuştur. Buna göre 2009 yılı ikinci çeyreği içerisinde şube bankalarının SYSR'sunda 5,89 puanlık artış meydana gelirken, kamu bankalarının rasyosunda 0,78 puanlık gerileme olmuştur.

Grafik 6.1

Kaynak: KKTCMB

Haziran 2009 itibarıyla, risk ağırlıklı varlıklar Mart 2009 sonuna göre incelendiğinde, yüzde 0 ve yüzde 100 oranında karşılık ayrılan risk

gruplarının sırasıyla, yüzde 8,92 ve yüzde 6,15 oranında arttığı görülmektedir. Aynı dönemde yüzde 20 karşılık ayrılan risk grubundaki artış yüzde 5,65 ve yüzde 50 karşılık ayrılan risk grubundaki artış ise yüzde 1,71 oranında gerçekleşmiştir.

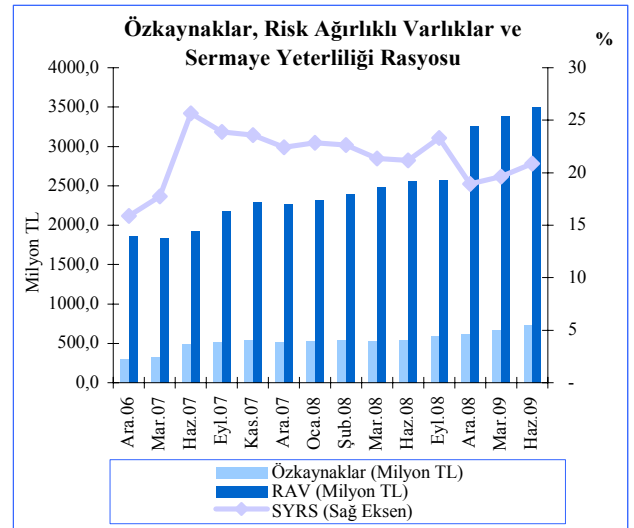
Tablo 6.1

Risk Ağırlıklı Varlıklar			
Bin TL	Mar. 09	Haz. 09	Yüzde Değişim (%)
%0	3.643.157	3.968.223	8,92
%20	1.367.551	1.444.832	5,65
%50	1.115.405	1.134.511	1,71
%100	1.523.829	1.617.576	6,15
Piyasa Riski + Operasyonel Riski	1.027.265	1.027.521	0,02

Kaynak: KKTCMB

Haziran 2009 sonu itibarıyla risk ağırlıklı varlıklar Mart 2009 sonuna göre yüzde 3,52 artış gösterirken aynı dönemler arasında öz kaynaklarda yüzde 9,95 ve SYSR'de ise yüzde 6,26 oranında artış olmuştur.

Grafik 6.2

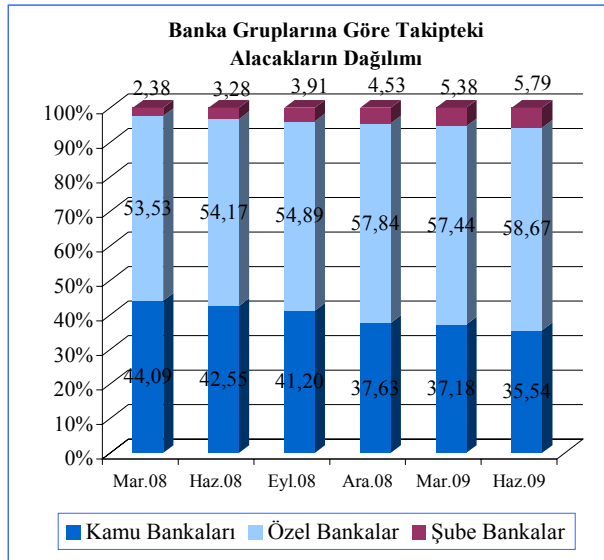

Kaynak: KKTCMB

Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Haziran 2009 itibarıyla, tahsili gecikmiş alacaklar banka gruplarına göre incelendiğinde, kamu bankaları grubu hariç diğer gruplar payında artış olduğu görülmektedir. Sektörün bütününe ait TGA'lar içinde özel bankalar yüzde 58,67 oranı ile en büyük paya sahiptir. Özel bankaları sırasıyla yüzde 35,54 oranı ile kamu bankaları ve yüzde 5,79 oranla şube bankaları takip etmektedir. Bir yıllık dönemde, kamu bankalarının sektör içindeki TGA payı yüzde 42,55'den yüzde 35,54'e gerilemiş, buna karşın özel bankaların payı yüzde 54,17'den yüzde 58,67'ye ve şube bankalarının payı ise yüzde 3,28'den yüzde 5,79'a yükselmiştir.

Grafik 6.3

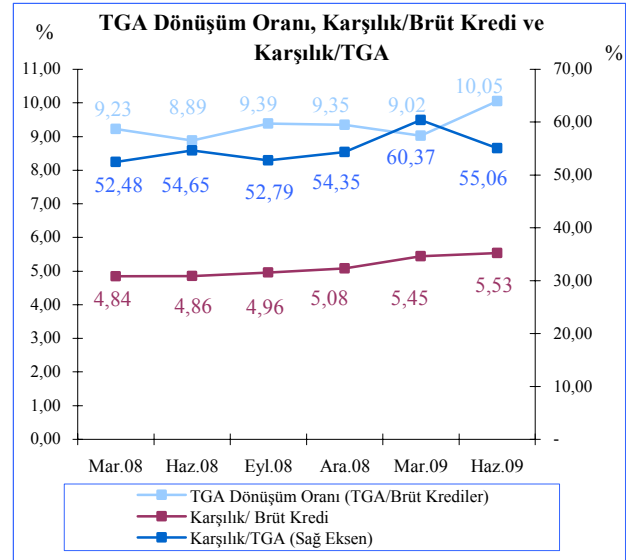
Kaynak: KKTOMB

Mart 2009'da yüzde 9,02 olan TGA takibe dönüşüm oranı 2009 yılının ikinci çeyreğinde, yüzde 10,05 olmuştur. TGA takibe dönüşüm oranı, bir yıllık dönemde (Haziran 2008-Haziran 2009) yüzde 8,89'dan yüzde 10,05'e yükselmiştir.

Diğer taraftan, grafikten de görüleceği gibi karşılıkların brüt kredilere oranı bir yıllık dönemde artış eğilimini sürdürmektedir.

Haziran 2009 itibarıyla, Mart 2009 sonunda yüzde 60,37 olan karşılıkların TGA'ya oranı yüzde 5,31 puan azalarak yüzde 55,06 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6.4

Kaynak: KKTOMB

Finansal Sağlık Göstergeleri

2009 yılı Haziran ayı itibarıyla seçilmiş finansal sağlık göstergeleri Mart ayı sonuna göre kıyaslandığı zaman özellikle brüt kredilerin mevduata oranında ve mevduatlardaki büyüme hızlarındaki gerileme dikkat çekmektedir.

Bankacılık sektörünün SYSR'si Haziran ayı itibarıyla Mart ayına göre 1,23 puan artış göstermiş ve yüzde 20,87 olarak gerçekleşmiştir.

Bir önceki yılın Haziran ayına göre ise sektör SYSR'si 0,34 puan gerileme göstermiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla likit aktiflerin toplam aktifler içindeki payı birinci çeyrek sonuna göre çok az bir gerileme göstererek yüzde 31,06 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran bir önceki yılın aynı döneminde yüzde 32,10 olarak gerçekleşmişti.

2009 Haziran ay sonu itibarıyla mevduatın krediye dönüşüm oranını gösteren kredi/mevduat oranı Mart ayına göre yaşanan 4,93 puanlık gerileme ile yüzde 57,72 olarak gerçekleşmiştir. Bu gerilemenin temel sebebi mevduatlardaki büyüme hızında yaşanan yavaşlama olmuştur. Mart sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre yüzde 8,68 olan mevduatlardaki büyüme hızı Haziran sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe göre yüzde 3,41 olarak gerçekleşmiştir.

Kredilerin aktif toplam içerisindeki payı Haziran 2009'da yüzde 47,90 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 45,81 idi.

Kredilerin büyüme hızına bakıldığında Haziran sonu itibarıyla Mart sonuna göre yüzde 3,54 artış gösterdiği görülmektedir.

Tahsili gecikmiş alacakların, brüt krediler içindeki payı 2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla yüzde 10,05 olarak gerçekleşerek çift haneli oranlara ulaşmıştır. Bir önceki yılın aynı döneminde bu oran yüzde 8,88 olarak gerçekleşmişti.

2009 yılının ilk çeyreğinde yüzde 0,99 olan aktif karlılığının 2009 yılının ikinci çeyreğinde seviyesini koruduğu ve yüzde 1'e ulaştığı gözlenmektedir. Diğer taraftan aynı dönemler itibarıyla özkaynak karlılığında az da olsa bir gerileme olmuş ve oran yüzde 10,26'dan yüzde 9,87'ye gerilemiştir.

2009 yılı ikinci çeyreği sonu itibarıyla finansal kaldıraç oranı bir önceki çeyreğe göre gerileyerek yüzde 82,99 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6.2

Açıklama	2008			2009	
	Haz.	Eyl.	Ara.	Mar.	Haz.
Likit Aktifler/ Top. Aktifler	32,10	29,55	31,90	31,75	31,06
SYSR	21,21	23,31	18,93	19,64	20,87
Aktif Karlılığı	1,07	1,08	1,68	0,99	1,00
Özkaynak Karlılığı	11,60	11,38	15,74	7,10	9,87
Net Faiz Gelir./ Top. Aktifler	2,33	3,51	4,68	1,13	2,20
TGA / Brüt Krediler	8,88	9,32	9,35	9,02	10,05
Brüt Krediler / Mevduat	55,91	57,35	61,71	62,65	57,72
Brüt Krediler / Top. Aktifler	45,81	46,20	50,25	48,61	47,90
Kredilerdeki Büyüme Hızı	0,67	0,51	11,53	2,44	3,54
Mevduatlardaki Büyüme Hızı	-0,09	-2,02	4,89	8,68	3,41
Finansal Kaldıraç (FK)	84,32	83,52	85,70	85,76	82,99

Not: FK oranının hesaplanmasında yabancı kaynaklar, mevduat ve kullanılan kredi kaleminden oluşturmaktadır.

Kaynak: KKTCMB

Finansal Sağlık Endeksi

KKTC’de faaliyet gösteren bankaların oluşturduğu yapının finansal sağlığını, konsolide riskini ve kırılganlıklarını bileşik bir göstergeye indirgeyerek izlenebilmesi amacı ve seçilmiş rasyoların kullanılması ile Finansal Sağlık Endeksi oluşturulmuştur. Bu endeks, bankacılık sektöründeki risk ve kırılganlıkları en iyi yansıtacak rasyoların kullanılması sonucunda ayrı ayrı oluşturulan aktif kalitesi, likidite, karlılık, ve sermaye yeterliliği alt endekslerinin ortalamalarının alınmasıyla elde edilmiştir.

KKTC bankacılık sektörünün sağlığını risklerini ve kırılganlıklarını ortaya koyabilmek üzere KKTC Merkez Bankası tarafından oluşturulan bu endeks sonuçları sektörün gidişatına bir yol gösterici olarak algılanmalıdır.

Bu gösterge, sektör ve KKTC ekonomisi ile ilgili yapılan analiz ve yorumlarda ışık tutması amacıyla yayınlanmıştır. Oluşturulan bu endekse tek başına bakılarak sektörle ilgili olumlu ya da olumsuz yargı ve sonuçlara ulaşılması mümkün olmayacaktır.

Finansal Sağlık Endeksi’nin elde edilmesi için oluşturulan alt endekslere ulaşılırken rasyolar önceden belirlenen ağırlıklara göre kullanılmaktadır. Bu alt endeksler ve kullanılan rasyoların ağırlıkları aşağıdaki kutuda verilmektedir.

Kutu-1

Finansal Sağlık Endeksi Değişkenleri			
	Finansal Sağlık Göstergeleri	Endekse Etkinin Yönü	Ağırlık
Aktif Kalitesi	Brüt Takipteki Alacaklar / Brüt Kredi	Negatif	0,33
	Net Takipteki Alacaklar / Özkaynaklar	Negatif	0,33
	Duran Aktifler ¹ / Toplam Aktifler	Negatif	0,33
Likidite	Likit Aktif ² / Toplam Aktif	Pozitif	1,00
Karlılık	Net Kar / Toplam Aktif	Pozitif	0,50
	Net Kar / Özkaynaklar	Pozitif	0,50
Sermaye Yeterliliği	Serbest Sermaye ³ / Toplam Aktif	Pozitif	0,50
	SYSR	Pozitif	0,50

¹ Duran Aktifler; iştirak, bağlı ortaklık, elden çıkarılacak kıymetler, sabit kıymetler ve net takipteki alacaklar toplamından oluşmaktadır.

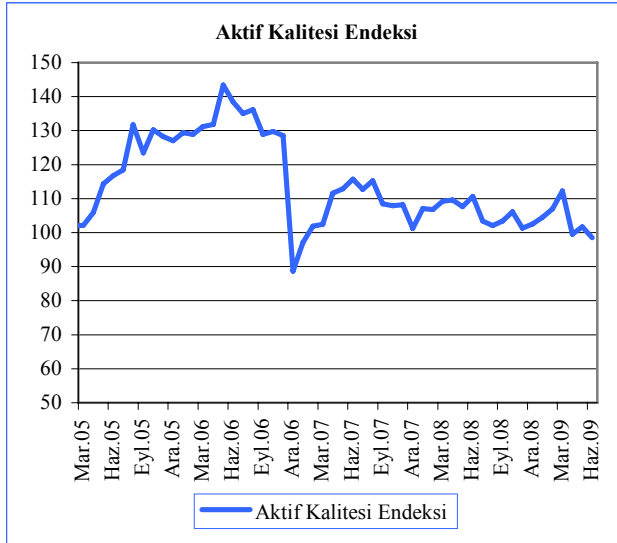
² Likit Aktifler; nakit değerler, Merkez Bankası, Piyasalar, bankalar ve ters repo işlemlerinden alacaklar toplamından oluşmaktadır.

³ Serbest sermaye, özkaynak tutarından duran aktiflerin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır.

Finansal sağlık endeksi oluşturulurken yukarıda (Kutu-1) verilen dört alt endeks kullanılmaktadır. Finansal Sağlık Endeksini oluşturan alt endeksler aşağıda sırası ile incelenmiştir.

Aktif Kalitesi Endeksi 2009 birinci çeyreği sonu itibarıyla 112,24 seviyesinde gerçekleşen aktif kalitesi endeksi Nisan ayında hızlı bir düşüş göstererek 99,52 seviyesine gerilemiştir. Yaşanan bu gerilemede bankacılık sektörü duran aktifler, net takipteki alacaklar ve brüt takipteki alacaklar kalemlerinin artış göstermesi esas rolü oynamıştır. Endeks Mayıs ve Haziran aylarında sırasıyla 101,74 ve 98,48 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Gelinen bu nokta ile endeks hazırlanmaya başladığı 2005 yılının Ocak ayındaki değeri olan 100 seviyesinin de altına inmiştir.

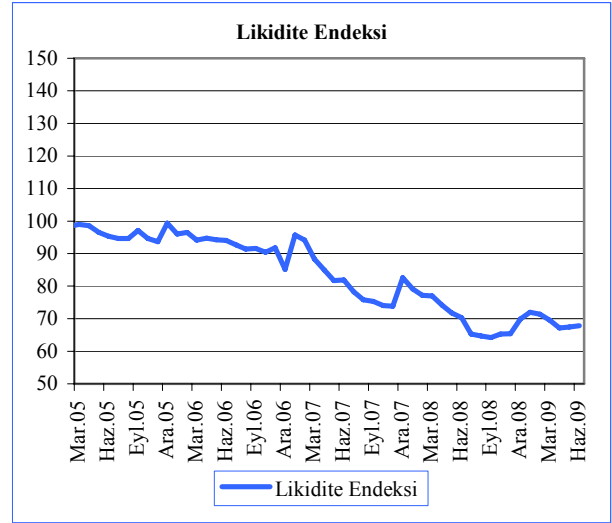
Grafik 6.5

Kaynak: KKTCCMB

Likidite Endeksi 2009 yılı Nisan ayında bankacılık sektörü likit aktifler toplamında yaşanan gerilemeye karşın toplam aktifler de gerileme yaşanmamasına bağlı olarak endeks seviyesi 67,16 seviyesine gerilemiştir. 2009 yılı Mart ayı itibarıyla 69,5 olan likidite endeksi Haziran ayı itibarıyla 67,83 seviyesine gerilemiştir.

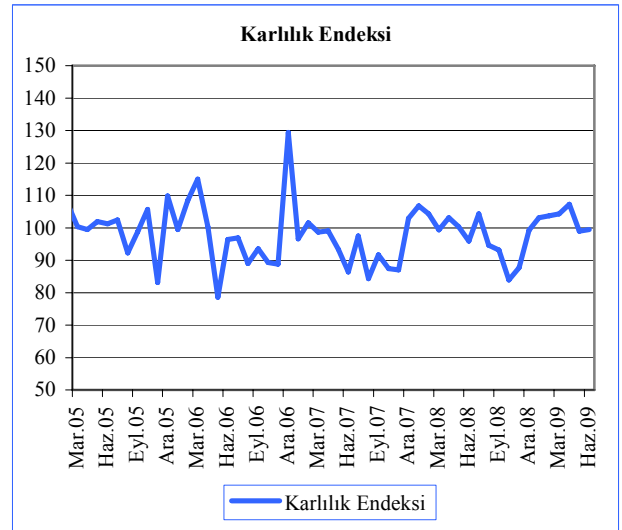
Grafik 6.6

Kaynak: KKTCCMB

Karlılık Endeksi Alt endeksler arasında en yüksek oynaklığa sahip karlılık alt endeksi 2009 yılı Nisan ayı itibarıyla ulaştığı 107,26 seviyesinden, Haziran ayında 99,41 seviyesine gerilemiştir. 2008 yılı Haziran ayında 95,9 seviyesinde gerçekleşen endeks, bir önceki yılın aynı dönemine göre daha yüksek bir seviyede bulunmaktadır.

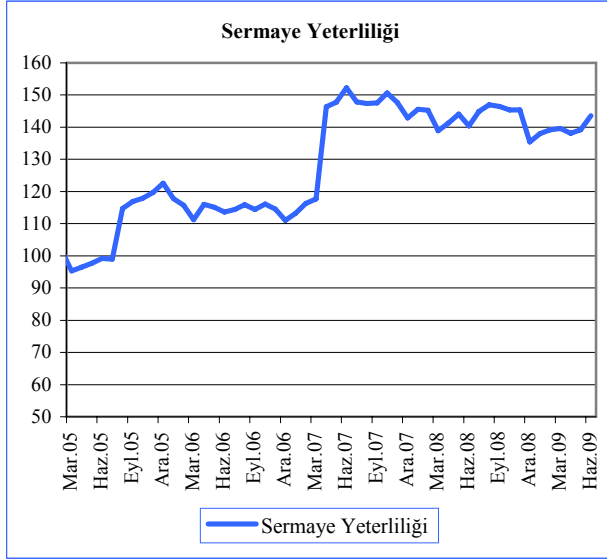
Grafik 6.7

Kaynak: KKTCCMB

Diğer üç alt endekste Mart ayı endeks değerlerine göre yaşanan gerilemelere rağmen **Sermaye Yeterliliği Endeksi** 2009 yılı ikinci çeyreği içinde artış göstermiştir. 2009 yılı Nisan Mayıs ve Haziran ayları içerisinde özellikle bankacılık sektörü özkaynak toplamındaki artış hızının riskli varlıklar toplamındaki artış hızından daha fazla gerçekleşmesine bağlı olarak endeks Haziran ayı itibarıyla 143,6 seviyesine ulaşmıştır. 2008 yılı Haziran ayında endeks değeri 140,38 olarak gerçekleşmiştir.

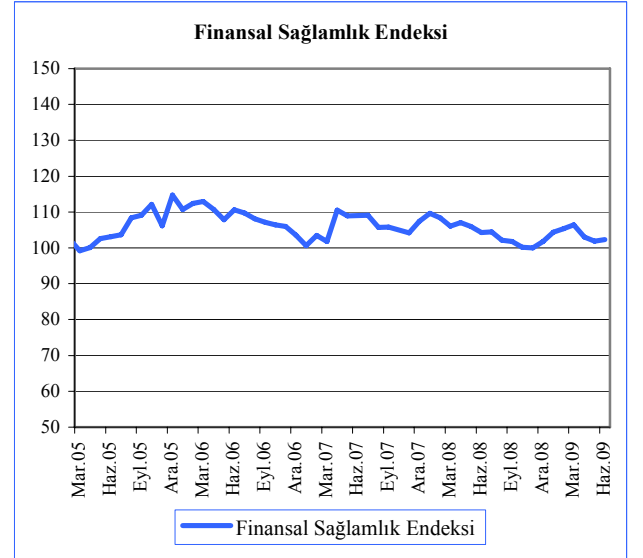
Grafik 6.8

Kaynak: KKTMB

Finansal Sağlamlık Endeksi 2009 yılı ikinci çeyreği içerisinde alt endeksler arasında Aktif Kalitesi, Likidite ve Karlılık Endeksleri'nde yaşanan gerilemeye bağlı olarak bileşik gösterge olan Finansal Sağlamlık Endeksi'nde birinci çeyrek sonuna göre gerileme gerçekleşmiştir. Gerçekleşen bu gerilemeye rağmen sermaye yeterliliği alt endeksinde yaşanan yükselişle birlikte endeks değeri başlangıç değeri olan 100 seviyesinin üstünde kalmış ve 102,33 olmuştur. 2008 yılı Haziran ayı itibarıyla endeks 104,32 seviyesinden gerçekleşmiştir.

Grafik 6.9

Kaynak: KKTMB

7. İKTİSADİ YÖNELİM VE BEKLENTİ ANKETİ

Nisan - Haziran 2009 Dönemi

İktisadi Yönelim ve Beklenti Anket uygulamasının Nisan-Haziran 2009 dönemindeki gelişmeleri ölçmek amacıyla yapılan 2009 ikinci çeyrek anket sonuçları işletmelerin bir önceki 2009 birinci çeyrek dönemine göre olumlu gelişmeler gösterse de birçok alanda negatif eğilimlerin azalarak da olsa devam ettiği yönündedir. Anket uygulamasına başlandığı ilk dönem olan Ekim - Aralık 2008 döneminde elde edilen ilk sonuçlarla yönelim endeksi değeri 100 kabul edilerek hesaplanan genel endeks, Ocak - Mart 2009 döneminde 119 seviyesine yükselirken, Nisan - Haziran 2009 döneminde çok az bir ilerleme göstererek 121 seviyesine ulaştığı görülmüştür. Yine aynı dönemler esnasında işletmelere bir sonraki döneme ait beklentilerinin sorulması yoluyla oluşturulan beklenti endeksi ise yine Ocak - Mart 2009 döneminde olduğu gibi 112 seviyesinde kalmıştır.

Tablo 7.1

	Endeks Değerleri		
	2008	2009	
		Eki. - Ara.	Oca. - Mar.
Genel Yönelim	100	119	121
Genel Beklenti	100	112	112

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Genel endeks değerlerinin oluşumuna katkı yapan üretim, finansman ve istihdam alt başlıklarına ait gerçekleşme ve alt endeks sonuçları da yine 100 işletme yöneticisi ile Ağustos ayı içerisinde görüşülerek elde edilmiştir. Çalışma, işletmelerin **üretim, finansman** ve **istihdam** alanındaki yönelimlerini belirlemeye yönelik olarak sorulan soruların “**azaldı - değişmedi – arttı**”

şeklinde cevaplanması ve ayrıştırılarak puanlanması yoluyla değerlendirilmektedir. Her soru ayrı ayrı puanlanırken daha sonra aynı konu başlığı altındaki soruların toplamından o bölüme ait genel bir katsayı elde edilmektedir. Olumlu gelişme ve beklentiler 3 puanla, değişmeyen durumlar 2 ve olumsuz gelişmeler ve beklentiler ise 1 puanla değerlendirilmiştir. Bu nedenle her soru ve gruba ait puanlar 1 ile 3 arasında değişmektedir. Bu nedenle 3 üzerinden 1 ve 1’e yakın değerler olumsuz gerçekleşme ve beklentileri, 3 ve 3’e yakın değerler olumlu gerçekleşme ve gelişmeleri ifade etmektedir. 2 civarındaki puanlarsa genelde değişmeyen ve daha durağan bir durumu ifade etmektedir. Ancak anket her üç aylık dönemlerde sürekli yapıldığından dolayı oluşacak seri ile genel eğilimlerin ne yönde değiştiğini veya değişmesinin beklendiğini de takip etmek mümkün olabilecektir.

1. Üretim: Bu bölümde işletmelerin üretimleri ile ilgili sorular sorularak geçmiş dönem boyunca ve içinde bulunulan dönemle ilgili beklentiler sorgulanmıştır. Tüm sektörlerde sorulan bu soru grubunda ayrıca üretimi kısıtlayan altı faktörü de değerlendirmeleri istenerek hangi faktörün hangi sektörde daha etkili olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yurtdışına ihracat ve satış yapan sanayi ve inşaat sektörü temsilcilerine yurtdışı talep düzeyleri de sorulmaktadır.

1.a. Üretim ve Satışlar: Ekonomik durumu en etkili olarak yansıtan gösterge konumunda olan üretimle ilgili soruların yer aldığı bu bölümde, işletmelerin üretim ve satış ile ilgili Nisan-Haziran 2009 döneminde gerçekleşen performansları ile Temmuz – Eylül 2009 dönemi beklentileri sorgulanmıştır. İşletmelerin bir önceki döneme göre üretim endekslerini 115’ten 122 seviyesine çıkardıkları görülmektedir. Rakamsal olarak elde edilen ortalama skor ise 1,85 seviyesine yükselmiştir. Halen 2’nin altında olması üretimin azalmakta olduğunu ifade ediyorsa da bu azalmanın da hız keserek devam ettiğini göstermektedir. Bu rakam Ocak-Mart döneminde 1,65 düzeyinde ölçülmüştür. Gelecek üç aylık döneme

(Temmuz - Eylül 2009) ait üretim beklentilerinde ise bir önceki döneme göre kısmen bir azalma görülmektedir. Nisan döneminde yapılan ankette beklenti skoru 2,32 gibi yüksek bir oranda çıkarken Temmuz ayında yapılan ankette 2,12'ye gerilediği görülmüştür.

Aşağıdaki tablodan üretimin bir önceki döneme göre azaldığını söyleyenlerin oranının azalmakta olduğunu ve aynı şekilde üretimin az da olsa arttığını söyleyenlerin oranının da artmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 7.2

Üretim ve Satışlar			
	2008	2009	
	Eki. - Ara.	Oca. - Mar.	Nis. - Haz.
Arttı	16%	22%	25%
Değişmedi	18%	24%	35%
Azaldı	66%	54%	40%
Endeks	100	115	122

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Bu bölümde sorulan sorulardan bir tanesi de üretimi kısıtlayan faktörlerdir. İşletmelerden üretimlerini en çok kısıtlayan altı faktörü sırlamaları istenmektedir. Bu faktörlerin etkili olandan en önemsiz olana doğru sıralandığında üretimi kısıtlayan en önemli faktörün talep yetersizliği olmaya devam ettiği, bu dönem içerisinde kamu kaynaklı bürokratik sorunların üretimi kısıtlayan faktörler arasında ikinci sıraya yükseldiği görülmüştür. Daha sonra sırasıyla maliyet artışları ve teknoloji ve altyapı eksiklikleri gelmektedir. Anket sonuçları üretimi kısıtlayan faktörler arasında işgücü yetersizliğinin inşaat ve otelcilik-lokantacılık alt sektörlerinde diğer sektörlerle göre daha yoğun hissedildiğini göstermiştir.

1.b. Yurtdışı Siparişler: Ankete katılan ihracatçı işletmelerin (Bu işletmeler sanayi ve inşaat sektörlerinden seçilmiştir) önemli bir bölümü ise dış talepte ciddi bir azalma olduğu yönünde görüş belirtirken bu alanla ilgili ortalama puan 1,29 gibi oldukça olumsuz bir durumu ifade eden seviyede hesaplanmıştır. Özellikle inşaat sektörünün gelecek dönemde yurtdışı kaynaklı sipariş beklentileri de olağan seviyenin de altında olumsuz seviyelerde çıkmıştır.

1.c. Kapasite Kullanımı ve Stok seviyesi: Üretimle ilgili olarak sorgulanan bir diğer alanda kapasite kullanım oranı ile stokların dönerselliği olmuştur. Kapasite kullanımına yönelik olarak sanayi ve inşaat alanında faaliyet gösteren işletmelerin verdikleri cevapların ağırlıklı ortalaması hesaplanarak kapasite kullanımındaki değişimler yaklaşık olarak bulunmaktadır. Ekim - Aralık 2008 dönemi için yaklaşık yüzde 42 olarak hesaplanan yaklaşık kapasite kullanım oranı son iki dönemde fazla bir değişim göstermeden yüzde 43 seviyesinde durağan bir seyir izlemektedir.

2. Finansman: Finansman alanında işletmelere satış fiyatları, tahsilat oranları, kredi kullanımı ve maliyetler ile ilgili sorular yöneltilmektedir. Her soru ile ilgili ayrı endeks değeri hesaplandığı gibi bazı soru gruplarına ait endeks değerleri yanında, alt detaylarında sorgulanması yoluyla daha detay gelişmelerde takip edilmeye çalışılmaktadır. Finansman genel endeks puanı geçtiğimiz Ocak-Mart döneminde 101 iken Nisan-Haziran döneminde 110 seviyesine yükselmiştir. Her ne kadar da sonuçlar halen daha finansman konusunda olumsuz bir gelişmeyi ifade etmekteyse de geçmiş aylara göre daha az olumsuz bir durumu işaret etmektedirler. İşletmelerin ölçeğe göre finansman sorunları incelendiği zaman büyük ölçekli işletmelerin daha fazla finansman sorunu yaşadıkları tespit edilmiştir.

2.a. Satış Fiyatları: İşletmelerin ürün veya hizmet satış fiyatlarının bir önceki dönemde ne yönde değişim gösterdiğine dair verdikleri cevaplardan, satış fiyatlarının çok önemli oranda değişmediğini, azalma eğiliminin yavaşlamaya devam ettiğini ancak satış fiyatlarında henüz bir artış eğilimi gözlemlenmemiştir.

2.b. Tahsilat Oranları: İşletmelerin tahsilat oranlarındaki değişimle ilgili sorulara verilen cevaplardan tahsilatlarda yaşanan olumsuz durumun devam etmekte olduğu ancak azalmakta olduğu yönündedir. Ekim-Aralık 2008 döneminden bu yana tahsilat oranlarında düşüş olduğunu bildiren işletme sayısında azalma görülürken, tahsilatlarında artış olduğunu belirtenlerdeyse ciddi bir değişim gözlemlenmemiştir. Ancak bu alandaki endeks değeri geçmiş dönemlere göre gelişme ifade etmektedir.

Tablo 7.3

	Tahsilat Oranları		
	2008	2009	
	Eki. - Ara.	Oca. - Mar.	Nis. - Haz.
Arttı	7%	9%	12%
Değişmedi	21%	20%	40%
Azaldı	72%	71%	48%
Endeks	100	101	121

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

2.c. Alış ve Satış Vadeleri: İşletmelerin finansmanları ile ilgili önemli alanlardan bir tanesi de vadelerle ilgilidir. İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketinde işletmelere hem yaptıkları satışlarla ilgili ödenebilme vade süreleri, hem de kendi alımlarında karşılaştıkları ödeme süreleri sorulmuştur. Nisan-Haziran döneminde elde edilen cevaplardan işletmelerin müşterilerine uyguladıkları satış vadelerinin

uzamaya devam ettiği ancak azalarak devam ettiğini göstermektedir.

İşletmelerin alımlarından doğan ödeme vadeleri ile ilgili sorulara verilen cevaplardan vadelerde az da olsa bir uzamanın görüldüğü yönündedir. Özellikle büyük ölçekli işletmelerde bu verinin daha belirgin olarak elde edildiği görülmektedir.

2.d. Kredi Talebi: İşletmelere finansmanlarına yönelik sorulara verilen cevaplardan bir tanesi de kredi kullanımına yöneliktir. Ankete katılan işletmeler arasında yeni kredi kullanım ihtiyacında bir önceki döneme göre önemli bir değişiklik olmadığı. Önümüzdeki dönemde yeni kredi kullanmayı düşünen işletme oranında ise kısmi bir artış görülmektedir.

İşletmelerin kredi kullanım amaçlarının daha çok işletme sermayesi ihtiyacına yönelik olduğu, bunun dışında yatırım ve ithalat amacıyla da kredi talep edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 7.4

	Yeni Kredi Kullanmayı Düşünen *		
	2008	2009	
	Eki. - Ara.	Oca. - Mar.	Nis. - Haz.
Yüzde Oran	47%	29%	37%

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

*Ankete katılanlar arasında

2.e. Kredi Vadeleri: Finansmanla ilgili olarak işletmelere kullandıkları kredi vadeleri ile ilgili sorular sonucunda ağırlıklı olarak vadesiz limitli kredi türünün en yoğun talep edilen kredi türü olduğu, bunu takiben 1 yıldan az vadeli kredi kullanıldığı tespit edilmiştir. En yaygın kredi kullanım türü olan vadesiz limitli kredi hesabı (overdraft) kullanımında işletmelerin büyük bir bölümü limitlerinde değişiklik öngörmezken limit artırma düşüncesinde olanların sayısı da önceki dönemlere göre çok az değişiklik göstermiştir.

Tablo 7.5

Vadesiz Limitli Kredi Limit Değişikliği			
	2008	2009	
	Eki. - Ara.	Oca.-Mar.	Nis.- Haz.
Limit Artış	53%	21%	28%
Değişiklik Yok	42%	64%	61%
Limit Azaltma	5%	15%	11%

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

2.f. Karşılıksız Çek Senet Kullanımı:

Ekonomideki daralma ve olumsuzluğu gösteren bir diğer göstergede piyasada karşılaşılan karşılıksız çek ve senetlerle ilgili oranlardır. Geçmiş dönemlere göre karşılıksız çek ve senet artışının yavaşladığı ancak azalmadığı söylenebilir. Ankete katılan işletmelerin yüzde 49'u karşılıksız çek ve senet sayılarında artış olduğunu ifade ederken, azaldığını belirten işletme oranı ise yüzde 10 seviyesinde kalmıştır. Karşılıksız çek senet endeksinin, Anketin başladığı Ekim-Aralık 2008 dönemine göre gelişme gösterdiği, yani karşılıksız çek ve senet oranlarında nispeten bir azalmanın (İyileşmenin) görüldüğü söylenebilir. İşletmelerin ölçeklerine göre değerlendirme yapıldığı zaman, büyük ölçekli kabul edilen işletmelerin, çalışma kapsamında küçük ölçek kabul edilen işletmelere göre daha fazla karşılıksız çek ve senet sorunuyla karşılaştıkları görülmüştür.

Tablo 7.6

Karşılıksız Çek ve Senet Sayısı			
	2008	2009	
	Eki. - Ara.	Oca.- Mar.	Nis.- Haz.
Arttı	67%	53%	49%
Değişmedi	31%	37%	41%
Azaldı	2%	10%	10%
Endeks	100	117	120

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

3. İstihdam: Ankette yer alan üçüncü bölüm ise istihdamla ilgili sorulardan oluşmaktadır. Hem işletmelerin yarattıkları istihdam, hem de ilgili dönemdeki işten çıkarmalar yanında, işletmelerin çalışanlarına ödedikleri ücret değişimlerine yönelik sorular sorulmaktadır. Farklı soruların bileşiminden oluşan genel istihdam endeksi Ekim-Aralık 2008 dönemini baz kabul ederek Ocak-Mart 2009 döneminde istihdam endeksi 118'e, Nisan-Haziran 2009 dönemindeyse 123'e yükselmiştir. Her ne kadar endeks değeri artıyor gibi görünse de genel istihdam skorunun 2,04 düzeyinde bulunması istihdam konusunda durağan bir durumu göstermektedir. Geçmiş dönemlerde bu skorun sırasıyla 1,66 ve 1,96 olması, istihdam konusunda olumsuz durumun ortadan kalkmakta olduğunu ancak artışın henüz ortaya çıkmadığını ifade etmekte.

İşletmelere istihdamla ilgili olarak sorulan sorulardan bir tanesi geçtiğimiz dönem içerisinde (Nisan-Haziran 2009) işyerinde çalışan sayısının ne yönde değiştiği olmuştur. Genel olarak işletmelerin çalışan sayıları ile ilgili önemli bir değişimin bu dönemde görülmediği belirtilmiştir. İstihdam edilen çalışan sayısında azalma olduğunu ifade eden işletme sayısında az da olsa bir miktar azalma gözlemlenmiştir. Arttı diyenlerde de çok az da olsa bir artış görülmektedir.

Tablo 7.7

Çalışan Sayısı			
	2008	2009	
	Eki. - Ara.	Oca. - Mar.	Nis. - Haz.
Arttı	4%	11%	16%
Değişmedi	51%	52%	50%
Azaldı	45%	37%	34%
Endeks	100	110	114

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

3.a. Ücretler: İstihdam konusunda işletmelere yöneltilen bir diğer soru da çalışanlara ödenen ortalama ücret seviyesi olmuştur. İşletmelerin çalışanlarına ödedikleri ortalama ücretin Nisan-Haziran 2009 döneminde çok kısıtlı düzeyde de olsa artış gösterdiği görülmüştür. Ayrıca bir sonraki döneme yönelik olarak ücretlerde artış olacağı beklentisi bulunduğu gözlemlenmiştir.

4. Makroekonomik Hedefler: Anketin son bölümünde yer alan sorular ekonominin geneline yönelik beklentileri ölçmeye yönelik olup, katılan işletme temsilcilerine döviz kurları, enflasyon ve faaliyette buldukları sektörle ilgili beklentileri sorulmaktadır. Bu alanda ekonomide en fazla kullanılan üç döviz cinsi olan ABD Doları, Euro ve İngiliz Sterlini'ne ait yılsonu kur tahmini yanında yıllık enflasyonu ölçmekte kullanılan Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) tahminleri de sorulmaktadır. Bu tahminler her dönemde yılsonuna ait beklentileri ölçtüğünden ilgili dönemdeki beklentilerin bir önceki döneme göre ne yönde değiştiğini de göstermektedir.

4.a. Kur Tahminleri: Nisan - Haziran 2009 döneminde işletme yöneticilerinin kur tahminlerinden ağırlıklı ortalama yöntemi ile elde edilen yılsonu kur beklenti sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloya göre Nisan - Haziran döneminde Amerikan Doları ve Euro yılsonu kur değerinde bir önceki döneme göre artış daha düşük bir kur beklentisi ortaya çıkarken, aynı dönemde İngiliz Sterlin yılsonu kurunda artış beklentisi ortaya çıkmıştır.

Tablo 7.8

Yıl Sonu Kur Tahminleri			
	2008	2009	
	Eki. - Ara.	Oca. - Mar.	Nis. - Haz.
Dolar Kuru	1,6798	1,7153	1,5726
Euro Kuru	2,2602	2,2589	2,1795
Sterlin Kuru	2,4407	2,4677	2,6095

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Makroekonomik beklentilerle ilgili sorulan bir diğer soru da yılsonu Tüketici Fiyat Endeksi değeri yani 2009 enflasyon beklentisi olmuştur. Alınan cevaplardan ağırlıklı ortalama yoluyla türetilen 2009 yılı TÜFE beklentisi Ocak-Mart döneminde yüzde 14,1 olurken, Nisan-Haziran 2009 döneminde yüzde 13,3, Temmuz - Eylül 2009 döneminde ise yüzde 10,6 olmuştur.

Son olarak her işletme temsilcisine faaliyet gösterdikleri iş koluna ait beklentileri sorularak, genel bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Burada kendi iş kollarında iş hacmi artış beklentisi olup olmadığı yönündeki beklenti ölçülmeye çalışılmıştır. Sonuçlara bakıldığında zaman ağırlıklı olarak işletmelerin kendi iş kollarındaki iş hacmindeki düşüşün yavaşlamasının beklendiği görülmektedir.

Tablo 7.9

Bulduğunuz İş Kolundaki İş Hacmi			
	2008	2009	
	Eyl. - Ara.	Oca. - Mar.	Nis. - Haz.
Artacak	14%	40%	35%
Aynı Kalacak	27%	34%	35%
Azalacak	59%	26%	%30
Skor	1,55	1,83	2,07

Kaynak: İktisadi Yönelim ve Beklenti Anketi.

Kutu-2

İktisadi Yönelim ve Beklenti Anket Sonuçları			
Değişken Adı	Genel Puan	Alt Değişken	Alt Puan*
UR-GEC Üretim (Geçmiş)	1.78	Son üç aydaki satış miktarınız nasıl değişti?	1.68
		Son üç aydaki yurt dışı sipariş miktarınız nasıl değişti?	2.54
UR-GEL Üretim (Gelecek)	2.16	Gelecek üç aylık dönemde işletmenizin üretim miktarları ile ilgili beklentiniz nedir?	2.30
		Gelecek üç aylık dönemde işletmenizin satış miktarları ile ilgili beklentiniz nedir?	2.32
		Gelecek üç aylık dönemde yurtdışı sipariş beklentiniz nedir?	2.00
FIN-GEC Finansman (Geçmiş)	1.71	Son üç aydaki ortalama satış fiyatlarınız nasıl değişti?	1.81
		Son üç aydaki tahsilat oranınız bir önceki döneme göre nasıl değişti?	1.37
		Son üç ayda karşılaştığınız karşılıksız çek veya ödenmemiş senet miktarının toplam satışlarınız içerisindeki payı nasıl değişti?	1.57
		Son üç aydaki ücret dışı girdi maliyetleriniz (elektrik, hammadde, faiz, kira vs.) nasıl değişti?	1.43
		Son üç aydaki satışlarınızın ödenme vade süresi nasıl değişti?	1.43
		Son üç ayda ödemelerinizin vadeleri nasıl değişti?	1.73
FIN-GEL Finansman (Gelecek)	1.97	Gelecek üç aylık dönemde satış fiyatları beklentiniz nedir?	2.07
		Gelecek üç aylık dönemde satışlarınızın ödenme vade süreleri ile ilgili beklentiniz ne yöndedir?	1.73
		Gelecek üç aylık dönemde ödeme vadelerinizle ilgili beklentiniz ne yöndedir?	1.92
IST-GEC İstihdam (Geçmiş)	2.04	Son üç ayda işyerinizdeki çalışan sayısı nasıl değişti?	1.75
		Son üç ayda işyerinizde uygulanan çalışan ücretleri nasıl değişti?	2.17
IST-GEL İstihdam (Gelecek)	2.15	Gelecek üç aylık dönemde işletmenizdeki çalışan sayısı yla ilgili beklentiniz ne yöndedir?	2.02
		Gelecek üç aylık dönemde işletmenizdeki çalışanların ücretleri ile ilgili beklentiniz ne yöndedir?	2.22

* 1 (Azalmakta)

2 (Durağan)

3.(Artmakta)

Ekonomik Kararlar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası				
Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	17.04.2009	712	27.04.2009	78
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 39/2001 Sayılı KKTC Bankalar Yasası'nın Madde 34 (3) altında bankalarda bağımsız denetim yapacak kuruluşlara ilişkin esaslar hakkında değişiklik yapılmasına ilişkin tebliği.	30.04.2009	717	20.05.2009	86
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	08.05.2009	718	18.05.2009	85
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 11 (1) ve 23 (3). maddesi uyarınca, yasal karşılık faiz oranı değişiklik kararı.	08.05.2009	719	18.05.2009	85
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	15.05.2009	720	28.05.2009	92

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası

Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın Madde 11 (3) ve 51 (1) (B) altındaki Reeskont ve Avans İşlemleri Tebliği.	28.05.2009	721	05.06.2009	97
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Türk Parası ve yabancı para mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	17.06.2009	725	22.06.2009	107
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1). maddesi uyarınca; 31 (1) (A) (B) ve (C) maddesi'nde öngörülen sürelerle uygun olarak, kredi türlerine göre Türk Parası ve yabancı para reeskont ve avans işlemlerinde uygulanacak yıllık cezai faiz oranı değişiklik kararı.	25.06.2009	726	01.07.2009	113

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Meclis

Konu	Yasa/Yasa Tasarısı		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara

Yasalar

Kredi Garanti Fonu Yasası	06.04.2009	42	15.04.2009	69
---------------------------	------------	----	------------	----

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Bakanlar Kurulu

Konu	Yasa Gücünde Kararname/Emirname/Protokol		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Kararnameler				
Gelir Vergisi Yasasının 31. maddesi ile düzenlenen Taşınmaz Mal Satış Kazançları Üzerinden Kesilen Vergi Stopajının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	08.07.2009	263	10.07.2009	118
Kooperatif Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Uygulamalarına İlişkin Yasa Gücünde Kararname.	08.07.2009	269	10.07.2009	118
Sosyal Güvenlik Primlerine Uygulanan Gecikme Zammı Oranlarının Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Yasa Gücünde Kararname.	08.07.2009	274	10.07.2009	118
Sosyal Sigorta Gecikme Zammı Oranlarının Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Yasa Gücünde Kararname.	08.07.2009	275	10.07.2009	118
İhtiyat Sandığı Fonu Kapsamında Yerli İstihdamın Desteklenmesine Yönelik Pirim Uygulaması Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	08.07.2009	276	10.07.2009	118
Kamu Görevlileri Yasası'nın 25. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	334	17.07.2009	123
Gecikmiş Sosyal Sigorta Prim Borçları ve Gecikme Zamlarının Ödeme Planı ile ilgili kuralların Düzenlenmesine ilişkin Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	335	17.07.2009	123
Ziyaretçi İzni, İkamet İzni, İş Kurma İzni veya Çalışma İzni Bitmiş Olmasına Rağmen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden Ayrılmayan veya Tahakkuk Etmemiş Para Cezasını Ödemediği için KKTC'ne Girişine Engel Konulan Bazı Yabancılar Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	336	17.07.2009	123
Kamu Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Yasa'nın 44. maddesinde düzenlenen Gecikme Zamlarının ve 46. maddesinde düzenlenen Kamu Alacaklarında Devletin Önceliğinin Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	337	17.07.2009	123
Emeklilik Yasası'nın 31. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	339	17.07.2009	123
Öğretmenler Yasası'nın 53. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	340	17.07.2009	123
Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası'nın 40. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	341	17.07.2009	123

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Bakanlar Kurulu

Konu	Yasa Gücünde Kararname/Emirname/Protokol		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Kararnameler				
Güvenlik Kamu Görevlileri Yasası'nın 28. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	342	17.07.2009	123
Sivil Savunma Teşkilatı Personel Yasası'nın 24. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	343	17.07.2009	123
Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası'nın 8. maddesinin 4. fıkrasında düzenlenmiş olan Aylık ve Gelirlerin Yükseltmesinin Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	344	17.07.2009	123
Sosyal Güvenlik Yasası'nın 110. maddesinde düzenlenmiş olan Aylık ve Gelirinin Yükseltmesinin Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	345	17.07.2009	123
Atatürk Öğretmen Akademisi Kuruluş Yasası'nın 36. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	346	17.07.2009	123
Vakıflar Örgütü ve Din İşleri Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası'nın 51. maddesinde düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	347	17.07.2009	123
Kamu Sağlık Çalışanları Yasa'nın 23. maddesinin (1)'inci fıkrasında Düzenlenmiş olan Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname.	16.07.2009	348	17.07.2009	123

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

İstatistik Tabloları

Tablo No		Sayfa
1	KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri	62
2	KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları	63
3	KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler	64
4	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat	65
5	KKTC Merkez Bankası Döviz Kurları	66
6	Çapraz Kurlar - Yabancı Para / USD	67
7	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları	68
8	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları	69
9	Karşılıksız Çekler	70
10	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özetleri	71
11	Brüt Krediler Toplam - Sektörlere Göre	72
12	Brüt Krediler TP - Sektörlere Göre	73
13	Brüt Krediler YP - Sektörlere Göre	74
14	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre	75
15	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre	75
16	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre	76
17	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre	76
18	Mevduat (TP) - Türlerine Göre	77
19	Mevduat (YP) - Türlerine Göre	78
20	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar	79
21	Temel Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler	80
22	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla TL)	81
23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	82
24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)	82
25	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	83
26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	83
27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla TL)	84
28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	84
29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	85
30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)	85
31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)	86
32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)	86
33	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)	87
34	KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)	88
35	Tüketici Fiyatları Endeksi-Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri	88
36	Dış Ticaret Verileri	89
37	Asgari Ücret Gelişmeleri	90
38	Akaryakıt Satışı (Ton)	91
39	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı	91
40	Hanehalkı İşgücü Anketine Göre İstihdam	92

Tablo: 1									
KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri (TL)									
Tarih	Likit Varlıklar	Krediler	Diğer Aktifler	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Mevduatlar	Yasal Karşılıklar	Diğer Pasifler	Pasif Toplamı
31 Ara. 2002	395.663.615	276.298.803	25.877.737	697.840.155	51.188.831	356.523.365	256.371.320	33.756.639	697.840.155
31 Ara. 2003	515.536.424	242.654.656	26.626.771	784.817.851	63.344.617	407.330.232	310.803.388	3.339.614	784.817.851
31 Ara. 2004	673.968.044	199.521.631	28.026.127	901.515.802	84.590.618	477.329.785	326.342.094	13.253.305	901.515.802
31 Ara. 2005	803.882.854	212.667.432	47.708.851	1.064.259.137	117.714.899	571.917.179	367.845.086	6.781.973	1.064.259.137
31 Mar. 2006	793.454.188	174.996.667	44.781.831	1.013.232.686	81.880.517	525.142.553	402.492.965	3.716.651	1.013.232.686
30 Haz. 2006	956.660.299	180.107.081	12.056.344	1.148.823.724	82.946.661	588.430.519	470.256.029	7.190.515	1.148.823.724
30 Eyl. 2006	964.836.348	166.357.937	3.991.155	1.135.185.440	100.072.607	592.509.836	435.647.284	6.955.713	1.135.185.440
31 Ara. 2006	968.876.694	173.500.874	57.087.426	1.199.464.994	109.682.971	632.201.357	450.940.773	6.639.893	1.199.464.994
31 Mar. 2007	1.106.737.492	160.135.614	23.963.138	1.290.836.244	92.698.878	705.101.758	480.006.229	13.029.379	1.290.836.244
30 Haz. 2007	1.170.592.826	156.940.215	2.262.694	1.329.795.735	93.887.867	730.069.183	471.809.227	34.029.458	1.329.795.735
30 Eyl. 2007	1.188.408.616	150.818.990	1.595.634	1.340.823.240	95.197.181	711.854.757	467.935.778	65.835.524	1.340.823.240
31 Ara. 2007	1.194.497.005	153.648.989	57.056.280	1.405.202.274	129.850.517	817.805.707	450.369.687	7.176.363	1.405.202.274
31 Mar. 2008	1.282.246.607	140.256.645	43.241.145	1.465.744.397	106.084.237	841.868.237	487.187.496	30.604.427	1.465.744.397
30 Haz. 2008	1.300.676.488	137.520.358	30.218.942	1.468.415.788	107.750.995	813.305.075	494.535.750	52.823.968	1.468.415.788
30 Eyl. 2008	1.282.530.142	105.289.335	62.810.899	1.450.630.376	108.762.390	766.779.304	497.875.397	77.213.285	1.450.630.376
31 Ara. 2008	1.494.724.842	106.808.365	157.415.311	1.758.948.518	150.171.626	1.029.898.521	518.657.847	60.220.524	1.758.948.518
31 Mar. 2009	1.490.226.308	152.767.250	54.015.758	1.697.009.316	126.748.391	993.998.278	490.254.160	86.008487	1.697.009.316
30 Haz. 2009	1.529.634.301	137.571.126	60.547.645	1.727.753.072	127.627.406	965.821.610	507.526.438	126.777.618	1.727.753.072

Kaynak: KKTOMB

Tablo: 2		KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları (TL)					
Tarih	Nakit Değerler	Altın Deposu	Bankalar Nezdindeki Mevduat (TP)	Bankalar Nezdindeki Mevduat (YP)	Yurtdışı Bankalar	MDC	Toplam
31 Ara 2002	39.671.026	478.323	39.529.929	173.007.286	43.152.174	99.824.877	395.663.615
31 Ara 2003	31.302.697	491.163	30.110.122	132.796.160	18.376.985	302.459.297	515.536.424
31 Ara 2004	44.112.868	503.981	48.272.612	161.234.001	83.253.301	336.591.281	673.968.044
31 Ara 2005	43.860.979	582.261	58.081.780	295.487.013	36.191.676	369.679.145	803.882.854
31 Mar 2006	53.451.483	582.261	29.947.540	291.797.128	34.919.277	382.756.499	793.454.188
30 Haz 2006	68.226.839	582.261	139.658.488	334.539.404	47.790.853	365.862.454	956.660.299
30 Eyl 2006	44.333.524	582.261	71.393.289	430.081.568	36.949.386	381.496.356	964.836.384
31 Ara 2006	59.646.815	753.894	77.824.092	393.344.892	65.816.671	373.733.570	971.119.934
31 Mar 2007	54.158.180	753.894	279.668.388	306.569.873	106.288.557	359.298.600	1.106.737.492
30 Haz 2007	46.147.303	753.894	261.543.596	381.857.949	104.666.099	375.623.985	1.170.592.826
30 Eyl 2007	38.971.424	753.894	171.321.354	456.498.011	68.191.858	452.672.075	1.188.408.616
31 Ara 2007	62.272.561	818.402	147.415.535	407.177.942	74.294.292	502.518.273	1.194.497.005
31 Mar.2008	49.692.127	818.402	163.908.586	409.460.240	124.147.560	534.219.692	1.282.246.607
30 Haz.2008	38.950.938	818.402	86.979.379	458.719.297	99.839.166	615.369.306	1.300.676.488
30 Eyl.2008	30.999.943	818.402	70.075.080	495.082.605	57.719.559	627.834.553	1.282.530.142
31 Ara.2008	45.235.398	1.102.232	197.242.226	584.543.453	36.015.660	630.585.873	1.494.724.842
31 Mar.2009	41.253.227	1.102.232	332.627.571	530.370.417	3.765.687	581.107.174	1.490.226.308
30 Haz.2009	43.011.879	1.102.232	428.710.343	555.479.912	14.957.825	486.372.110	1.525.634.301

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 3									
KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler (TL)									
Tarih	Tarım	Ticari	Sanayi	İhracat	Küçük Esnaf	Turizm	Eğitim	Eximbank İhracat	Toplam
31 Ara 2002	15.857.304	975.213	30.000	22.000	1.342.967		752.923		18.980.407
31 Ara 2003	10.187.132		405.987		569.973		160.521		11.323.613
31 Ara 2004			173.587	335.525	97.259		467.051		1.073.422
31 Ara 2005			3.114.127		39.450		467.100		3.620.677
31 Mar 2006			2.362.431	408.505	10.843		474.326		3.256.105
30 Haz 2006			2.731.082	494.861			574.589		3.800.532
30 Eyl 2006			4.049.130						4.049.130
31 Ara 2006			3.357.939				3.534.795		6.892.734
31 Mar 2007			3.160.195				3.538.728		6.698.923
30 Haz 2007			2.501.258				3.261.500		5.762.758
30 Eyl 2007			2.279.516				3.013.985		5.293.501
31 Ara 2007			1.890.548				2.972.378		4.862.926
31 Mar 2008			1.574.710				3.191.250		4.765.960
30 Haz.2008			851.160				3.023.750		3.874.910
30 Eyl 2008			595.692				3.127.083		3.722.775
31 Ara 2008			436.943				3.896.969		4.333.912
31 Mar. 2009			3.024.120				4.220.000		7.244.120
30 Haz. 2009		1.677.527	3.497.163				3.863.397		9.038.087

Not: Rakamlara faiz gelir reeskontları dahil edilmiştir.

Kaynak: KKTOMB

Tarih	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat (TL)								Toplam
	Kamu Mevduatı		Bankalar				Diğer		
			A-Serbest		B-Zorunlu Karşılıklar				
	TP	YP	TP	YP	TP	YP	TP	YP	
31 Ara 2002	3.990.180	37.323.979	88.645.475	202.316.489	97.756.450	158.614.870	13.729.642	10.517.600	612.894.685
31 Ara 2003	5.610.409	57.352.145	157.848.309	175.930.837	127.904.483	182.898.905	1.411.702	9.176.830	718.133.620
31 Ara 2004	7.387.126	72.349.516	159.054.556	224.815.180	134.672.580	191.669.514	12.991.937	731.470	803.671.879
31 Ara 2005	11.437.380	97.627.177	221.320.267	221.856.901	171.662.483	196.182.603	18.990.773	684.681	939.762.265
31 Mar 2006	13.671.340	97.765.269	178.703.974	233.489.635	201.724.897	200.768.068	795.800	716.535	927.635.518
30 Haz 2006	13.139.141	72.725.112	210.423.520	290.703.374	221.865.929	248.390.100	522.668	916.704	1.058.686.548
30 Eyl 2006	11.038.313	46.630.391	224.357.136	309.210.751	204.848.869	230.798.415	529.918	743.327	1.028.157.120
31 Ara 2006	6.306.130	58.836.345	271.132.222	289.649.744	208.696.624	242.244.131	5.582.742	694.175	1.083.142.113
31 Mar 2007	1.522.118	34.748.497	422.115.712	245.738.035	229.129.876	250.876.353	176.244	801.152	1.185.107.987
30 Haz 2007	1.862.563	49.149.221	386.279.170	291.860.784	229.263.974	242.545.253	207.507	709.938	1.201.878.410
30 Eyl 2007	5.561.657	54.904.190	330.854.293	314.542.087	235.271.599	232.664.179	5.287.611	704.919	1.179.790.535
31 Ara 2007	14.203.717	32.569.574	425.903.591	343.996.121	239.975.463	210.394.224	542.262	590.442	1.268.175.394
31 Mar 2008	12.533.727	44.457.446	440.235.263	343.550.475	253.796.881	233.390.615	555.477	535.849	1.329.055.733
30 Haz 2008	32.788.967	19.870.247	404.298.288	355.258.061	272.622.653	221.913.097	567.890	521.622	1.307.840.825
30 Eyl.2008	6.279.591	35.178.630	407.638.950	316.664.994	277.364.050	220.511.347	529.277	487.862	1.264.654.701
31 Ara.2008	26.884.020	116.441.846	563.399.378	322.013.947	300.839.064	217.818.783	512.521	646.809	1.548.556.368
31 Mar.2009	35.902.683	18.179795	599.797.649	339.120.108	281.252.635	209.001.525	515.521	482.522	1.484.252.438
30 Haz.2009	20.662.007	9.044.368	571.758.526	357.075.096	293.736.408	213.790.030	3.949.510	3.332.103	1.473.348.048

Kaynak: KKTCCMB

Tablo: 5		KKTC Merkez Bankası							
		Döviz Kurları							
		TP / YP							
Yıllar	Aylar	USD		GBP		EURO		KL	
		Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış
2000		671.093	675.004	992.884	999.073	612.994	621.544	1.001.500	1.021.530
2001		1.439.567	1.446.510	2.081.497	2.092.377	1.268.115	1.274.231	2.105.000	2.210.250
2002		1.634.501	1.642.384	2.618.888	2.632.577	1.703.477	1.711.693	2.800.000	2.940.000
2003		1.395.835	1.402.567	2.476.610	2.489.556	1.745.072	1.753.489	2.880.000	3.024.000
2004		1.342.100	1.348.600	2.576.500	2.590.000	1.826.800	1.835.600	3.046.800	3.199.140
2005		1,3418	1,3483	2,3121	2,3242	1,5875	1,5952	2,6934	2,8281
2006		1,4056	1,4124	2,7569	2,7713	1,8515	1,8604	3,1067	3,262
2007		1,4221	1,4290	2,7941	2,8087	1,8432	1,8521	2,8256	2,9669
2008		1,5123	1,5196	2,1924	2,2039	2,1408	2,1511		
2009	1	1,6345	1,6424	2,3346	2,3468	2,1027	2,1128		
	2	1,6874	1,6955	2,3932	2,4057	2,1360	2,1463		
	3	1,6880	1,6961	2,3899	2,4024	2,2258	2,2365		
	4	1,5968	1,6045	2,3531	2,3654	2,1113	2,1215		
	5	1,5345	1,5419	2,4693	2,4822	2,1555	2,1659		
	6	1,5301	1,5375	2,5272	2,5404	2,1469	2,1573		

Not: Kurlar ay sonu itibarıyla verilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 6	Çapraz Kurlar			
	Yabancı Para / USD			
Yıllar	Aylar	£	€	KL
1998		1,6724	1,1753	1,9914
1999		1,6161	1,0037	1,7084
2000		1,4801	0,9208	1,5134
2001		1,4465	0,8809	1,5280
2002		1,6029	1,0422	1,7901
2003		1,7750	1,2502	2,1560
2004		1,9205	1,3611	2,3722
2005		1,7238	1,1831	2,0975
2006		1,9621	1,3172	2,3095
2007		1,9979	1,4683	2,5351
2008		1,4503	1,4156	
2009	1	1,4289	1,2864	
	2	1,4189	1,2659	
	3	1,4164	1,3186	
	4	1,4742	1,3222	
	5	1,6098	1,4047	
	6	1,6523	1,4031	

Not: Aysonu çarpaz kurlarıdır.

Kaynak: KKTCMB

Yürürlük Tarihi	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları							
	Para Cinsi				Yönetim Kurulu Kararı		Resmi Gazete	
	TL	\$	€	£	Tarihi	Sayı	Tarihi	Sayı
27.12.2004	17,00				09.02.2004	519	24.02.2004	20
18.01.2005	16,00				18.03.2004	521	26.03.2004	39
10.03.2005	14,50				25.08.2004	531	01.09.2004	127
01.04.2005		1,50	1,25	3,25	13.09.2004	532	17.09.2004	133
03.06.2005	14,00	1,75			23.12.2004	537	27.12.2004	197
17.10.2005	13,50				11.01.2005	540	18.01.2005	11
01.11.2005		2,25			10.03.2005	547	18.03.2005	38
14.12.2005	13,25				29.03.2005	549	31.03.2005	47
01.02.2006		2,25	1,50	2,25	02.06.2005	553	16.06.2005	94
01.06.2006	13,00	3,75	1,75	3,25	14.10.2005	566	24.10.2005	183
12.06.2006	14,50				27.10.2005	567	08.11.2005	193
03.07.2006	16,75				13.12.2005	573	20.12.2005	220
31.07.2006	17,00				31.01.2006	577	10.02.2006	27
20.09.2007	16,75				26.05.2006	584	01.06.2006	98
26.10.2007	16,25	3,50	2,25	4,25	09.06.2006	586	15.06.2006	104
22.11.2007	15,75	3,50	2,25	4,25	29.06.2006	587	14.07.2006	119
14.12.2007	15,25	3,50	2,25	4,25	28.07.2006	590	31.07.2006	128
18.01.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	20.09.2007	613	08.10.2007	182
05.02.2008	15,00	3,00	2,25	4,25	26.10.2007	618	06.11.2007	197
29.02.2008	14,75	2,10	2,25	4,00	22.11.2007	621	04.12.2007	214
25.03.2008	14,75	1,50	2,25	4,00	14.12.2007	626	19.12.2007	224
22.05.2008	15,25	1,25	2,25	3,75	18.01.2008	631	24.01.2008	17
26.06.2008	15,75	1,25	2,25	3,75	05.02.2008	635	19.02.2008	32
30.07.2008	16,25	1,25	2,25	3,75	29.02.2008	640	13.03.2008	50
17.10.2008	16,25	0,75	2,00	3,25	16.10.2008	673	22.10.2008	187
14.11.2008	16,25	0,25	1,75	2,25	13.11.2008	675	26.11.2008	207
28.11.2008	15,75	0,25	1,75	2,25	27.11.2008	680	16.12.2008	217
22.12.2008	14,50	0,05	1,25	1,00	19.12.2008	683	25.12.2008	223
19.01.2009	12,06	0,05	1,25	0,75	16.01.2009	691	23.01.2009	18
20.02.2009	11,25	0,05	1,25	0,5	20.02.2009	698	04.03.2009	47
20.03.2009	10,25	0,05	1,25	0,5	20.03.2009	708	27.03.2009	58
17.04.2009	9,50	0,05	1,00	0,5	17.04.2009	712	27.04.2009	78
08.05.2009	9,50	0,05	0,75	0,5	08.05.2009	718	18.05.2009	85
15.05.2009	9,00	0,05	0,75	0,5	15.05.2009	720	28.05.2009	92
17.06.2009	8,50	0,05	0,75	0,5	17.06.2009	725	22.06.2009	107

Not: Vadesiz Türk Lirası ve vadesiz döviz mevduatına uygulanan faiz oranları 3 ay, 6 ay ve 1 yıl vadeli mevduat için de geçerlidir.

Kaynak: KKTCMB

Yürürlük Tarihi	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları								
	Para Cinsi					Yönetim Kurulu Karar Tarihi	Sayı No	Resmi Gazete Tarihi	Sayı No
	TL	\$	€	£	KL				
18.06.1993	12,00	3,00	5,00	5,00	1,50	10.06.1993	296	18.06.1993	60
01.03.1999	12,00	3,00	3,00	5,00	0,00	12.01.1999	426	01.03.1999	18
16.05.2000	12,00	3,00	3,00	5,00	0,00	28.04.2000	447	16.05.2000	57
16.05.2000	12,00	3,00	3,00	5,00	0,00	28.04.2000	448	16.05.2000	57
28.11.2001	12,00	1,00	1,00	2,50	0,00	05.10.2001	460	28.11.2001	124
07.05.2002	12,00	0,50	0,50	1,50	0,00	30.04.2002	474	07.05.2002	50
12.12.2002	12,00	0,35	0,50	1,25	0,00	29.11.2002	483	12.12.2002	121
09.07.2003	12,00	0,25	0,50	1,25	0,00	02.07.2003	498	09.07.2003	79
01.09.2004	12,00	0,50	0,50	1,75	0,00	25.08.2004	531	01.09.2004	127
01.04.2005	10,00	0,75	0,50	1,75	0,00	29.03.2005	549	31.03.2005	47
01.11.2005	10,00	1,25	0,75	2,00	0,00	27.10.2005	567	08.11.2005	197
01.02.2006	10,00	2,00	1,00	2,00	0,00	31.01.2006	577	10.02.2006	27
03.07.2006	12,00	2,00	1,00	2,00	0,00	29.06.2006	587	14.07.2006	119
26.10.2007	11,75	2,00	1,00	2,00	0,00	26.10.2007	620	06.11.2007	197
22.11.2007	11,25	2,00	1,00	2,00	0,00	22.11.2007	622	04.12.2007	214
14.12.2007	10,75	2,00	1,00	2,00	0,00	14.12.2007	627	19.12.2007	224
18.01.2008	10,50	1,50	1,00	2,00	0,00	18.01.2008	632	24.01.2008	17
05.02.2008	10,50	1,00	1,00	2,00	0,00	05.02.2008	636	19.02.2008	32
29.02.2008	10,25	1,00	1,00	2,00	0,00	29.02.2008	638	13.03.2008	50
25.03.2008	10,25	0,50	1,00	2,00	0,00	25.03.2008	647	03.04.2008	59
22.05.2008	10,75	0,50	1,00	2,00	0,00	22.05.2008	653	16.06.2008	113
22.05.2008	10,75	0,50	1,00	2,00	0,00	22.05.2008	653	16.06.2008	113
30.07.2008	11,00	0,50	1,00	2,00	0,00	30.07.2008	665	15.08.2008	153
17.10.2008	11,00	0,25	1,00	1,75	0,00	16.10.2008	674	22.10.2008	187
14.11.2008	11,00	0,10	1,00	1,25	0,00	13.11.2008	675	26.11.2008	207
28.11.2008	10,75	0,10	1,00	1,25	0,00	27.11.2008	680	16.12.2008	217
22.12.2008	9,75	0,00	0,75	0,50	0,00	19.12.2008	683	25.12.2008	223
19.01.2009	8,00	0,00	0,75	0,25	0,00	16.01.2009	692	23.01.2009	18
20.02.2009	6,50	0,00	0,75	0,25	0,00	20.02.2009	699	04.03.2009	47
08.05.2009	6,5	0,00	0,50	0,25	0,00	08.05.2009	719	18.05.2009	85

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo: 9</i>	Karşılıksız Çekler	
	Resmi Gazete Tarih ve Numarası	Çek Kullanmaktan Men Edilenler (Şahıs Adedi)
	07.01.2009 / 02	87
	12.01.2009 / 06	79
	19.01.2009 / 11	76
	23.01.2009 / 18	60
	02.02.2009 / 24	75
	10.02.2009 / 30	107
	16.02.2009 / 34	85
	19.02.2009 / 40	98
	03.03.2009 / 46	99
	10.03.2009 / 49	93
	13.03.2009 / 52	94
	25.03.2009 / 57	78
	31.03.2009 / 60	84
	08.04.2009 / 64	76
	14.04.2009 / 67	87
	20.04.2009 / 72	88
	27.04.2009 / 78	74
	04.05.2009 / 80	87
	11.05.2009 / 83	84
	18.05.2009 / 85	50
	29.05.2009 / 93	68
	01.06.2009 / 94	59
	10.06.2009 / 100	69
	19.06.2009 / 106	58
	22.06.2009 / 106	73
	29.06.2009 / 111	69
	Toplam	2.057

Kaynak: KKTCMB

Tablo:10											
Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özleleri (TL)											
Tarih	Likit Aktifler	Menkul Değerler Cüzdanı	Mevduat Munzam Karşılıkları	Brüt Krediler	Ayrılan Karşılıklar	Diğer	Aktif Toplam	Mevduat	Diğer	Özkaynak	Pasif Toplam
31 Ara. 05	1.865.643.770	168.885.517	369.830.312	1.569.924.603	-70.567.157	314.273.530	4.217.990.575	3.632.739.927	313.265.612	271.985.036	4.217.990.575
31 Mar. 06	1.889.430.976	179.114.693	403.605.906	1.708.784.907	-72.378.428	388.858.173	4.497.416.227	3.810.605.021	417.307.832	269.503.374	4.497.416.227
30 Haz. 06	2.176.589.149	219.036.817	467.763.048	1.992.481.936	-82.122.464	417.206.051	5.190.954.537	4.455.947.936	418.724.028	316.282.574	5.190.954.537
30 Eyl. 06	2.171.941.973	229.082.162	435.994.635	2.015.049.136	-86.427.659	548.125.993	5.313.766.240	4.528.317.056	455.290.556	330.158.628	5.313.766.240
31 Ara. 06	2.410.564.328	181.675.595	450.480.523	2.321.298.754	-107.673.500	319.399.211	5.575.744.912	4.681.269.785	555.596.373	338.878.754	5.575.744.912
31 Mar. 07	2.180.837.877	208.809.104	478.245.360	2.325.318.647	-109.569.743	441.998.453	5.525.639.698	4.782.999.294	368.130.994	374.509.411	5.525.639.698
30 Haz. 07	2.187.209.608	312.299.655	469.222.026	2.420.288.469	-110.935.160	655.051.239	5.933.135.836	4.935.267.345	457.734.263	540.134.228	5.933.135.836
30 Eyl. 07	2.036.516.327	314.900.396	466.674.205	2.460.748.073	-112.123.588	793.587.509	5.960.302.923	4.890.932.922	509.484.744	559.885.257	5.960.302.923
31 Ara. 07	2.192.535.106	256.423.383	449.634.020	2.734.718.246	-139.797.604	450.648.165	5.944.161.316	4.937.348.215	439.204.779	567.608.322	5.944.161.316
31 Mar. 08	2.263.288.416	299.767.279	491.182.670	3.014.714.936	-145.999.539	567.234.736	6.490.188.498	5.433.715.512	476.698.735	579.774.251	6.490.188.498
30 Haz. 08	2.126.555.640	372.382.274	497.260.756	3.035.096.102	-147.426.105	741.265.990	6.625.134.657	5.429.014.312	586.991.904	609.128.441	6.625.134.657
30 Eyl. 08	1.951.527.676	421.296.127	497.636.616	3.050.463.075	-150.231.964	832.484.765	6.603.176.295	5.319.235.454	654.762.547	629.178.294	6.603.176.295
31 Ara. 08	2.159.456.406	400.626.193	519.976.892	3.431.095.820	-172.869.880	432.036.733	6.770.322.164	5.563.202.312	550.467.921	656.651.931	6.770.322.164
31 Mar. 09	2.276.452.765	531.835.293	489.051.433	3.518.371.486	-189.755.704	544.379.013	7.170.334.286	6.046.223.728	692.057.504	432.053.054	7.170.334.286
30 Haz. 09	2.339.718.502	571.881.118	507.337.424	3.649.578.638	-199.686.877	665.194.449	7.534.023.254	6.252.140.464	517.785.393	764.097.397	7.534.023.254

Kaynak: KKTCCMB

Brüt Krediler (Toplam) - Sektörlere Göre (TL)													
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	İskonto Senetleri	Toplam
31 Ara. 2005	550.228.706	8.020.850	144.912	5.304.986	14.386.490	428.365.021	1.157.496	2.924.765	64.886.022	44.647.075	449.858.281	0	1.569.924.604
31 Mar. 2006	550.230.926	9.777.519	127.011	6.532.187	42.106.462	417.553.788	914.348	3.327.679	59.096.373	48.915.776	570.202.838	0	1.708.784.907
30 Haz. 2006	577.578.936	13.679.956	1.079.446	5.380.306	12.310.822	514.616.904	1.597.349	5.375.185	85.413.736	36.401.940	739.047.356	0	1.992.481.936
30 Eyl. 2006	578.266.125	12.656.577	188.443	6.193.499	10.349.405	486.055.487	1.228.440	16.642.680	87.773.690	64.625.509	751.069.281	0	2.015.049.136
31 Ara. 2006	774.505.522	12.237.015	97.269	4.578.970	8.999.513	475.237.461	3.918.302	15.925.745	107.001.070	52.203.900	866.593.986	0	2.321.298.754
31 Mar. 2007	761.710.329	11.313.895	133.082	4.534.875	7.795.296	498.489.684	1.539.834	17.215.578	99.164.939	50.519.975	872.901.160	0	2.325.318.647
30 Haz. 2007	774.777.713	13.444.753	198.925	2.854.070	6.661.351	554.101.869	1.189.640	17.513.167	109.257.022	10.381.970	929.907.989	0	2.420.288.469
30 Eyl. 2007	730.484.840	13.019.292	171.931	1.840.768	5.473.632	551.216.092	1.175.820	17.375.237	123.886.927	9.312.387	1.006.791.147	0	2.460.748.073
31 Ara. 2007	889.522.412	12.361.509	214.999	7.245.280	13.738.420	552.482.376	1.195.948	19.450.948	118.170.144	8.962.862	1.111.373.348	0	2.734.718.246
31 Mar. 2008	944.286.658	13.734.181	45.138	8.169.239	31.331.586	716.482.622	2.294.825	20.732.030	131.958.518	7.614.869	1.138.065.270	0	3.014.714.936
30 Haz. 2008	917.113.768	14.282.443	21.317	8.925.608	14.385.057	608.547.997.29	1.611.366	19.463.618	136.905.749	6.957.565	1.339.768.847	0	3.067.983.337
30 Eyl. 2008	875.733.961	11.879.254	54.386	8.207.353	15.131.457	630.504.985	5.055.621	15.581.659	113.051.235	6.028.632	1.404.123.685	0	3.085.352.229
31 Ara.2008	1.134.577.882	15.030.045	31.019	9.338.727	16.482.729	571.926.608	1.529.394	16.219.693	112.794.326	5.802.941	1.547.362.452	0	3.431.095.820
31 Mar.2009	1.152.338.362	17.428.682	40.132	28.543.091	16.881.606	587.318.917	1.807.140	17.342.031	112.338.185	5.802.778	1.578.530.562	0	3.518.371.486
30 Haz.2009	1.181.553.709	16.108.809	12.608	33.348.274	16.640.013	600.385.414	2.324.641	5.262.928	116.174.544	11.586.797	1.667.180.901	0	3.649.578.638

Kaynak: KKTCCMB

Brüt Krediler (TP) - Sektörlere Göre (TL)												
Tablo:12	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Ara. 2005	423.326.271	3.074.238	122.106	3.205.380	2.094.948	157.100.722	276.334	408.113	22.300.823	31.029.819	225.101.303	868.040.057
31 Mar. 2006	424.061.833	2.524.192	111.495	3.003.449	13.159.845	174.012.513	134.114	448.434	12.460.464	32.172.712	269.532.789	931.621.839
30 Haz. 2006	438.990.407	2.596.799	121.181	3.075.611	1.819.072	198.478.915	53.761	803.553	24.272.465	12.493.870	348.395.878	1.031.101.512
30 Eyl. 2006	445.833.214	2.123.222	131.087	3.121.601	1.398.880	191.916.063	110.952	5.680.945	22.993.768	37.515.270	360.493.803	1.071.318.805
31 Ara. 2006	660.414.170	2.622.498	4.313	2.197.543	1.273.143	192.672.977	117.235	6.397.473	23.957.973	12.474.257	456.374.596	1.358.506.177
31 Mar. 2007	651.168.217	2.518.020	6.270	2.263.200	1.445.421	202.388.338	118.795	6.389.426	18.659.621	11.186.696	474.207.450	1.370.351.454
30 Haz. 2007	674.700.388	2.381.269	33.074	1.339.132	1.329.431	228.359.463	124.168	6.354.658	20.601.247	10.059.423	490.190.286	1.435.472.539
30 Eyl. 2007	620.065.633	2.174.401	29.661	849.820	1.011.489	233.019.329	123.185	6.432.527	34.097.257	9.021.237	552.733.261	1.459.557.801
31 Ara. 2007	778.081.987	3.456.242	55.882	2.137.329	1.571.101	223.673.018	123.904	8.790.664	38.187.945	8.567.375	629.627.101	1.694.272.548
31 Mar. 2008	824.668.948	4.164.561	4.532	2.390.845	1.028.597	299.783.113	749.106	8.779.603	41.386.428	7.498.246	603.359.972	1.793.813.951
30 Haz. 2008	812.258.026	4.617.849	1.178	3.861.758	994.508	229.696.573	126.925	8.396.970	46.330.867	6.534.698	760.185.337	1.873.004.689
30 Eyl. 2008	769.736.041	3.898.822	3.356	3.275.327	1.299.069	248.827.217	17.543	7.163.198	45.377.540	5.661.577	836.247.835	1.921.507.525
31 Ara. 2008	1.001.717.424	5.878.606	4.785	3.391.807	1.203.725	198.235.317	17.543	7.166.246	39.391.814	5.493.763	902.151.336	2.164.652.365
31 Mar. 2009	1.009.470.207	7.655.950	3.271	3.530.346	1.137.931	188.689.613	93.365	7.355.365	40.457.705	5.481.021	907.070.945	2.170.945.719
30 Haz. 2009	1.053.111.097	7.647.424	4.631	2.186.532	1.094.779	203.157.099	17.589	1.009.009	46.042.380	11.310.442	960.986.975	2.286.567.957

Kaynak: KKTOMB

Tablo:13		Brüt Krediler (YP) - Sektörlere Göre (TL)										
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Ara. 2005	126.902.435	4.946.612	22.806	2.099.606	12.291.543	271.264.299	881.163	2.516.652	42.585.199	13.617.255	224.756.977	701.884.547
31 Mar. 2006	126.169.093	7.253.327	15.516	3.528.738	28.946.617	243.541.276	780.234	2.879.245	46.635.909	16.743.065	300.670.050	777.163.068
30 Haz. 2006	138.588.528	11.083.156	958.265	2.304.695	10.491.750	316.137.989	1.543.588	4.571.632	61.141.271	23.908.070	390.651.478	961.380.424
30 Eyl. 2006	132.432.911	10.533.356	57.356	3.071.899	8.950.525	294.139.423	1.117.487	10.961.735	64.779.922	27.110.239	390.575.478	943.730.331
31 Ara. 2006	114.091.352	9.614.517	92.956	2.381.427	7.726.370	282.564.484	3.801.068	9.528.272	83.043.097	39.729.643	410.219.391	962.792.577
31 Mar. 2007	110.542.112	8.795.875	126.812	2.271.675	6.349.874	296.101.347	1.421.039	10.826.152	80.505.318	39.333.279	398.693.710	954.967.193
30 Haz. 2007	100.077.326	11.063.484	165.851	1.514.938	5.331.919	325.742.407	1.065.472	11.158.508	88.655.774	322.547	439.717.703	984.815.930
30 Eyl. 2007	110.419.207	10.844.890	142.270	990.947	4.462.144	318.196.763	1.052.635	10.942.710	89.789.670	291.150	454.057.887	1.001.190.272
31 Ara. 2007	111.440.425	8.905.266	159.117	5.107.951	12.167.319	328.809.358	1.072.044	10.660.284	79.982.199	395.487	481.746.247	1.040.445.697
31 Mar. 2008	119.617.710	9.569.619	40.606	5.778.394	30.302.989	416.699.510	1.545.719	11.952.427	90.572.090	116.623	534.705.298	1.220.900.985
30 Haz. 2008	104.855.742	9.664.594	20.139	5.063.850	13.390.550	378.851.425	1.484.441	11.066.649	90.574.882	422.867	579.583.510	1.194.978.647
30 Eyl.2008	105.997.920	7.980.433	51.030	4.932.025	13.832.388	381.677.768	5.038.078	8.418.462	67.673.696	367.055	567.875.851	1.163.844.704
31 Ara. 2008	132.860.459	9.151.439	26.234	5.946.921	15.279.003	373.691.291	1.511.851	9.053.446	73.402.512	309.178	645.211.121	1.266.443.455
31 Mar. 2009	142.868.154	9.772.731	36.861	25.012.745	15.743.675	398.629.304	1.713.775	9.986.666	71.880.480	321.757	671.459.619	1.347.425.767
30 Haz. 2009	128.442.612	8.461.385	7.977	31.161.742	14.545.234	397.228.315	2.307.052	4.253.919	70.132.164	276.355	706.193.926	1.363.010.681

Kaynak: KKTOMB

Tablo:14	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre (TL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2005	604.566.127	2.174.385.127	274.759.303	105.684.548	473.344.822	3.632.739.927
31 Mar. 2006	555.731.058	2.328.468.462	304.250.292	118.813.656	503.341.554	3.810.605.021
30 Haz. 2006	632.339.790	2.749.061.326	351.519.772	120.317.134	602.709.914	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	658.104.923	2.875.283.890	264.050.175	120.808.462	610.069.606	4.528.317.056
31 Ara. 2006	667.387.839	2.987.000.181	269.800.397	119.748.932	637.332.436	4.681.269.785
31 Mar. 2007	646.569.016	3.098.177.485	299.880.755	107.835.843	630.536.195	4.782.999.294
30 Haz. 2007	679.624.887	3.231.282.543	296.479.007	113.218.209	614.662.698	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	673.727.598	3.342.121.699	297.147.184	108.433.543	469.502.898	4.890.932.922
31 Ara. 2007	686.675.875	3.423.145.924	292.800.408	91.008.542	443.717.466	4.937.348.215
31 Mar. 2008	683.640.936	3.877.928.119	297.350.324	97.939.817	476.856.316	5.433.715.512
30 Haz. 2008	664.895.014	3.921.366.278	282.997.535	114.376.637	445.378.848	5.429.014.312
30 Eyl. 2008	641.477.521	3.888.850.347	273.817.977	101.357.541	413.732.068	5.319.235.454
31 Ara. 2008	643.700.657	4.093.169.327	280.260.078	97.449.972	448.622.277	5.563.202.312
31 Mar. 2009	705.946.934	4.189.891.353	495.040.471	125.375.115	529.969.854	6.046.223.728
30 Haz. 2009	750.085.631	4.480.358.060	356.189.820	134.775.587	530.731.366	6.252.140.464

Kaynak: KKTCMB

Tablo:15	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre (TL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2005	270.680.779	1.192.205.659	153.452.548	43.058.915	162.123.299	1.821.521.201
31 Mar. 2006	229.055.869	1.350.785.179	174.084.663	53.020.449	182.989.408	1.989.935.568
30 Haz. 2006	255.650.801	1.548.483.915	188.047.131	36.268.667	205.384.243	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	245.879.494	1.598.684.379	116.318.532	25.967.465	212.431.768	2.199.281.637
31 Ara. 2006	280.974.568	1.649.756.442	110.748.728	21.829.830	238.399.904	2.301.709.471
31 Mar. 2007	251.626.710	1.780.034.453	128.531.618	18.884.379	207.446.841	2.386.524.001
30 Haz. 2007	294.331.846	1.903.729.678	119.086.038	21.391.539	197.139.969	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	272.830.803	2.044.430.435	117.034.449	22.979.058	85.080.451	2.542.355.195
31 Ara. 2007	332.637.592	2.119.471.958	119.491.290	16.602.866	79.081.538	2.667.285.244
31 Mar. 2008	314.060.595	2.359.622.705	119.246.358	12.600.564	58.311.506	2.863.841.728
30 Haz. 2008	312.154.454	2.513.835.113	106.171.388	13.437.511	58.253.421	3.003.851.887
30.Eyl. 2008	299.417.122	2.479.148.948	104.656.196	17.616.191	61.200.236	2.962.038.693
31 Ara. 2008	294.839.803	2.675.950.270	129.994.321	18.596.002	64.441.486	3.183.821.880
31 Mar. 2009	345.994.089	2678.754.235	329.984.230	39.560.721	113.866.066	3.508.159.341
30 Haz. 2009	366.897.744	2.972.219.081	178.734.548	45.642.129	109.602.600	3.673.096.102

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:16</i>	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre (TL)					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2005	333.885.348	982.179.468	121.306.755	62.625.633	311.221.523	1.811.218.726
31 Mar. 2006	326.675.189	977.683.283	130.165.629	65.793.206	320.352.145	1.820.669.453
30 Haz. 2006	376.688.989	1.200.577.410	163.472.641	84.048.467	397.325.671	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	412.225.429	1.276.599.512	147.731.643	94.840.997	397.637.838	2.329.035.419
31 Ara. 2006	386.413.271	1.337.243.739	159.051.669	97.919.103	398.932.533	2.379.560.313
31 Mar. 2007	394.942.306	1.318.143.032	171.349.137	88.951.464	423.089.354	2.396.475.293
30 Haz. 2007	385.293.041	1.327.552.866	177.392.969	91.826.670	417.522.729	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	400.896.795	1.297.691.264	180.112.735	85.454.485	384.422.447	2.348.577.727
31 Ara. 2007	354.038.282	1.303.673.966	173.309.118	74.405.676	364.635.929	2.270.062.971
31 Mar. 2008	369.580.342	1.518.305.414	178.103.966	85.339.252	418.544.810	2.569.873.784
30 Haz. 2008	352.740.560	1.407.531.165	176.826.146	100.939.127	387.125.427	2.425.162.425
30 Eyl. 2008	342.060.398	1.409.701.399	169.161.781	83.741.350	352.531.833	2.357.196.761
31 Ara. 2008	348.860.855	1.417.219.057	150.265.757	78.853.971	384.180.792	2.379.380.431
31 Mar. 2009	359.952.846	1.511.137.118	165.056.241	85.814.394	416.103.788	2.538.064.387
30 Haz. 2009	383.187.887	1.508.138.979	177.455.272	89.133.458	421.128.766	2.579.044.362

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:17</i>	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre (TL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2005	330.818.452	251.024.548	2.733.935.840	252.414.890	64.546.197	3.632.739.927
31 Mar. 2006	346.419.234	256.089.020	2.946.782.133	213.278.332	48.036.301	3.810.605.021
30 Haz. 2006	408.677.093	306.570.636	3.434.522.235	243.940.817	62.237.156	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	508.697.346	857.672.630	2.918.210.167	203.728.488	40.008.425	4.528.317.056
31 Ara. 2006	480.631.897	352.324.127	3.580.359.050	218.023.963	49.930.748	4.681.269.785
31 Mar. 2007	482.798.076	334.455.049	3.706.065.934	218.126.019	41.554.216	4.782.999.294
30 Haz. 2007	556.187.739	352.030.579	3.761.674.376	214.974.353	50.400.299	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	491.358.408	299.017.883	3.808.933.621	217.372.577	74.250.432	4.890.932.922
31 Ara. 2007	456.189.536	357.054.423	3.808.509.959	230.559.678	85.034.619	4.937.348.215
31 Mar. 2008	485.582.410	373.513.823	4.153.682.878	268.494.261	152.442.140	5.433.715.512
30 Haz. 2008	506.600.250	350.011.683	4.236.504.637	253.357.936	82.539.806	5.429.014.312
30 Eyl. 2008	503.028.653	336.360.997	4.160.721.561	257.367.439	61.756.804	5.319.235.454
31 Ara. 2008	572.893.308	321.244.884	4.367.086.030	252.241.487	49.736.603	5.563.202.312
31 Mar. 2009	561.811.383	374.186.111	4.689.319.257	359.485.968	61.421.009	6.046.223.728
30 Haz. 2009	582.214.622	370.315.712	4.902.479.188	341.644.966	55.485.976	6.252.140.464

Kaynak: KKTCMB

Tablo:18	Mevduat (TP) - Türlerine Göre (TL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2005	266.897.177	126.799.293	1.193.382.452	209.972.304	24.469.975	1.821.521.201
31 Mar. 2006	282.477.976	130.235.486	1.385.697.297	170.447.408	21.077.401	1.989.935.568
30 Haz. 2006	327.645.832	144.833.398	1.544.082.503	186.737.494	30.535.530	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	339.262.236	294.463.754	1.398.775.389	153.908.964	12.871.294	2.199.281.637
31 Ara. 2006	356.374.053	148.083.059	1.624.732.416	161.919.643	10.600.300	2.301.709.471
31 Mar. 2007	377.927.916	131.019.910	1.712.087.785	154.297.817	11.190.574	2.386.524.001
30 Haz. 2007	455.658.060	141.570.076	1.767.520.783	150.760.470	20.169.681	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	391.233.269	138.979.761	1.830.586.502	149.480.362	32.075.302	2.542.355.195
31 Ara. 2007	366.764.730	154.522.579	1.933.649.219	171.701.331	40.647.385	2.667.285.243
31 Mar. 2008	385.595.735	169.951.573	2.073.773.287	181.505.793	53.015.340	2.863.841.728
30 Haz. 2008	400.718.684	163.795.104	2.207.812.620	190.618.453	40.907.023	3.003.851.885
30 Eyl. 2008	407.899.328	152.688.702	2.186.231.111	190.520.583	24.698.969	2.962.038.693
31 Ara. 2008	438.594.044	160.117.486	2.365.574.990	194.608.689	24.926.672	3.183.821.880
31 Mar. 2009	471.301.823	180.108.773	2.597.137.871	227.639.234	31.971.640	3.508.159.341
30 Haz. 2009	492.945.427	177.826.906	2.740.226.125	237.199.672	24.897.972	3.673.096.102

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:19</i>	Mevduat (YP) - Türlerine Göre (TL)					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2005	63.921.275	124.225.255	1.540.553.388	42.442.585	40.076.222	1.811.218.726
31 Mar. 2006	63.941.258	125.853.534	1.561.084.836	42.830.924	26.958.900	1.820.669.453
30 Haz. 2006	81.031.261	161.737.238	1.890.439.732	57.203.322	31.701.626	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	169.435.110	563.208.876	1.519.434.777	49.819.525	27.137.131	2.329.035.419
31 Ara. 2006	124.257.844	204.241.068	1.955.626.634	56.104.320	39.330.448	2.379.560.313
31 Mar. 2007	104.870.160	203.435.139	1.993.978.149	63.828.202	30.363.642	2.396.475.293
30 Haz. 2007	100.529.678	210.460.503	1.994.153.593	64.213.882	30.230.618	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	100.125.139	160.038.122	1.978.347.119	67.892.215	42.175.131	2.348.577.727
31 Ara. 2007	89.424.806	202.531.844	1.874.860.741	58.858.346	44.387.234	2.270.062.971
31 Mar. 2008	99.986.675	203.562.249	2.079.909.591	86.988.468	99.426.801	2.569.873.784
30 Haz. 2008	105.881.566	186.216.579	2.028.692.017	62.739.483	41.632.782	2.425.162.427
30 Eyl. 2008	95.129.325	183.672.295	1.974.490.450	66.846.855	37.057.836	2.357.196.761
31 Ara. 2008	134.299.264	161.127.398	2.001.511.040	57.632.798	24.809.931	2.379.380.431
31 Mar. 2009	90.509.561	194.077.337	2.092.181.368	131.846.734	29.449.368	2.538.064.387
30 Haz. 2009	89.269.195	192.488.806	2.162.253.063	104.445.294	30.588.004	2.579.044.362

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:20</i>	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar
1	KIBRIS VAKIFLAR BANKASI LTD.
2	AKFİNANS BANK LTD.
3	CREDİTWEST BANK LTD.
4	ARTAM BANK LTD.
5	ASBANK LTD.
6	CONTİNENTAL BANK LTD.
7	DENİZ BANK LTD.
8	KIBRIS İKTİSAT BANKASI LTD.
9	KIBRIS TÜRK KOOPERATİF MERKEZ BANKASI LTD.
10	LİMASOL TÜRK KOOPERATİF BANKASI LTD.
11	ŞEKERBANK (KIBRIS) LTD.
12	TÜRK BANKASI LTD.
13	UNİVERSAL BANK LTD.
14	VİYA BANK LTD.
15	YAKINDOĞU BANK LTD.
16	YEŞİLADA BANK LTD.
17	KIBRIS FAİSAL İSLAM BANKASI LTD.
18	HSBC BANK A.Ş.
19	T.GARANTİ BANKASI A.Ş.
20	T.HALK BANKASI A.Ş.
21	T.İŞ BANKASI A.Ş.
22	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
23	ING BANK A.Ş.
24	TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.

Kaynak: KKTCMB

Tablo:21	Temel Ekonomik ve Sosyal Göstergeler											
	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^T
GSMH (Cari Fiyatlarla TL)	126.874,2	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.157.412.657,8
GSMH (1977 Fiyatlarıyla TL)	5.080,4	6.977,4	7.457,8	9.037,9	8.545,9	9.133,1	10.177,1	11.739,6	13.327,0	15.090,7	15.310,8	15.024,4
GSMH (Milyon \$)	240,2	591,0	755,7	1.039,9	908,8	941,4	1.283,7	1.765,2	2.327,8	2.845,2	3.598,8	3.657,7
Reel Büyüme Hızı (%)	7,5	5,7	2,6	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	1,5	-1,9
Fert Başına GSMH (Cari Fiyatlarla TL) 4	791.544,0	9.026.664,0	193.969.948,0	3.118.351.900,0	5.068.513.682,0	6.645.260.285,0	8.837.624.376,0	11.559.833.937,0	14.271,0	17.063,0	19.165,0	18.275,0
Fert Başına GSMH (\$)	1.498,0	3.447,0	4.167,0	4.978,0	4.303,0	4.409,0	5.949,0	8.095,0	10.567,0	11.837,0	14.765,0	15.984,0
Enflasyon Oranı (%)	43,0	69,4	72,2	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	n.a
Bütçe Açığı (Milyon \$)1	23,7	31,9	83,7	136,7	146,1	225,1	176,9	104,2	185,3	287,3	221,2	n.a
Banka Mevduatları (Milyon \$) 2	88,2	277,6	499,8	802,7	805,4	1.153,5	1.785,9	2.355,8	2.707,4	3.330,4	4.239,2	n.a
Döviz Rezervi (Milyon \$)	61,3	183,7	417,8	631,9	722,6	941,6	1.222,6	1.544,6	1.597,6	2.030,9	2.072,1	n.a
İhracat (Milyon \$)	46,3	65,5	67,3	50,4	34,6	45,4	50,8	62,0	68,1	68,1	83,7	85,2
İthalat (Milyon \$)	143,0	381,5	366,1	424,9	272,0	309,6	477,8	853,1	1.255,5	1.376,2	1.539,2	1.534,4
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	-96,7	-316,0	-298,8	-374,5	-237,4	-264,2	-427,0	-791,1	-1.187,4	-1.308,1	-1.455,5	-1.449,2
İhracat / İthalat (%)	32,4	17,2	18,4	11,9	12,7	14,7	10,6	7,3	5,4	4,9	5,4	5,6
Gelen Turist Sayısı	125.075,0	300.810,0	385.759,0	432.953,0	365.097,0	425.556,0	469.867,0	599.012,0	652.779,0	715.749,0	791.036	n.a
Türkiye	103.791,0	243.269,0	298.026,0	347.712,0	277.739,0	316.193,0	340.083,0	434.744,0	488.023,0	572.633,0	634.580	n.a
Diğer	21.284,0	57.541,0	87.733,0	85.241,0	87.358,0	109.363,0	129.784,0	164.268,0	164.756,0	143.116,0	156.456	n.a
Net Turizm Geliri (Milyon \$)	47,3	224,8	218,9	198,3	93,7	114,1	178,8	288,3	328,8	303,2	381,0	n.a
İstihdam 3	61.499,0	71.525,0	76.454,0	89.327,0	90.366,0	93.114,0	98.860,0	86.914,0	85.583,0	91.815,0	89.787	n.a
İşsiz Sayısı 3	1.405,0	849,0	752,0	1.166,0	1.500,0	1.535,0	1.375,0	9.678,0	7.665,0	9.552,0	9.361	n.a
İşsizlik Oranı (%) 3	2,2	1,2	1,0	1,3	1,6	1,6	1,4	10,0	8,2	9,4	9,4	n.a
Nüfus	160.287,0	171.469,0	181.363,0	208.886,0	211.191,0	213.491,0	215.790,0	218.066,0	220.289,0	257.513,0	268.011,0	n.a
Yıllık Nüfus Artışı (%)	1,5	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	16,9	4,1	n.a
Nüfus Yoğunluğu	49,4	52,9	55,9	64,4	65,1	65,9	66,6	67,3	68,0	79,4	82,7	n.a
Sağlık Giderleri / GSMH (%)	2,2	2,3	2,7	3,0	2,3	2,8	3,3	3,0	2,0	3,4	3,9	n.a
Sağlık Giderleri / Bütçe (%)	6,1	6,8	6,9	5,9	5,6	5,0	6,1	6,0	6,0	7,2	8,6	n.a
Yıllık Ort. 1 ABD\$=TL	528,3	2.619,0	46.554,5	626.397,7	1.177.869,6	1.507.052,0	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,2980	1,41

1) Dış yardımlar dahil değildir.

2) Türk lirası mevduatları ile döviz mevduatları (Tevdiatları) içermektedir.

3) Yaratılan katma değere göre hesaplanan istihdam ve kayıtlı ortalama işsiz sayıları ifade edilmektedir. İlk kez yapılan Ekim 2004 Hanehalkı İşgücü Anketine göre istihdam 74,511, işsiz sayısı 7,709, işsizlik oranı ise % 9,4 olarak tespit edilmiştir.

(T) Gerçekleşme tahmin

(n.a.) Not available (Bilgi mevcut değildir.)

Kaynak: DPÖ

<i>Tablo:22</i>	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla TL)										
Sektörler	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008^T
1. Tarım	142.136,1	3.530.103,8	44.740.397,7	78.627.217,0	125.668.938,8	176.365.031,8	222.993.161,4	214.199.034,4	249.446.249,5	288.151.830,1	271.514.383,2
2. Sanayi	191.005,8	4.520.394,6	68.385.932,1	121.736.377,0	157.576.560,4	191.426.017,9	231.046.611,0	281.023.837,1	377.504.439,0	430.808.660,4	509.444.862,0
3. İnşaat	86.378,3	1.291.235,6	28.934.272,9	38.923.294,0	62.012.967,1	93.301.912,1	106.808.649,0	164.910.647,6	314.785.285,7	364.429.418,0	399.647.476,0
4. Ticaret-Turizm	363.800,9	6.454.946,9	104.703.253,7	165.151.924,5	215.553.627,8	300.879.734,5	391.227.279,3	541.407.692,0	617.508.618,1	630.286.930,1	632.636.453,2
5. Ulaştırma-Haberleşme	146.729,9	3.006.231,4	84.621.650,4	133.453.268,5	185.264.817,9	221.109.706,3	257.580.209,2	328.773.502,2	437.242.766,0	533.409.559,0	619.492.750,9
6. Mali Müesseseler	78.225,1	3.879.119,3	41.620.313,4	92.762.971,3	89.952.347,0	115.256.266,8	187.245.581,7	195.523.141,4	259.316.015,9	309.354.672,4	389.601.599,6
7. Konut Sahipliği	22.891,3	634.713,2	15.787.564,6	28.508.816,3	41.431.859,9	50.851.059,5	61.591.937,3	70.261.205,2	117.722.525,7	144.191.222,9	160.063.654,5
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	83.903,4	1.884.287,4	52.134.500,2	133.995.824,5	138.860.124,0	152.767.569,2	225.376.845,3	307.873.501,9	441.919.623,1	493.519.363,3	542.175.798,7
9. Kamu Hizmetleri	259.767,2	7.155.640,7	155.998.145,8	199.156.534,7	277.867.134,2	404.604.239,3	510.392.550,4	628.119.921,8	808.000.153,1	1.003.489.892,8	1.154.441.427,2
10. İthalat Vergileri	163.736,2	2.360.943,6	53.038.365,4	76.836.146,0	113.513.407,6	170.842.157,1	262.481.261,1	338.288.483,0	364.654.029,4	406.650.516,8	414.928.780,4
11. GSYİH	1.538.574,2	34.717.616,5	649.964.396,2	1.069.152.373,8	1.407.701.784,7	1.877.403.694,5	2.456.744.085,7	3.070.380.966,6	3.988.099.705,5	4.604.292.065,9	5.093.947.185,8
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	9.218,8	461.355,2	1.415.658,8	1.272.099,2	11.001.478,9	29.667.269,5	64.062.661,7	73.318.645,0	113.287.485,0	66.963.820,0	63.465.472,0
GSMH	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.157.412.657,8
Fert Başına GSMH (\$)	3.447	4.167	4.978	4.303	4.409	5.949	8.095	10.567	11.837,0	14.765	15.984
Nüfus	171.469	181.363	208.886	211.191	213.491	215.790	218.066	220.289	257.513	268.011	

Fert başına GSMH'daki ani düşüş 1996 Genel Nüfus Sayımı sonucuna göre değişen nüfus bazından kaynaklanmıştır.

(T) Gerçekleşme tahmin

Kaynak: DPÖ

Tablo:23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.996.275.085,9	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.907.085.275,0	3.927.859.540,9
4. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	131.222.483,7	130.312.005,8	108.227.350,2	324.355.696,0	428.522.480,2	561.687.554,2	755.998.286,5	904.709.892,4	1.052.730.316,0
5. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	520.157.571,3	940.112.467,2	1.310.475.913,4	1.582.715.268,0	2.092.284.267,2	2.582.012.057,4	3.345.388.904,0	3.766.545.993,5	3.802.319.141,0
Özel Tasarruf Oranı (%)	14,2	24,4	26,9	25,6	35,1	32,4	31,5	19,4	28,6	29,0	29,2
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)															
	Sektörler	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. Tarım	16,8	-9,8	2,4	8,9	-31,0	5,9	29,2	-13,2	16,1	18,9	7,3	8,5	2,8	-3,2	0,4	-15,8
2. Sanayi	17,4	3,8	5,1	-1,9	3,6	1,2	2,4	4,0	-6,5	5,0	7,7	10,6	6,4	20,0	-0,9	-5,5
3. İnşaat	-2,4	1,0	-21,5	3,1	23,7	7,3	2,0	18,7	-20,4	15,9	30,8	5,3	18,9	68,1	4,2	-0,7
4. Ticaret-Turizm	6,5	10,5	10,7	-10,6	5,9	10,1	7,4	-5,4	-15,5	13,9	12,5	25,5	20,8	9,5	-2,7	-5,3
5. Ulaştırma-Haberleşme	-2,2	5,0	6,6	5,5	9,4	4,0	7,0	6,7	-0,5	3,7	4,2	8,8	14,2	-0,7	-3,6	0,3
6. Mali Müesseseler	7,9	7,8	13,2	3,5	13,8	8,8	8,4	-6,8	-18,0	-10,1	6,7	-0,3	4,2	8,9	6,3	8,6
7. Konut Sahipliği	4,7	2,1	1,9	1,6	2,8	2,8	2,5	2,2	3,1	2,0	2,4	2,4	3,4	20,1	4,6	2,7
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	4,5	10,0	2,1	84,8	26,5	3,6	15,5	-10,7	14,3	0,9	5,7	26,0	19,1	12,5	6,6	5,0
9. Kamu Hizmetleri	9,3	4,1	-2,2	2,6	0,6	3,5	2,3	3,1	-1,5	-0,5	4,1	5,2	6,8	2,4	8,2	6,4
10. İthalat Vergileri	-2,4	57,5	19,9	4,9	15,9	5,1	6,7	3,4	-19,6	6,7	36,9	46,8	29,7	-0,6	12,3	-6,1
11. GSYİH	7,8	6,4	3,0	3,8	4,3	5,2	7,5	..	-5,4	6,2	10,6	14,2	13,8	12,7	2,8	-1,7
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	-6,8	-52,2	-21,3	-63,5	-36,1	269,3	-8,8	-74,4	-48,2	594,1	123,5	88,5	7,4	34,1	-47,3	-15,8
GSMH	7,5	5,7	2,6	2,9	4,1	6,0	7,4	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	1,5	-1,9

(T) Gerçekleşme tahmin

Kaynak: DPÖ

Tablo:25	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008^H
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.996.275.085,9	5.090.543.457,0
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.907.085.275,0	3.927.859.540,9
4. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008^H
1. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
1.1. Sabit sermaye Yat.	236.220,0	4.247.018,7	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.064.282.208,1	1.099.457.239,4
1.2. Stok Değişimleri	24.081,0	579.670,0	9.649.532,0	16.536.800,8	25.205.219,4	23.069.109,9	43.234.076,3	40.551.250,4	51.384.926,1	24.907.602,8	63.226.676,7
2. Toplam Tasarruflar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.089.189.810,9	1.162.683.916,1
2.1. Yurtiçi Tas.	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	764.170.610,9	927.189.916,1
2.2. Dış Tas.	42.819,2	572.620,5	20.545.843,6	20.141.570,0	-20.571.259,8	-28.820.482,1	20.135.615,7	373.143.150,0	293.489.400,0	325.019.200,0	235.494.000,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla TL)										
	Sektörler	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1. Tarım	16.266,1	291.465,0	6.287.369,1	11.273.995,9	15.876.418,2	19.505.376,0	25.067.329,5	30.288.995,7	37.031.696,5	25.096.397,8	35.802.089,5
2. Sanayi	29.880,2	424.680,0	13.592.581,5	15.288.051,7	22.529.433,0	40.640.073,2	70.693.090,7	84.573.998,0	154.480.514,6	188.370.607,1	212.591.883,6
3. İnşaat	7.281,6	86.069,4	2.065.985,6	2.544.432,3	4.327.423,0	8.909.608,5	21.259.857	43.258.675,4	34.687.310,1	20.913.624,0	34.005.047,0
4. Ticaret-Turizm	1.7135,1	426.138,0	8.500.384,0	11.290.015,6	19.239.532,6	35.370.682,2	55.650.643,9	68.847.433,3	90.649.789,0	101.226.532,6	136.038.364,5
5. Ulaştırma-Haberleşme	65.352,6	842.923,0	15.590.051,2	14.193.791,5	29.705.307,4	44.707.365,5	63.636.784,3	86.087.316,9	125.687.146,5	71.995.694,2	141.641.196,8
6. Mali Müesseseler	315,9	46.561,4	980.516,9	1.193.000,5	1.371.729,5	1.953.076,3	7.523.937	9.103.826,6	10.069.587,4	11.418.664,9	14.969.556,3
7. Konut Sahipliği	76.299,5	1.649.636,0	26.985.759,6	58.768.951,8	66.347.993,9	91.113.091,2	121.390.563,7	204.215.564,9	353.405.768,1	466.969.956,7	262.213.147,0
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	7.118,4	121.667,0	6.896.702,1	5.518.412,4	7.999.201,9	12.718.481,6	22.014.944,9	25.959.956,5	49.092.282,6	88.371.762,0	124.282.823,8
9. Kamu Hizmetleri	16.570,6	357.879,0	21.923.669,5	20.678.926,6	31.834.567,3	51.285.602,2	79.363.510,0	93.124.289,1	37.031.696,5	89.918.968,8	192.885.992,8
Toplam	236.220,0	4.247.019,0	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.064.282.208,1	1.154.430.101,3

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Kamu Gelirleri	573.648,1	10.753.633,8	242.932.294,8	396.701.251,1	525.661.550,6	772.834.745,1	1.023.173.117,8	1.253.787.499,2	1.524.019.743,1	1.739.498.572,7	2.051.312.013,1
2. Transferler	167.717,1	5.787.485,4	137.670.634,1	264.734.268,3	450.263.752,6	494.826.495,5	594.650.637,6	692.099.945,0	768.021.456,6	834.788.680,2	945.945.181,3
3. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	105.261.660,7	131.966.982,8	75.397.798,0	278.008.249,6	428.522.480,2	561.687.554,2	755.998.286,5	904.709.892,4	1.105.366.831,8
4. Kamu Cari Giderleri	350.359,4	8.078.733,9	178.984.668,9	233.532.591,0	322.959.794,0	478.793.537,1	597.959.676,7	749.134.768,6	988.884.634,8	1.231.306.843,6	1.299.285.542,8
5. Kamu Tasarrufu	55.571,6	-3.112.585,5	-73.723.008,2	-101.565.608,2	-247.561.996,0	-200.785.287,5	-169.437.196,5	-187.447.214,4	-232.886.348,3	-326.596.951,2	-193.918.711,0
6. Kamu Yatırımı	102.328,4	1.275.418,4	44.290.236,6	47.900.944,5	78.583.801,2	106.416.004,5	147.760.223,3	181.099.777,0	315.787.586,7	255.504.843,5	318.597.446,0
7. Kamu Finansman Gereği	46.756,8	4.388.003,9	118.013.244,8	149.466.552,7	326.145.797,2	307.201.292,0	317.197.419,8	368.546.991,4	548.673.935,0	582.101.794,7	512.516.157,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
1. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	546.118.394,3	938.457.490,2	1.343.305.465,6	1.629.062.714,4	2.092.284.267,2	2.582.012.057,4	3.345.388.904,0	3.766.545.993,5	3.992.435.098,1
2. Özel Tüketim	979.951,8	22.846.169,6	380.468.678,2	699.747.072,9	850.735.383,6	1.070.184.478,2	1.433.147.949,1	2.081.696.686,2	2.387.947.714,7	2.675.778.431,4	2.824.966.975,1
3. Özel Tasarruf	161.910,2	7.366.653,7	165.649.716,1	238.710.417,3	492.570.082,0	558.878.236,2	596.374.573,6	455.420.457,7	910.466.341,8	1.091.215.252,8	1.167.468.122,9
4. Özel Yatırım	157.972,6	3.551.270,3	68.182.314,9	109.385.434,6	145.853.025,0	222.856.462,1	362.074.514,0	504.911.529,8	702.256.654,3	817.392.364,0	902.220.666,0
5. Kamu Kesimine İkaz	3.937,6	3.815.383,4	97.467.401,2	129.324.982,7	346.717.057,0	336.021.774,1	297.061.804,1	-4.596.158,6	255.184.535,0	257.082.594,7	265.247.457,0

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla TL)										
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	441.214,0	9.758.343,6	246.610.362,1	320.490.269,9	462.215.751,1	764.430.180,2	1.113.058.470,5	1.249.910.179,1	1.509.540.794,2	1.912.021.359,7	1.975.636.496,6
1. Yerel Gelirler	390.329,1	8.463.386,0	182.290.670,1	261.902.473,9	349.495.497,3	600.616.770,8	937.103.669,8	1.042.305.418,6	1.215.615.338,9	1.628.462.492,5	1.639.636.496,6
2. Dış Yardımlar	50.884,9	1.294.957,6	64.319.692,0	58.587.796,0	112.720.253,8	163.813.409,4	175.954.800,7	207.604.760,5	293.925.455,2	283.558.867,2	336.000.000,0
II. Bütçe Giderleri	524.749,0	13.655.393,2	332.228.068,4	492.609.666,7	801.470.483,8	1.027.199.638,9	1.261.834.304,7	1.500.220.978,1	1.923.710.074,6	2.125.063.562,9	2.355.058.716,7
1. Cari Giderler	247.636,2	6.263.359,4	129.126.690,9	162.283.573,5	220.646.137,4	334.498.045,2	436.157.692,2	571.203.866,0	742.526.703,9	932.560.258,6	962.434.946,9
2. Transferler	182.573,9	5.794.161,5	142.693.624,5	261.048.321,4	455.145.454,4	506.948.350,6	617.197.819,0	700.234.763,2	784.546.989,9	844.881.606,6	950.795.304,9
3. Savunma	20.140,0	747.500,0	24.275.000,0	34.870.000,0	54.000.000,0	68.918.000,0	78.000.000,0	80.145.649,0	118.843.456,0	120.047.875,5	136.000.000,0
4. Yatırımlar	74.398,9	850.372,3	36.132.753,0	34.407.771,8	71.678.892,0	116.835.243,1	130.478.793,4	148.636.700,0	277.792.924,8	227.573.822,2	305.828.464,9
III. Finansman Dengesi	-83.535,0	-3.897.049,6	-85.617.706,3	-172.119.396,8	-339.254.732,7	-262.769.458,7	-148.775.834,2	-250.310.799,0	-414.169.280,4	-287.087.316,2	-379.422.220,1
GSMH	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.250.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.671.255.885,9	5.157.412.657,8

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)																		
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H
I. Bütçe Gelirleri	28,5	28,0	25,5	28,6	32,4	27,7	34,2	37,5	35,0	35,4	37,9	29,9	32,6	40,1	44,7	39,8	36,8	40,9	40,7
1. Yerel Gelirleri	25,2	23,0	21,7	24,3	28,6	24,1	24,4	29,2	26,9	27,8	28,0	24,5	24,6	31,5	37,7	33,2	29,6	34,9	33,8
2. Dış Yardımlar ve Krediler	3,3	5,0	3,7	4,3	3,8	3,7	9,8	8,3	8,1	7,6	9,9	5,5	8,0	8,6	7,1	6,6	7,2	6,1	6,9
II. Bütçe Giderleri	33,9	39,2	33,9	36,1	37,8	38,8	38,3	42,6	45,3	47,2	51,0	46,0	56,5	53,9	50,7	47,7	46,9	45,5	48,5
1. Cari Giderler	16,0	17,6	16,2	16,7	18,3	17,8	16,8	17,3	16,9	18,7	19,8	15,2	15,6	17,5	17,5	18,2	18,1	20,0	19,8
2. Transferler	11,8	14,6	12,3	13,0	13,9	16,5	15,5	16,5	17,6	18,2	21,9	24,4	32,1	26,6	24,8	22,3	19,1	18,1	19,6
3. Savunma	1,3	2,1	2,1	1,8	1,9	2,1	2,0	3,7	4,7	5,5	3,7	3,3	3,8	3,6	3,1	2,5	2,9	2,6	2,8
4. Yatırımlar	4,8	4,9	3,3	4,5	3,7	2,4	4,1	5,2	6,1	4,8	5,5	3,2	5,1	6,1	5,2	4,7	6,8	4,9	6,3
III. Bütçe Dengesi	-5,4	-11,2	-8,5	-7,5	-5,3	-11,1	-4,1	-5,1	-10,3	-11,8	-13,1	-16,1	-23,9	-13,7	-6,0	-7,9	-10,1	-4,6	-7,8

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Tablo:32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)															
	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^H	
1. Cari İşlemler																
2. Sermaye Hareketleri																
3. Rezerv Hareketleri (-Artış,+Azalış)	-6,5	-66,1	-95,9	0,9	-112,3	-32,1	22,5	-90,7	-219	-281	-322	-53	-433,3	-41,2	-138,9	
4. Net Hata ve Noksan	-2,3	1,9	-1,5	-14,8	21	-9,7	-36,4	-35,2	-11,4	36,1	81,4	46,1	246,0	-43,4	--	
Ortalama ABD \$ Kuru (1\$=TL)	2.618,98	46.554,51	82.150,5	154.893,3	262.384,34	422.312,6	626.397,67	1.177.869,6	1.507.052	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,2980	1,41	

Not: (1) 16 Temmuz 1997 tarih ve 38/97 sayılı yeni Para ve Kambiyo Yasası ile resmi döviz işlemlerinin durdurulmasına bağlı olarak Bedelsiz Dışalım kalemi 1997 yılından itibaren kaldırılmıştır

(H) Hedef

Kaynak: DPÖ

Aylar	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)																			
	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ocak	0,1	6,4	3,3	7,4	4,9	4,8	9,5	6,7	5,2	4,6	4,9	4,3	2,6	1,8	3,4	0,7	-0,9	1,0	1,3	1,6
Şubat	2,5	16,9	6,4	18,3	12,1	14,4	17,0	13,7	14,0	13,1	9,5	10,7	5,9	3,9	6,0	0,3	-0,9	0,7	2,0	2,2
Mart	5,9	20,8	10,7	22,3	17,9	39,6	25,9	18,6	24,2	19,0	15,5	16,6	13,3	6,2	7,9	1,8	-0,9	2,5	3,5	3,8
Nisan	8,9	25,0	15,2	25,6	20,5	66,8	27,4	22,9	29,1	24,4	18,9	19,8	30,7	7,3	9,8	2,4	0,5	4,2	4,2	6,3
Mayıs	12,2	28,3	18,0	28,1	22,4	109,4	29,6	30,6	32,8	29,2	21,0	21,0	34,5	7,3	12,9	4,6	-0,2	6,4	4,3	7,9
Haziran	13,6	32,2	23,8	30,5	25,3	116,4	31,6	36,6	34,3	32,8	23,8	25,3	39,2	8,2	9,0	4,2	-0,4	8,5	3,4	9,8
Temmuz	16,3	35,4	26,8	34,6	31,5	126,6	40,7	48,1	39,7	36,7	26,3	32,2	43,3	11,4	6,9	4,2	-0,2	10,2	3,6	11,5
Ağustos	42,0	51,0	29,2	39,1	37,8	149,3	50,6	60,8	50,8	43,9	34,1	38,9	50,8	15,2	7,1	6,5	0,5	12,6	5,9	11,3
Eylül	47,7	58,2	34,9	44,2	40,5	166,1	60,1	67,0	56,6	53,0	42,9	42,9	59,7	16,9	9,1	8,4	2,0	15,9	7,7	14,3
Ekim	52,2	62,0	39,1	50,1	44,0	179,1	63,8	73,5	64,5	56,1	47,5	46,4	69,1	20,7	10,9	10,3	2,5	18,6	9,3	15,6
Kasım	47,8	65,6	42,5	55,9	50,9	192,9	67,2	79,9	73,6	61,1	50,2	49,2	71,9	21,9	11,7	10,9	2,3	19,0	9,0	16,4
Aralık	43,0	69,4	46,3	63,4	61,2	215,0	72,2	87,5	81,7	66,5	55,3	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4	14,5

Kaynak: DPÖ

<i>Tablo:34</i>		KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)			
Yıllar	KKTC	TC	Yıllar	KKTC	TC
1984	70,7	49,7	1997	81,7	99,1
1985	43,0	44,2	1998	66,5	69,7
1986	48,1	30,7	1999	55,3	68,8
1987	43,0	55,1	2000	53,2	39,0
1988	62,6	77,1	2001	76,8	68,5
1989	51,8	64,3	2002	24,5	29,8
1990	69,4	60,4	2003	12,6	18,4
1991	46,3	71,1	2004	11,6	9,3
1992	63,4	66,0	2005	2,7	7,7
1993	61,2	71,1	2006	19,2	9,7
1994	215,0	125,5	2007	9,4	8,4
1995	72,2	76,1	2008	14,5	10,06
1996	87,5	79,8			

Kaynak: DPÖ, TCMB

<i>Tablo:35</i>		Tüketici Fiyatları Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı)							
		Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri							
Ana Gruplar		2007				2008			
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1. Gıda ve Alkolsüz İçecekler		1,5	-1,5	3,5	0,7	2,0	0,6	2,2	-3,3
2. Alkollü İçecekler ve Tütün		0,2	0,1	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
3. Giyim ve Ayakkabı		-0,7	1,2	-0,2	-0,1	-0,1	1,0	-0,3	0,3
4. Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar		0,1	0,2	0,0	0,0	0,8	1,0	1,1	-0,2
5. Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri		0,4	0,0	0,2	0,1	0,3	0,4	0,0	0,3
6. Sağlık		0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
7. Ulaştırma		0,1	0,0	-0,1	0,1	0,2	1,4	0,0	-0,6
8. Haberleşme		0,0	-0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Eğlence ve Kültür		-0,1	0,0	0,0	0,1	-0,1	0,1	0,2	0,7
10. Eğitim		0,0	0,0	0,1	0,5	0,1	0,1	0,6	0,0
11. Lokanta ve Oteller		0,2	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1
12. Çeşitli Mal ve Hizmetler		1,4	0,0	0,0	0,0	0,3	0,8	0,1	0,0
Genel		3,4	0,0	4,0	1,6	3,8	5,6	4,1	0,3

Kaynak: DPÖ

Tablo:36

Dış Ticaret Verileri

İthalat

Yıllar	TL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	401.138.581	509.524.226	535.881.196	537.276.998	1.983.821.001	300.714.537	350.917.765	355.753.551	368.834.425	1.376.220.278
2007	449.824.830	504.160.486	508.028.299	535.694.881	1.997.708.496	319.138.673	376.248.537	394.431.904	449.371.775	1.539.190.888
2008	462.842.271	591.752.385	522.843.615	447.907.340	2.025.345.611	384.640.210	468.097.779	432.280.819	290.702.094	1.575.720.902

TC. ve 3. Ülkelerden İthalat (ABD \$)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	199.406.774	251.330.686	248.738.247	247.503.262	946.978.969	101.307.763	99.587.079	107.015.305	121.331.163	429.241.310
2007	228.921.828	267.959.771	259.539.161	288.544.710	1.044.965.470	90.216.844	108.288.765	134.892.746	160.827.063	494.225.418
2008	256.972.058	325.759.342	284.730.252	191.353.816	1.058.815.468	127.667.760	142.293.890	145.911.500	92.466.252	508.339.402

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İthalat İçindeki Payları (%)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	66,3	71,6	69,9	67,1	68,8	33,7	28,4	30,1	32,9	31,2
2007	71,7	71,2	65,8	64,2	67,9	28,3	28,8	34,2	35,8	32,1
2008	66,8	69,6	66,1	67,4	67,6	33,2	30,4	33,9	32,6	32,4

Dış Ticaret Verileri

İhracat

Yıllar	TL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	29.098.951	31.009.076	15.843.542	15.183.252	91.134.821	21.771.821	22.146.293	10.634.804	10.314.629	64.867.547
2007	41.291.600	28.893.664	17.979.422	16.594.690	104.759.376	29.493.028	21.563.962	14.005.439	13.982.800	79.045.229
2008	27.645.374	36.355.083	16.695.812	13.787.176	94.483.445	22.996.975	28.689.184	13.840.210	8.980.702	74.507.071

TC. ve 3. Ülkelerden İhracat (ABD \$)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	8.752.344	10.821.674	5.758.531	5.542.813	30.875.362	13.019.477	11.324.619	4.876.273	4.771.816	33.992.185
2007	14.706.850	15.570.219	8.645.570	9.984.804	48.907.443	14.786.180	5.993.744	5.359.867	3.997.995	30.137.786
2008	12.799.067	15.861.091	8.732.685	4.387.943	41.780.786	10.197.909	12.828.093	5.107.525	4.591.835	32.725.362

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İhracat İçindeki Payları (%)

Yıllar	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	40,2	48,9	54,1	53,7	47,6	59,8	51,1	45,9	46,3	52,4
2007	49,9	72,2	61,7	71,4	61,9	50,1	27,8	38,3	28,6	38,1
2008	55,7	55,3	63,1	48,9	56,1	44,3	44,7	36,9	51,1	43,9

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo:37		
Asgari Ücret Gelişmeleri		
Yıllar	Asgari Ücret (TL)	Uygulama Tarihi
1977	1.820	6 Mayıs 1977
1978	2.780	30 Ağustos 1978
1979	4.333	18 Temmuz 1979
1980	8.660	04 Nisan 1980
1981	13.000	19 Haziran 1981
1982	22.000	10 Haziran 1982
1983	24.270	8 Temmuz 1983
1984	30.300	21 Şubat 1984
1985	46.000	1 Ocak 1985
1986	75.000	1 Ocak 1986
1987	90.000	1 Ocak 1987
1988	121.000	1 Ocak 1988
1989	205.001	1 Ocak 1989
1990	340.500	1 Ocak 1990
1991	520.000	1 Ocak 1991
1992	806.000	1 Ocak 1992
1993	1.373.000	1 Ocak 1993
1994	3.000.000	1 Ocak 1994
	5.000.000	1 Ağustos 1994
1995	9.420.000	1 Ocak 1995
	11.590.000	1 Eylül 1995
1996	14.800.000	1 Ocak 1996
1997	23.000.000	1 Ocak 1997
	33.800.000	1 Eylül 1997
1998	50.250.000	1 Ocak 1998
	67.000.000	1 Eylül 1998
1999	85.000.000	1 Ocak 1999
	103.000.000	1 Haziran 1999
2000	137.000.000	1 Ocak 2000
	160.000.000	1 Temmuz 2000
2001	200.000.000	1 Ocak 2001
	240.000.000	1 Ağustos 2001
2002	320.000.000	1 Ocak 2002
	380.000.000	1 Ekim 2002
2003	440.000.000	1 Ocak 2003
	500.000.000	1 Ağustos 2003
2004	550.000.000	1 Mart 2004
	627.000.000	1 Temmuz 2004
2005 (1)	720	1 Haziran 2005
2006	780	1 Ocak 2006
	860	1 Ağustos 2006
2007	950	1 Şubat 2007
2008	1.060	1 Ocak 2008
	1.190	1 Eylül 2008

Kaynak: DPÖ

Tablo:38	Akaryakıt Satışı (Ton)																	
	Ürünler	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Benzin (Super+Kurşunsuz)	34.796	34.131	36.467	41.116	42.122	43.490	44.499	49.338	51.742	51.995	48.492	45.385	44.214	46.537	51.187	55.714	59.877	67.049
2. Gazyağı	967	1.274	1.756	1.604	1.541	1.372	1.153	1.166	1.162	1.136	1.600	778	789	861	946	814	1.025	1.717
3. Motorin (Avro dizel dahil)	48.223	46.017	53.903	51.741	50.792	54.737	55.642	62.392	75.868	92.478	81.460	78.536	84.247	94.032	118.224	155.573	148.023	130.225
4. Fuel-Oil (1)	2.489	2.075	2.359	2.034	3.065	2.654	2.000	1.393	1.802	66	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Jet A-1	6.726	5.427	8.299	12.339	12.131	13.658	15.749	12.995	7.958	13.445	16.788	13.266	11.598	11.291	12.371	15.196	21.409	23.923
6. LPG	3.054	3.219	7.154	8.529	8.913	10.553	11.293	13.060	13.618	14.405	15.196	12.989	12.843	13.716	16.475	16.541	17.784	19.064
7. Madeni Yağ	559	641	516	426	440	204	271	324	488	476	286	370	562	693	916	1.068	1.269	895
Toplam	96.814	92.784	110.454	117.789	119.004	126.668	130.607	140.668	152.638	174.001	163.822	151.324	154.253	167.130	200.119	244.906	249.387	242.873

(1) Elektrik Kurumu'nun ihtiyacı için 2004 yılında 138,050 mton ve 2005 yılında 176,964 mton olarak ithal edilen miktar belirtilmemiştir

Kaynak: K.T.Petrolleri Ltd. Şti., Altınbaş Petrol Ltd. Şti., DPÖ

Tablo:39	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı																			
	Sektörler	1985	%	1990	%	1995	%	2000	%	2001	%	2002	%	2003	%	2004	%	2005	%	2006 ^T
1. Tarım	20.595	33,5	19.094	26,7	17.383	22,8	15.236	17,1	14.931	16,5	14.632	15,7	14.339	14,5	13.765	13,1	13.077	12,0	12.423	11,0
2. Sanayi	6.213	10,1	8.034	11,3	8.348	10,9	8.715	9,6	8.715	9,6	8.891	9,5	9.234	9,3	9.593	9,1	9.848	9,0	10.157	9,0
3. İnşaat	4.454	7,2	7.451	10,4	9.584	12,5	14.104	15,8	14.104	15,6	15.786	17,0	19.433	19,7	20.205	19,3	21.160	19,4	23.022	20,3
4. Ticaret-Turizm (1)	5.586	9,1	6.942	9,7	8.367	10,9	9.630	10,8	9.630	10,7	10.520	11,3	11.088	11,2	12.505	11,9	13.474	12,3	13.683	12,3
5. Ulaştırma-Haberleşme	4.004	6,6	5.728	8,0	6.510	8,5	8.104	9,1	8.104	9,0	8.310	8,9	8.550	8,7	9.067	8,7	9.952	9,1	10.280	9,1
6. Mali Müesseseler	1.531	2,5	1.968	2,8	2.397	3,1	2.397	2,7	2.397	2,7	2.397	2,6	2.509	2,5	2.509	2,4	2.583	2,4	2.635	2,3
7. Serbest Meslek ve Hiz. (2)	4.641	7,5	6.329	8,8	7.276	9,6	13.057	14,6	14.401	15,9	14.494	15,6	15.089	15,3	17.914	17,1	18.735	17,2	20.019	17,7
8. Kamu Hizmetleri (3)	14.475	23,5	15.979	22,3	16.589	21,7	18.084	20,2	18.084	20,0	18.084	19,4	18.618	18,8	19.315	18,4	20.261	18,6	21.180	18,7
Toplam İstihdam	61.499	100	71.525	100	76.454	100	89.327	100	90.366	100	93.114	100	98.860	100	104.873	100	109.090	100	113.399	100

(1) Ticaret ve Turizm ayrımı 1983 yılından itibaren yapılmaya başlanmıştır.

(2) Serbest Meslek ve Hizmetler 1983 yılından önce kamu hizmetleri içerisinde gösterilmiştir.

(3) KİT ve Belediyeler dahildir.

(T) Gerçekleşme tahmini.

Kaynak:DPÖ

<i>Tablo:40</i>	Hane Halkı İşgücü Anketine Göre İstihdam							
	Sektörler	2004	%	2005	%	2006	%	2007
1. Tarım, Ormancılık, Avcılık ve Balıkçılık	7.278	8,4	4.681	5,5	4.378	4,8	3.170	3,5
2. Madencilik ve Taşocakçılığı	114	0,1	144	0,2	113	0,1	115	0,1
3. İmalat Sanayi	9.490	10,9	8.440	9,9	8.006	8,7	7.679	8,5
4. Elektrik, Gaz, Su	607	0,7	641	0,7	644	0,7	1.103	1,2
5. İnşaat ve Bayındırlık İşleri	8.079	9,3	8.375	9,8	9.590	10,4	9.664	10,8
6. Toptan ve Perakende Ticaret	14.130	16,3	14.563	17,0	16.757	18,3	17.340	19,3
7. Lokanta ve Oteller	5.039	5,8	4.942	5,8	5.755	6,3	5.493	6,1
8. Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	5.289	6,1	5.378	6,3	5.250	5,7	5.017	5,6
9. Mali Aracı Kuruluşlar	3.403	3,9	3.044	3,5	3.541	3,9	3.142	3,5
10. Gayrimenkul Kiralama	3.595	4,1	4.261	5,0	3.319	3,6	4.120	4,6
11. Kamu Yönetimi	13.309	15,3	14.346	16,8	14.969	16,3	14.344	16,0
12. Eğitim Hizmetleri	8.576	9,9	9.120	10,6	9.743	10,6	9.479	10,6
13. Sağlık İşleri	2.545	2,9	2.470	2,9	2.931	3,2	3.013	3,4
14. Diğer Toplumsal Hizmetler	5.460	6,3	5.178	6,0	6.821	7,4	6.108	6,8
Toplam	86.914	100	85.583	100	91.815	100	89.787	100

Kaynak: DPÖ

Notlar

Para Arzı

En geniş anlamıyla ‘para arzı’; bir ekonomide belirli bir anda dolanımda bulunan ve para olarak kullanılan araçların toplamını ifade etmektedir. Ülkeden ülkeye veya zaman içerisinde farklılık gösterse de ‘para arzı’ likidite derecelerine göre M1 (Dar Para Arzı), M2 (Ara Para Arzı) ve M3 (Geniş Para Arzı) şeklinde tanımlanmakta ve aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

$$M1 = \text{Dolaşımdaki Para} + \text{Bankalardaki Vadesiz Mevduat} + \text{KKTCMB'deki Mevduat}$$

$$M2 = M1 + \text{Bankalardaki Vadeli Mevduat}$$

$$M3 = M2 + \text{Bankalardaki Resmi Mevduat} + \text{KKTCMB'deki Diğer Mevduat}$$

Mevduat

Yazılı veya sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığında istendiğinde veya belli bir vadede iade edilmek üzere para alınması mevduat kabulü sayılır. Ancak bono ve tahvil piyasalarını düzenleyen mevzuat kuralları saklıdır. Kabul edilen para karşılığında mevduat hesap cüzdanı yerine, adi veya ticari senetler, makbuz veya sertifika verilmesi durumu değiştirmez.

Kredi

Belirli miktardaki satın alma gücünün (nakit), belirli bir süre için ve geri verilmek üzere bir bedel (faiz) karşılığı gerçek ya da tüzel kişilere verilmesidir.

39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ uygulamasında; bir bankanın vereceği nakdi krediler ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayri nakdi krediler, satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette vereceği ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler ve gayri nakdi kredilerin nakdi tahvil olan bedelleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler ve ortaklık payları izlendikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılır.

Banka

Şirketler Yasası ve 39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ altında kurulan bankalar ile yabancı bankaların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde açılan şubelerini anlatır. Halen KKTC’de faaliyet gösteren toplam 24 tane mevduat bankası bulunmaktadır.

Bankacılık Sektörü

Yukarıda tanımlanan bankalardan oluşan sektörü ifade etmektedir. Tanıma uygun 24 bankanın haricindeki her türlü finansal kuruluş sektörün dışında tutulmuştur.

Bankacılık Sektörü Parasal Verileri

Sektöre ait parasal büyüklükler bankaların KKTC Merkez Bankası'na göndermiş oldukları geçici bilançolardan derlenmiştir. Söz konusu bilançolar her takvim ayının son günü itibarıyla hazırlanmakta ve bankaların o gün itibarıyla bilanço durumlarını göstermektedir. Ancak, Merkez Bankası yapacağı incelemeler neticesinde, bu bilançoların bazı kalemlerinde düzeltmeler talep edebileceğinden dolayı bu bilançolar 'geçici' olarak kabul edilmektedir.

Dönüşüm Metodu

Bülten'de yabancı para miktarının Türk Lirası karşılıkları hesaplanırken Bankamızın gösterge niteliğinde belirlediği günlük döviz kurları kullanılmaktadır. Söz konusu dönüştürme, ilgili yabancı para birimine ait 'döviz alış kuru' kullanılmak suretiyle yapılmaktadır.

Bültenin Kapsadığı Dönem

Bülten'de bankacılıkla ilgili veriler Mart 2009 - Haziran 2009 dönemini kapsamakta ve veri grubu da genellikle aylık ve üç aylık bazda düzenlenmiştir. Bankacılık sektörü ile ilgili söz konusu aylık veriler aynı zamanda Bankamızın resmi internet sitesinde (www.kktcmerkezbankasi.org) yayınlanmaktadır.

Bültenle İlgili Diğer Hususlar

Yukarıda da belirtildiği gibi, bankacılık verileri geçici bilançolardan derlendiğinden dolayı, Bankamız bu mali verilerin doğruluğunu garanti etmemekte ve tamamen bilgi amaçlı yayınlanan bu verilerle ilgili hiçbir sorumluluk kabul etmemektedir. Ayrıca Bankamız, söz konusu verilerde önceden haber vermeden kısmen veya tamamen değişiklik/düzeltilme yapma hakkını saklı tutmaktadır. Bu nedenle, Bülten'de yer alan dönemselsel bir bilgi, önceki veya sonraki bültenlerde çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.

Bu Bülten, Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup, KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu onayı ile yayımlanmıştır.